

FORUMUL SECURITĂȚII MARITIME

DINCOLO DE LITIGIU: IMPLICAȚIILE JURIDICE, STRATEGICE ȘI GEOPOLITICE ALE HOTĂRÂRII ARBITRALE UCRAINA *versus* FEDERAȚIA RUSĂ PENTRU VIITORUL MĂRII NEGRE

STUDIU

BUCUREȘTI
IUNIE 2026

DINCOLO DE LITIGIU: IMPLICAȚIILE JURIDICE, STRATEGICE ȘI GEOPOLITICE ALE HOTĂRÂRII ARBITRALE UCRAINA C. FEDERAȚIA RUSĂ PENTRU VIITORUL MĂRII NEGRE

AUTORI: Amiral (rtr) PhD Aurel POPA, Conf. univ. PhD.Cristina-Elena POPA-expert drept internațional, Contramiral Flotila (rtr) PhD. Sorin Learschi

FORUMUL SECURITĂȚII MARITIME -STUDIU-

Notă a autorilor

Hotărârea arbitrală analizată în prezentul studiu produce efecte juridice obligatorii exclusiv între părțile aflate în litigiu, respectiv Ucraina și Federația Rusă, în conformitate cu regimul juridic aplicabil procedurilor arbitrale desfășurate în temeiul Anexei VII la Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării (UNCLOS). În consecință, concluziile tribunalului nu creează obligații juridice directe pentru alte state și nu modifică în mod automat drepturile sau obligațiile acestora.

Cu toate acestea, importanța unei asemenea hotărâri depășește în mod evident cadrul strict bilateral al diferendului. Prin interpretările oferite cu privire la jurisdicția UNCLOS, relația dintre disputele teritoriale și dreptul mării, obligațiile de protecție a mediului marin, standardele de due diligence și obligația de cooperare între statele riverane, decizia contribuie la dezvoltarea jurisprudenței internaționale și la clarificarea unor norme susceptibile să influențeze comportamentul altor state și organizații internaționale. Din această perspectivă, efectele sale juridice sunt limitate, însă implicațiile sale doctrinare, strategice și geopolitice sunt considerabil mai largi.

Analiza de față urmărește identificarea și evaluarea principalelor consecințe juridice și strategice ale hotărârii pentru Federația Rusă, Ucraina, România, regiunea Mării Negre, NATO și Uniunea Europeană. Totuși, având în vedere caracterul recent al deciziei, complexitatea situației regionale și evoluția continuă a contextului geopolitic, prezentul studiu trebuie privit ca o evaluare preliminară. Este posibil ca anumite implicații juridice, politice, economice, energetice sau de securitate să devină vizibile doar în anii următori, pe măsură ce statele, organizațiile internaționale și alte jurisdicții vor începe să utilizeze și să interpreteze concluziile tribunalului. În consecință, prezentul demers nu pretinde identificarea exhaustivă a tuturor efectelor potențiale ale hotărârii. El reprezintă o încercare de analiză integrată a celor mai relevante implicații observabile la momentul redactării, cu convingerea că evoluțiile ulterioare ale practicii internaționale și ale mediului de securitate regional vor permite completarea și aprofundarea concluziilor formulate aici.

CUPRINS

1. Introducere	5
CAPITOLUL 1	6
HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI ARBITRAL ÎN CAUZA UCRAINA versus FEDERAȚIA RUSĂ: CONTEXT, JURISDICȚIE ȘI SEMNIFICAȚIE PENTRU ORDINEA MARITIMĂ DIN MAREA NEAGRĂ 7	
1. Natura juridică și efectele hotărârii arbitrale	7
2. Determinantele geopolitice și strategice ale litigiului	7

3.	Obiectul litigiului și principalele pretenții formulate de Ucraina	8
4.	Problema jurisdicției și limitele competenței tribunalului	8
5.	Analiza soluțiilor tribunalului arbitral asupra principalelor categorii de pretenții formulate de Ucraina	9
5.1.	Pretențiile privind resursele naturale și exercitarea drepturilor suverane asupra spațiilor maritime	9
5.2.	Platformele de foraj offshore și cazul „Boyko Towers”	10
5.3.	Pretențiile privind pescuitul și exploatarea resurselor biologice	10
5.4.	Cercetarea științifică marină	11
5.5.	Patrimoniul cultural subacvatic	11
5.6.	Protecția mediului marin – nucleul succesului juridic al Ucrainei	11
5.7.	Podul Kerci și limitele controlului infrastructural asupra spațiului maritim	12
5.8.	Libertatea navigației și regimul Strâmtoării Kerci	12
5.9.	Incidentul de poluare din apropierea Sevastopolului	13
5.10.	Pretinsa agravare a diferendului	13
5.11.	Regimul despăgubirilor și limitele remediilor acordate	13
	CAPITOLUL 2	14
	SEMNIFICAȚIA JURIDICĂ A HOTĂRÂRII PENTRU ORDINEA MARITIMĂ DIN MAREA NEAGRĂ	14
2.1.	Limitele jurisdicției UNCLOS în contextul conflictelor armate și al disputelor teritoriale	14
2.2.	Relația dintre controlul de facto și exercitarea drepturilor maritime	15
2.3.	Evoluția obligațiilor de due diligence în dreptul mării	16
2.4.	Obligația de cooperare în mările semiînchise: de la recomandare politică la exigență juridică	16
	CAPITOLUL 3	17
	IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU FEDERAȚIA RUSĂ: ÎNTRE SUCCES JURIDIC PARȚIAL, COSTURI REPUTAȚIONALE ȘI CONTINUITATEA AVANTAJULUI STRATEGIC	17
3.1	O victorie sau o înfrângere? Necesitatea unei evaluări nuanțate	17
3.2.	Costurile juridice ale Federației Ruse: constatarea încălcărilor UNCLOS și consolidarea unei jurisprudențe nefavorabile	19
3.3.	Costurile reputaționale și politice ale hotărârii: consolidarea presiunii normative asupra Federației Ruse	21
3.4.	Impactul asupra poziției strategice a Federației Ruse în Marea Neagră	22
	CAPITOLUL 4	24
	IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU UCRAINA: ÎNTRE VICTORIE NORMATIVĂ, LIMITE JURISDICȚIONALE ȘI CONSOLIDAREA POZIȚIEI INTERNAȚIONALE	24
4.1.	Victoria în materia protecției mediului marin: transformarea argumentului ecologic într-un instrument juridic eficient	24
4.2.	Consolidarea poziției Ucrainei în litigii internaționale viitoare: efectul multiplicator al hotărârii arbitrale	26
4.3.	Limitele victoriei: ce nu a obținut Ucraina prin hotărârea arbitrală	28
4.4.	Impactul asupra strategiei maritime ucrainene: reconstrucție, securitate și integrare euroatlantică	30
4.5.	Ucraina ca actor al noii ordini maritime din Marea Neagră	32
	CAPITOLUL 5	33
	IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU ROMÂNIA: SECURITATE MARITIMĂ, ENERGIE ȘI RECONFIGURAREA ORDINII STRATEGICE ÎN MAREA NEAGRĂ	33
	Introducere	33

5.1. România în noua ecuație strategică a Mării Negre.....	34
5.2. Implicații pentru securitatea maritimă a României	36
5.3. Implicații pentru securitatea energetică a României.....	37
5.4. Implicații economice și comerciale: România între oportunitatea strategică și vulnerabilitatea sistemică.....	40
5.5. Implicații pentru poziția României în NATO: de la stat de frontieră la punct strategic al flancului estic.....	42
5.6. Implicații pentru Uniunea Europeană și rolul României în formularea politicii maritime europene pentru Marea Neagră	44
CAPITOLUL 6	47
IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU EVOLUȚIA DREPTULUI MĂRII ȘI A GUVERNANȚEI MARITIME INTERNAȚIONALE.....	47
6.1. Dincolo de Marea Neagră: o hotărâre cu relevanță sistemică pentru ordinea maritimă internațională	47
6.2. Reafirmarea limitelor jurisdicției UNCLOS: consolidarea specializării funcționale a dreptului mării în contextul disputelor geopolitice contemporane	49
6.3. Ascensiunea obligațiilor procedurale și transformarea conceptului de <i>due diligence</i> în dreptul mării.....	50
6.4. Guvernanța infrastructurilor maritime și apariția unei noi categorii de riscuri: contribuția hotărârii la configurarea dreptului infrastructurilor critice maritime	52
CAPITOLUL 7	54
VIITORUL ORDINII MARITIME ÎN MAREA NEAGRĂ: SCENARIILOR, RISCURILOR ȘI PERSPECTIVELOR DUPĂ HOTĂRÂREA ARBITRALĂ.....	54
7.1. Hotărârea arbitrală ca punct de inflexiune în evoluția regiunii	54
7.2. Viitorul regimului juridic al Mării Azov și al Strâmtoarei Kerci: între continuitatea faptelor și incertitudinea dreptului	56
7.3. Militarizarea Mării Negre și limitele dreptului internațional: între descurajare strategică și guvernanta juridică	58
7.4. Viitorul infrastructurilor critice maritime: noul centru de greutate al securității și guvernantei în Marea Neagră	60
7.5. Ucraina după război și reconstrucția ordinii maritime: de la supraviețuire strategică la reintegrare regională	62
7.6. România și oportunitatea unei noi politici maritime regionale: de la stat riveran la arhitect al stabilității în Marea Neagră	64
7.7. Scenarii privind evoluția ordinii maritime în Marea Neagră în perioada 2026–2035.....	66
7.8. Concluzii generale: între continuitate și transformare în noua ordine maritimă a Mării Negre.....	68
CAPITOLUL 8	70
IMPLICAȚIILE SISTEMICE ALE HOTĂRÂRII PENTRU ORDINEA MARITIMĂ A MĂRII NEGRE	70
8.1. Impactul asupra ordinii maritime a Mării Negre.....	70
8.2. Semnificația istorică a hotărârii.....	71
8.6. Principalele articole UNCLOS interpretate de Tribunal și relevanța lor pentru Marea Neagră.....	74
CAPITOLUL 9	75
CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE PENTRU SECURITATEA MARITIMĂ A MĂRII NEGRE	75
9.1. Ce schimbă efectiv hotărârea	75
9.2. Ce nu schimbă hotărârea	77
9.3. Viitorul ordinii maritime în Marea Neagră.....	79
9.4. Lecții pentru statele riverane.....	81
9.5. Lecții pentru NATO și Uniunea Europeană	82

CONCLUZII FINALE.....	84
ANEXE.....	89
ANEXA 1.....	89
Istoricul arbitrajului „Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)”	89
ANEXA 2.....	92
Implicațiile juridice, strategice și operaționale ale Hotărârii Tribunalului Arbitral din 22 aprilie 2026 .	92
ANEXA 3.....	102
MATRICEA IMPLICAȚIILOR JURIDICE, STRATEGICE ȘI OPERAȚIONALE ALE HOTĂRÂRII TRIBUNALULUI ARBITRAL DIN 22 APRILIE 2026.....	102
ANEXA 4.....	105
PRINCIPALELE IMPLICAȚII PENTRU ROMÂNIA (MATRICE DE INTERES NAȚIONAL) ...	105

1. Introducere

La 22 aprilie 2026, Tribunalul arbitral constituit în temeiul Anexei VII la Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării (UNCLOS) a pronunțat hotărârea în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)*, una dintre cele mai complexe și mai importante proceduri arbitrale maritime desfășurate în ultimele două decenii. Litigiul, inițiat de Ucraina la 16 septembrie 2016, s-a înscris într-un context geopolitic excepțional, marcat de transformările produse în regiunea Mării Negre după anul 2014 și de disputele generate de exercitarea controlului efectiv asupra Peninsulei Crimeea.

Deși cauza a fost percepută frecvent în discursul public internațional ca o extensie juridică a conflictului ruso-ucrainean, analiza atentă a procedurii și a soluției pronunțate relevă o realitate mult mai complexă. Tribunalul arbitral nu a fost chemat să decidă asupra suveranității asupra Crimeei și nici asupra legalității modificărilor teritoriale produse după anul 2014. În schimb, acesta a fost sesizat cu privire la o serie de pretenții referitoare la exercitarea drepturilor statului de coastă, la protecția mediului marin, la libertatea navigației, la exploatarea resurselor naturale și la protejarea patrimoniului cultural subacvatic în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerch.

Importanța cauzei depășește însă cadrul strict bilateral dintre Ucraina și Federația Rusă. Într-o regiune în care dreptul internațional, securitatea maritimă, infrastructura energetică și competiția strategică sunt profund interconectate, hotărârea reprezintă unul dintre cele mai importante repere juridice privind interpretarea și aplicarea Convenției asupra Dreptului Mării în condiții de conflict și contestare a controlului teritorial.

Pentru România, această hotărâre prezintă o relevanță deosebită. România este stat riveran al Mării Negre, membru al NATO și al Uniunii Europene, deține interese economice și energetice semnificative în regiune și participă activ la arhitectura de securitate a flancului estic euroatlantic. În consecință, orice evoluție jurisprudențială care influențează interpretarea dreptului mării în bazinul pontic trebuie analizată nu doar din perspectivă juridică, ci și prin prisma efectelor sale strategice, economice și de securitate.

Prezenta analiză pornește de la premisa că valoarea principală a hotărârii nu rezidă exclusiv în soluțiile concrete pronunțate de tribunal, ci și în clarificările pe care aceasta le aduce cu privire la raportul dintre dreptul mării, disputele teritoriale, obligațiile de protecție a mediului marin și exercitarea drepturilor statului de coastă într-un spațiu maritim aflat în centrul uneia dintre cele mai importante confruntări geopolitice contemporane.

Metodologia cercetării

Prezentul studiu utilizează o abordare interdisciplinară situată la intersecția dintre dreptul internațional al mării, studiile de securitate, analiza strategică și geopolitica maritimă.

Analiza juridică este fundamentată în principal pe hotărârea arbitrală pronunțată la 22 aprilie 2026 de Tribunalul constituit în temeiul Anexei VII la Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)*. Aceasta este completată prin examinarea documentelor procedurale ale cauzei, a Convenției ONU asupra Dreptului Mării, a jurisprudenței relevante a Tribunalului Internațional pentru Dreptul Mării și a Curții Internaționale de Justiție, precum și a literaturii de specialitate privind dreptul mării și securitatea maritimă.

Componenta strategică urmărește evaluarea implicațiilor hotărârii asupra echilibrului regional de putere, asupra securității maritime a Mării Negre, asupra infrastructurilor critice și asupra intereselor statelor riverane, cu accent special asupra României.

Metodologic, cercetarea combină analiza normativă cu analiza prospectivă, urmărind atât efectele juridice imediate ale hotărârii, cât și impactul său asupra evoluției viitoare a ordinii maritime regionale.

Limitele studiului

Prezentul studiu a fost elaborat într-un interval de timp relativ scurt după publicarea hotărârii arbitrale din 15 iunie 2026, având ca obiectiv principal identificarea și explicarea principalelor constatări juridice, implicații maritime și consecințe strategice relevante pentru regiunea Mării Negre. În aceste condiții, analiza are un caracter preponderent introductiv și explicativ.

Cercetarea nu urmărește examinarea exhaustivă a tuturor argumentelor procedurale și jurisdicționale dezvoltate de părți pe parcursul întregului arbitraj început în 2016. Accentul este plasat asupra elementelor principale necesare înțelegerii semnificației hotărârii.

Studiul nu analizează în detaliu toate opiniile separate, concurente sau divergente ale arbitrilor, acolo unde acestea există, ci se concentrează asupra raționamentului majoritar al tribunalului.

Implicațiile pe termen lung ale hotărârii asupra practicii statelor, asupra interpretării Convenției Organizației Națiunilor Unite privind Dreptul Mării (UNCLOS) și asupra viitoarelor litigii maritime nu pot fi evaluate în mod definitiv la acest moment, fiind necesară observarea evoluțiilor ulterioare din jurisprudență și practica internațională.

De asemenea, analiza nu își propune evaluarea completă a dimensiunilor politico-militare ale conflictului ruso-ucrainean, ci exclusiv examinarea consecințelor juridice și strategico-maritime care decurg direct din hotărârea arbitrală.

Dat fiind caracterul recent al deciziei, literatura de specialitate dedicată acestei hotărâri este încă limitată, ceea ce impune o anumită prudență în formularea unor concluzii definitive privind impactul său sistemic asupra ordinii juridice maritime internaționale.

Nu în ultimul rând, informațiile referitoare la efectele operaționale și strategice ale hotărârii sunt evaluate pe baza situației cunoscute la data redactării studiului, fiind posibil ca evoluțiile ulterioare ale conflictului și ale mediului de securitate din Marea Neagră să modifice unele dintre concluziile formulate.

CAPITOLUL 1

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI ARBITRAL ÎN CAUZA UCRAINA *versus* FEDERAȚIA RUSĂ: CONTEXT, JURISDICȚIE ȘI SEMNIFICAȚIE PENTRU ORDINEA MARITIMĂ DIN MAREA NEAGRĂ

1. Natura juridică și efectele hotărârii arbitrale

Înainte de evaluarea implicațiilor pentru România și pentru regiunea Mării Negre, este necesară clarificarea naturii juridice a hotărârii pronunțate de Tribunalul arbitral.

Potrivit articolului 296 alineatul (1) din Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării, orice hotărâre pronunțată de o instanță sau de un tribunal competent în temeiul procedurilor prevăzute de Convenție este definitivă și obligatorie pentru părțile aflate în litigiu. În mod similar, articolul 11 din Anexa VII la UNCLOS consacră caracterul definitiv și obligatoriu al hotărârii arbitrale pentru statele participante la procedură.

Din această perspectivă, efectele juridice directe ale hotărârii sunt limitate la raporturile dintre Ucraina și Federația Rusă. Tribunalul nu creează obligații juridice noi pentru statele terțe și nu modifică în mod direct poziția juridică a altor state riverane ale Mării Negre, inclusiv a României.

Această concluzie are la baza unul dintre principiile fundamentale ale jurisdicției internaționale, și anume efectul relativ al hotărârilor judiciare și arbitrale. Spre deosebire de normele convenționale sau cutumiare, care pot produce efecte generale, o hotărâre arbitrală internațională produce efecte obligatorii numai între părțile litigiului.

Totuși, reducerea importanței unei hotărâri internaționale exclusiv la efectele sale obligatorii ar reprezenta o abordare insuficientă. În practica dreptului internațional contemporan, instanțele și tribunalele internaționale contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea și clarificarea normelor juridice. Interpretările prezentate de acestea influențează comportamentul statelor, orientează practica instituțiilor internaționale și constituie repere importante pentru viitoarele litigii.

Această funcție interpretativă este cu atât mai importantă în domeniul dreptului mării, unde dezvoltarea jurisprudenței internaționale a contribuit decisiv la clarificarea unor concepte precum delimitarea maritimă, drepturile statului de coastă, obligațiile de protecție a mediului marin, libertatea navigației sau regimul juridic al zonelor maritime.

Din această perspectivă, hotărârea analizată nu trebuie privită exclusiv ca un act jurisdicțional destinat soluționării unui litigiu bilateral. Ea reprezintă și un reper interpretativ important pentru toate statele riverane ale Mării Negre, deoarece examinează probleme esențiale referitoare la exercitarea drepturilor statului de coastă, exploatarea resurselor naturale, protecția mediului marin și relația dintre disputele teritoriale și aplicarea normelor UNCLOS.

Pentru România, relevanța hotărârii nu rezultă din existența unor obligații juridice directe, ci din influența pe care aceasta o exercită asupra mediului juridic și strategic al Mării Negre. Într-o regiune în care securitatea maritimă, exploatarea resurselor energetice offshore și libertatea navigației reprezintă interese naționale majore, interpretările formulate de tribunal trebuie privite prudent, ca elemente importante ale viitoarelor dezbateri juridice și politice.

2. Determinantele geopolitice și strategice ale litigiului

Înțelegerea semnificației cauzei necesită plasarea acesteia în coordonatele transformărilor geopolitice care au afectat regiunea Mării Negre după anul 2014.

Marea Neagră reprezintă unul dintre cele mai importante spații maritime ale Europei. Ea conectează Europa Centrală și de Est cu Caucazul, Asia Centrală și Orientul Mijlociu și constituie o rută strategică pentru transportul de mărfuri, energie și resurse naturale. În același timp, bazinul pontic reprezintă un spațiu de intersecție între interesele strategice ale Federației Ruse, ale NATO, ale Uniunii Europene și ale statelor riverane.

Poziția geografică a Crimeei conferă acestei peninsule o importanță excepțională. Situată în centrul bazinului pontic, Crimeea permite controlul unor rute maritime esențiale și acordă acces direct către Strâmtoarea Kerchi, singura legătură dintre Marea Neagră și Marea Azov.

După anul 2014, Federația Rusă a consolidat masiv infrastructura militară și civilă a Crimeei. Modernizarea bazei navale de la Sevastopol, desfășurarea unor noi sisteme de apărare antiaeriană și anti-navă, extinderea infrastructurii logistice și construirea Podului Kerchi au modificat profund configurația strategică a regiunii.

În același timp, Ucraina a apreciat că numeroase activități desfășurate de Federația Rusă afectează drepturile sale maritime și a decis să utilizeze mecanismele jurisdicționale prevăzute de UNCLOS pentru contestarea acestora.

La 16 septembrie 2016, Ucraina a inițiat procedura arbitrală în temeiul articolului 287 și al Anexei VII la Convenție și astfel a luat naștere dosarul PCA Case No. 2017-06. În notificarea și declarația de revendicare, Ucraina a susținut că Federația Rusă a încălcat drepturile sale maritime în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerchi printr-o serie de activități privind navigația, exploatarea resurselor naturale, protecția mediului marin și patrimoniul cultural subacvatic.

Prin urmare, cauza s-a dezvoltat pe un fond în care dimensiunea juridică și cea strategică au fost inseparabile. Deși tribunalul a fost investit să interpreteze și să aplice UNCLOS, litigiul reflecta în același timp transformările serioase ale mediului de securitate din regiunea Mării Negre.

3. Obiectul litigiului și principalele pretenții formulate de Ucraina

Deși conflictul juridic a fost asociat frecvent cu statutul Crimeei, obiectul formal al arbitrajului a fost considerabil mai larg.

Ucraina a solicitat tribunalului să examineze legalitatea unui număr semnificativ de activități desfășurate de Federația Rusă în spațiile maritime adiacente Crimeei și în Marea Azov. Aceste activități priveau exercitarea drepturilor statului de coastă, exploatarea resurselor naturale, pescuitul, cercetarea științifică marină, protecția mediului marin, patrimoniul cultural subacvatic și regimul navigației prin Strâmtoarea Kerchi.

Pe scurt, Ucraina a urmărit să obțină confirmarea faptului că Federația Rusă exercita în mod nelegal competențe și drepturi care, în opinia sa, aparțineau Ucrainei în calitate de stat de coastă.

Un prim grup de pretenții a vizat exploatarea resurselor naturale și activitățile economice maritime. Ucraina a susținut că Federația Rusă desfășura activități de explorare și exploatare a resurselor naturale situate în spații maritime asupra cărora Ucraina continua să revendice jurisdicție și drepturi suverane.

Un al doilea grup de pretenții a privit platformele de foraj offshore și alte instalații economice maritime, inclusiv cunoscutele platforme „Boyko Towers”, asupra cărora Ucraina a susținut că Federația Rusă exercita control în mod nelegal.

Litigiul a inclus, de asemenea, pretenții referitoare la exploatarea resurselor biologice, activitățile de pescuit și cercetarea științifică marină, Ucraina susținând că Federația Rusă împiedica exercitarea drepturilor sale în aceste domenii.

O componentă distinctă a cauzei a vizat patrimoniul cultural subacvatic. Ucraina a susținut că Federația Rusă nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de articolul 303 din UNCLOS privind protecția obiectelor arheologice și istorice aflate pe fundul mării.

În sfârșit, un capitol important al litigiului a fost consacrat protecției mediului marin și activităților desfășurate în legătură cu Podul Kerchi, cablurile submarine și alte proiecte de infrastructură. Ucraina a susținut că Federația Rusă nu a realizat evaluări adecvate ale impactului asupra mediului și nu a respectat obligațiile de cooperare și transparență prevăzute de Convenție.

4. Problema jurisdicției și limitele competenței tribunalului

Una dintre cele mai dificile probleme juridice ale întregii proceduri a privit competența tribunalului arbitral.

Încă de la începutul procedurii, Federația Rusă a contestat jurisdicția tribunalului, argumentând că examinarea pretențiilor formulate de Ucraina ar necesita, inevitabil, o evaluare a statutului Crimeei și a drepturilor teritoriale asociate acesteia.

Argumentul rus era relativ simplu și anume: dacă tribunalul ar fi trebuit să stabilească cui aparțin anumite drepturi maritime, acesta ar fi fost obligat să determine mai întâi cui aparține teritoriul care generează acele drepturi. Or, o asemenea analiză ar fi depășit limitele competenței conferite de UNCLOS.

Această obiecție a constituit una dintre cele mai importante provocări juridice ale procedurii. Tribunalul a trebuit să găsească un echilibru între obligația sa de a aplica Convenția și imposibilitatea de a soluționa litigiul teritorial.

Soluția adoptată a fost una deosebit de prudentă. Tribunalul a reafirmat că nu are competența de a decide asupra suveranității asupra Crimeei și că nu poate examina aspecte care ar presupune, direct sau indirect, o asemenea determinare. În consecință, toate pretențiile care ar fi necesitat o pronunțare asupra statutului teritorial al Crimeei au fost excluse din sfera jurisdicției sale.

Această concluzie reprezintă una dintre cele mai importante contribuții ale hotărârii la jurisprudența internațională contemporană. Ea confirmă faptul că mecanismele jurisdicționale prevăzute de UNCLOS nu pot fi utilizate pentru soluționarea indirectă a disputelor teritoriale și că dreptul mării își păstrează autonomia funcțională față de litigiile privind suveranitatea asupra teritoriului.

5. Analiza soluțiilor tribunalului arbitral asupra principalelor categorii de pretenții formulate de Ucraina

Înțelegerea semnificației reale a hotărârii pronunțate de Tribunalul arbitral necesită o analiză detaliată a modului în care fiecare categorie de pretenții formulate de Ucraina a fost examinată și soluționată. O simplă lectură a dispozitivului poate crea impresia unei victorii juridice a uneia dintre părți, însă analiza aprofundată a raționamentului tribunalului relevă o situație mult mai nuanțată.

În realitate, tribunalul a procedat la o separare riguroasă între aspectele care puteau fi examinate exclusiv în temeiul Convenției asupra Dreptului Mării și cele care, în mod inevitabil, conduceau către problema fundamentală a suveranității asupra Crimeei. Această metodă de analiză a influențat decisiv soluțiile pronunțate în fiecare categorie de pretenții.

5.1. Pretențiile privind resursele naturale și exercitarea drepturilor suverane asupra spațiilor maritime

Una dintre cele mai importante componente ale cererii formulate de Ucraina a privit activitățile desfășurate de Federația Rusă în legătură cu resursele naturale existente în Marea Neagră și în zonele maritime adiacente Crimeei.

Ucraina a susținut că Federația Rusă a exercitat în mod ilegal atribuții specifice unui stat de coastă prin autorizarea și desfășurarea activităților de explorare și exploatare a hidrocarburilor, prin gestionarea resurselor biologice și prin exercitarea unor competențe exclusive în spații maritime asupra cărora Ucraina continua să revendice jurisdicția conferită de UNCLOS.

Din punctul de vedere al Ucrainei, aceste activități reprezentau o încălcare directă a drepturilor sale suverane asupra platoului continental și asupra zonei economice exclusive. În esență, Kievul urmărea obținerea unei constatări potrivit căreia Federația Rusă exercita în mod nelegitim drepturi rezervate exclusiv statului de coastă.

Tribunalul a abordat însă problema dintr-o perspectivă diferită. Acesta a apreciat că examinarea multora dintre aceste pretenții ar fi presupus o analiză prealabilă a titularului drepturilor generate de Crimeea și de spațiile maritime asociate acesteia. O asemenea analiză ar fi condus inevitabil către problema suveranității asupra peninsulei, aspect aflat în afara competenței sale.

Prin urmare, deși tribunalul și-a afirmat jurisdicția asupra anumitor aspecte procedurale ale litigiului, Ucraina nu a obținut o constatare favorabilă privind exercitarea drepturilor suverane asupra resurselor naturale. Din punct de vedere practic, această concluzie a limitat semnificativ amploarea succesului juridic urmărit de Kiev.

Importanța acestei soluții depășește însă cadrul bilateral al litigiului. Tribunalul a reafirmat implicit faptul că drepturile maritime nu pot fi analizate în mod izolat de baza teritorială care le generează și că jurisdicția instituită prin UNCLOS nu poate fi utilizată pentru soluționarea indirectă a unor litigii teritoriale dificile.

5.2. Platformele de foraj offshore și cazul „Boyko Towers”

Un capitol distinct al litigiului a fost consacrat platformelor de foraj offshore cunoscute în spațiul public sub denumirea de „Boyko Towers”.

Aceste instalații au dobândit o importanță strategică deosebită după anul 2014, atât datorită valorii lor economice, cât și datorită poziției lor geografice în nord-vestul Mării Negre. În perioada ulterioară anexării Crimeei, controlul asupra acestor platforme a devenit un subiect de dispută între cele două state.

Ucraina a susținut că Federația Rusă a preluat și utilizat în mod ilegal aceste instalații și a solicitat tribunalului să constate existența unor încălcări ale Convenției.

Tribunalul a adoptat însă o poziție prudentă. Acesta a considerat că nu deține jurisdicție asupra aspectelor referitoare la sechestrarea și preluarea efectivă a platformelor, întrucât analiza acestora ar fi depășit cadrul juridic al Convenției și ar fi implicat probleme de suveranitate și control teritorial.

În schimb, tribunalul a apreciat că anumite aspecte referitoare la reînmatricularea și utilizarea acestora puteau intra în sfera sa de competență. Cu toate acestea, Ucraina nu a obținut remedii substanțiale și nici o constatare care să conducă la restituirea platformelor sau la acordarea unor despăgubiri.

Din punct de vedere strategic, această soluție evidențiază una dintre limitele fundamentale ale jurisdicției UNCLOS. Convenția poate reglementa utilizarea spațiilor maritime și exercitarea anumitor drepturi maritime, însă nu acordă un mecanism eficient pentru soluționarea disputelor privind controlul fizic asupra unor active aflate într-o zonă contestată.

5.3. Pretențiile privind pescuitul și exploatarea resurselor biologice

Ucraina a susținut, de asemenea, că Federația Rusă a interferat cu exercitarea drepturilor sale privind gestionarea și exploatarea resurselor biologice marine.

Aceste pretenții aveau o importanță deosebită deoarece activitățile de pescuit reprezintă una dintre principalele manifestări ale exercitării jurisdicției economice asupra unui spațiu maritim. Controlul resurselor biologice implică nu doar beneficii economice, ci și afirmarea autorității statului de coastă asupra unei anumite zone maritime.

Tribunalul nu a admis însă aceste cereri.

Raționamentul său a fost similar celui utilizat în analiza pretențiilor privind resursele naturale. Determinarea titularului exclusiv al drepturilor asupra resurselor biologice ar fi presupus, în mod inevitabil, o evaluare a problemei fundamentale privind apartenența teritoriului care generează respectivele drepturi maritime.

În consecință, Ucraina nu a obținut o recunoaștere juridică a exclusivității drepturilor sale asupra resurselor piscicole din zonele contestate.

În plan normativ pentru toate statele riverane ale Mării Negre deoarece evidențiază dificultatea utilizării mecanismelor jurisdicționale maritime în circumstanțe în care delimitarea dintre drepturile maritime și disputele teritoriale devine dificil de realizat.

5.4. Cercetarea științifică marină

Un alt domeniu abordat în cadrul litigiului a fost cel al cercetării științifice marine.

Ucraina a susținut că Federația Rusă a desfășurat activități de cercetare marină fără consimțământul său și cu încălcarea drepturilor sale de stat de coastă. Aceste activități vizau atât colectarea de date privind mediul marin, cât și informații referitoare la resursele naturale și la caracteristicile geologice ale spațiului maritim.

În mod tradițional, UNCLOS acordă statului de coastă competențe importante în ceea ce privește autorizarea și reglementarea cercetării științifice desfășurate în anumite zone maritime.

Cu toate acestea, tribunalul nu a pronunțat o soluție favorabilă Ucrainei pe fondul acestor pretenții. Acestea s-au numărat printre cererile respinse prin dispozitivul final.

Soluția confirmă încă o dată dificultatea separării aspectelor pur maritime de problema controlului teritorial și de disputa mai largă dintre cele două state.

5.5. Patrimoniul cultural subacvatic

Protecția patrimoniului cultural subacvatic a reprezentat una dintre cele mai interesante și mai puțin analizate componente ale litigiului.

Ucraina a susținut că Federația Rusă nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de articolul 303 din UNCLOS și că a permis desfășurarea unor activități incompatibile cu protejarea patrimoniului cultural subacvatic.

Problema avea o importanță deosebită deoarece zona Mării Negre conține numeroase situri arheologice și istorice de valoare excepțională (inclusiv epave), aparținând unor perioade istorice diferite și reprezentând o parte importantă a patrimoniului cultural regional.

Tribunalul a analizat în detaliu această categorie de pretenții, însă nu a constatat existența unei încălcări a articolului 303 din Convenție și a respins cererile formulate de Ucraina.

Din punct de vedere juridic, această soluție demonstrează standardul ridicat de probă pe care tribunalul l-a impus pentru constatarea existenței unei încălcări a obligațiilor privind patrimoniul cultural subacvatic.

Din perspectivă regională, concluzia este relevantă și pentru România, care deține în sectorul său maritim numeroase vestigii istorice și arheologice și care urmărește consolidarea mecanismelor de protecție a patrimoniului cultural submarin.

5.6. Protecția mediului marin – nucleul succesului juridic al Ucrainei

Dintre toate pretențiile formulate de Ucraina, cele referitoare la protecția mediului marin au reprezentat singura categorie în care tribunalul a constatat în mod explicit existența unor încălcări ale Convenției asupra Dreptului Mării. Din acest motiv, analiza acestei componente este cardinală pentru înțelegerea rezultatului general al procedurii arbitrale și a semnificației sale pentru dezvoltarea dreptului internațional al mediului marin.

Ucraina a susținut că Federația Rusă a încălcat o serie de obligații prevăzute de UNCLOS prin modul în care a proiectat, autorizat și implementat lucrările asociate Podului Kerçi, cablurilor submarine și altor infrastructuri dezvoltate în zona aflată sub controlul său. Potrivit argumentației ucrainene, Federația Rusă nu a realizat evaluări adecvate ale impactului asupra mediului, nu a comunicat rezultatele acestora și nu a cooperat în mod corespunzător cu Ucraina în vederea protejării mediului marin comun.

Analizând aceste pretenții, tribunalul a constatat mai întâi încălcarea articolului 206 din UNCLOS. Acesta a apreciat că evaluările impactului asupra mediului realizate pentru Podul Kerçi, cablurile electrice submarine și conductele submarine nu au respectat standardele impuse de Convenție. Tribunalul nu a contestat existența formală a unor evaluări de impact, ci a concluzionat că

acestea au fost realizate într-o manieră incompatibilă cu cerințele de diligență impuse de dreptul internațional al mediului marin.

O a doua încălcare a fost identificată în raport cu articolele 205 și 206 din Convenție. Tribunalul a constatat că Federația Rusă nu a publicat și nu a comunicat în mod corespunzător rezultatele evaluărilor de impact către organizațiile internaționale competente și nici către partea ucraineană, încălcând astfel obligațiile de transparență și cooperare instituite de UNCLOS.

În sfârșit, tribunalul a apreciat că aceste deficiențe procedurale au generat și încălcarea unor obligații mai generale prevăzute de articolele 123, 192 și 194 din Convenție. Aceste dispoziții consacră obligația statelor de a coopera în mările semiînchise, obligația generală de protecție și conservare a mediului marin și obligația de a adopta măsurile necesare pentru prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului marin.

Din perspectivă doctrinară, această parte a hotărârii este probabil cea mai importantă contribuție a tribunalului la evoluția dreptului internațional contemporan. Ea confirmă consolidarea unei tendințe observabile și în alte jurisdicții internaționale, potrivit căreia obligațiile procedurale de prevenire, monitorizare, notificare și cooperare devin elemente centrale ale conceptului de due diligence. În consecință, răspunderea internațională nu mai este asociată exclusiv producerii unui prejudiciu material, ci poate fi angajată și prin neîndeplinirea unor obligații procedurale menite să prevină apariția unui astfel de prejudiciu.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, inclusiv pentru România, această concluzie are o importanță practică deosebită. Dezvoltarea proiectelor offshore, a infrastructurilor energetice submarine și a marilor investiții portuare va trebui să țină seama de standardele ridicate de evaluare și cooperare reafirmate prin această hotărâre.

5.7. Podul Kerchi și limitele controlului infrastructural asupra spațiului maritim

Podul Kerchi a reprezentat unul dintre cele mai vizibile și mai controversate elemente ale litigiului. Construcția sa după anul 2014 a fost percepută de Ucraina nu doar ca un proiect de infrastructură, ci și ca un instrument de consolidare a controlului rus asupra Crimeei și asupra accesului către Marea Azov.

Ucraina a susținut că proiectarea, construirea și exploatarea podului au afectat drepturile sale maritime și au produs consecințe negative asupra navigației și asupra mediului marin. În argumentația sa, Kievul a asociat existența podului cu limitarea accesului anumitor categorii de nave și cu transformarea regimului juridic și operațional al Strâmătorii Kerchi.

Tribunalul a analizat cu atenție aceste argumente, însă a adoptat o abordare prudentă. Acesta nu a constatat existența unor încălcări ale regimului juridic al navigației și nici nu a dispus modificarea, suspendarea sau eliminarea infrastructurii construite. În ceea ce privește Podul Kerchi, singurele încălcări reținute au fost cele referitoare la obligațiile procedurale de protecție a mediului.

Această soluție este semnificativă deoarece demonstrează reticența tribunalului de a transforma un litigiu privind aplicarea UNCLOS într-un instrument de contestare a unor proiecte de infrastructură cu implicații strategice și geopolitice. În același timp, ea confirmă faptul că marile proiecte maritime nu sunt exceptate de la respectarea obligațiilor de mediu și de cooperare.

Pentru România, această concluzie are relevanță în contextul dezvoltării viitoarelor infrastructuri energetice și logistice din Marea Neagră. Hotărârea sugerează că legitimitatea unor astfel de proiecte va depinde nu doar de fezabilitatea lor tehnică și economică, ci și de respectarea standardelor juridice privind protecția mediului marin.

5.8. Libertatea navigației și regimul Strâmătorii Kerchi

Una dintre cele mai sensibile dimensiuni ale litigiului a privit libertatea navigației și accesul către porturile ucrainene din Marea Azov.

Ucraina a susținut că Federația Rusă a exercitat controale excesive asupra navelor comerciale, a restricționat traficul maritim și a afectat accesul către porturile ucrainene prin utilizarea Strâmătorii Kerci într-o manieră incompatibilă cu dreptul internațional. Aceste argumente ocupau un loc central în strategia juridică a Kievului, deoarece vizau una dintre cele mai importante consecințe economice ale schimbării situației din regiune.

Tribunalul nu a admis însă aceste pretenții. El nu a constatat existența unor încălcări ale regimului navigației care să justifice acordarea unor remedii în favoarea Ucrainei. În consecință, tribunalul nu a confirmat argumentația ucraineană potrivit căreia Federația Rusă ar fi încălcat dispozițiile UNCLOS privind libertatea navigației și accesul către porturile din Marea Azov.

Această concluzie reprezintă una dintre cele mai importante limitări ale succesului juridic obținut de Ucraina. Din perspectivă strategică, ea confirmă faptul că tribunalul a refuzat să transforme litigiul într-o evaluare generală a raporturilor de putere existente în regiune și a preferat să se concentreze exclusiv asupra aspectelor aflate în mod clar în sfera sa de competență.

5.9. Incidentul de poluare din apropierea Sevastopolului

În cadrul procedurii arbitrale, Ucraina a invocat și un incident de poluare produs în apropierea Sevastopolului, susținând că Federația Rusă nu și-a îndeplinit obligațiile de monitorizare, notificare și cooperare prevăzute de UNCLOS.

Această componentă a cauzei era importantă deoarece oferea tribunalului posibilitatea de a analiza nu doar obligațiile preventive, ci și modul în care acestea funcționează în situații concrete de poluare marină.

După examinarea probelor prezentate de părți, tribunalul a concluzionat că răspunsul Federației Ruse nu a încălcat obligațiile prevăzute de articolele 123, 192, 194, 198, 199, 204 și 205 ale Convenției. În consecință, aceste pretenții au fost respinse integral.

Această soluție este relevantă deoarece demonstrează că tribunalul nu a adoptat o abordare favorabilă în mod automat argumentelor de mediu formulate de Ucraina. Dimpotrivă, acesta a aplicat un standard probatoriu riguros și a diferențiat clar între situațiile în care obligațiile convenționale au fost încălcate și cele în care probele prezentate nu justificau o asemenea concluzie.

5.10. Pretinsa agravare a diferendului

Ucraina a susținut că Federația Rusă a agravat în mod deliberat diferendul pe durata procedurii arbitrale și a solicitat tribunalului să constate existența unei încălcări a obligației de neagravare a litigiului.

Astfel de argumente sunt frecvente în procedurile internaționale complexe și urmăresc, de regulă, să limiteze adoptarea unor măsuri susceptibile să afecteze poziția juridică a uneia dintre părți pe durata procesului.

Tribunalul nu a admis însă aceste pretenții și nu a constatat existența unei obligații autonome încălcate în acest sens.

În plan normativ deoarece evidențiază abordarea prudentă și restrânsă adoptată de tribunal. Acesta a evitat să extindă domeniul de aplicare al Convenției către aspecte care nu erau reglementate în mod expres de dispozițiile sale și a preferat să limiteze analiza la obligațiile prevăzute clar de UNCLOS.

5.11. Regimul despăgubirilor și limitele remediilor acordate

Ultima componentă majoră a hotărârii privește problema remediilor și a reparațiilor.

Ucraina a solicitat nu doar constatarea încălcărilor, ci și încetarea comportamentului ilicit, acordarea unor garanții de nerepetare și plata unor despăgubiri pentru prejudiciile suferite.

Tribunalul a adoptat însă o poziție deosebit de rezervată. Acesta a apreciat că simpla constatare a încălcărilor identificate constituie o formă suficientă de reparare juridică și a refuzat să dispună măsuri suplimentare. În consecință, nu au fost acordate despăgubiri, nu au fost dispuse măsuri de încetare și nu au fost impuse garanții de nerepetare.

Este o soluție ce reflectă o practică întâlnită frecvent în jurisprudența internațională atunci când încălcările constatate sunt predominant procedurale și când tribunalul apreciază că o declarație oficială privind existența încălcării este suficientă pentru restabilirea legalității.

Din punct de vedere politic și strategic, această concluzie limitează impactul imediat al hotărârii asupra comportamentului Federației Ruse. În absența unor despăgubiri sau a unor obligații concrete de executare, efectul principal al deciziei rămâne unul juridic și reputațional. Totuși, chiar și în această formă, hotărârea contribuie la consolidarea unei interpretări mai exigente a obligațiilor de protecție a mediului marin și de cooperare între statele riverane, aspect care poate influența evoluția viitoare a dreptului mării și a practicii statelor în regiunea Mării Negre.

CAPITOLUL 2

SEMNIFICAȚIA JURIDICĂ A HOTĂRÂRII PENTRU ORDINEA MARITIMĂ DIN MAREA NEAGRĂ

2.1. Limitele jurisdicției UNCLOS în contextul conflictelor armate și al disputelor teritoriale

Una dintre cele mai importante contribuții ale hotărârii pronunțate în cauza *Ukraine v. Russian Federation* nu constă în soluțiile concrete adoptate asupra diferitelor capete de cerere, ci în clarificarea limitelor jurisdicției instituite de Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării în situații caracterizate simultan prin existența unui conflict armat, a unei dispute teritoriale și a unor revendicări maritime concurente.

În ultimii treizeci de ani, dezvoltarea mecanismelor jurisdicționale prevăzute de UNCLOS a determinat apariția unei tendințe doctrinare potrivit căreia dreptul mării ar putea fi un instrument pentru soluții juridice inclusiv în situații geopolitice extrem de dificile. Litigiile privind delimitările maritime, drepturile de exploatare a resurselor sau regimul navigației au demonstrat că instanțele și tribunalele internaționale pot contribui la reducerea tensiunilor dintre state și la clarificarea unor situații juridice controversate.

Cauza dintre Ucraina și Federația Rusă a reprezentat însă un test deosebit pentru această viziune. Tribunalul s-a aflat în fața unei situații în care majoritatea pretențiilor formulate de Ucraina erau legate, într-o măsură mai mare sau mai mică, de consecințele juridice ale modificării controlului asupra Crimeei. Orice analiză aprofundată a unor aspecte precum exploatarea resurselor naturale, pescuitul sau exercitarea jurisdicției maritime risca să conducă inevitabil către problema fundamentală a suveranității teritoriale.

Prin soluția adoptată, tribunalul a reafirmat o distincție esențială între dreptul mării și dreptul teritorial. UNCLOS reglementează exercitarea drepturilor maritime, însă nu stabilește cine deține titlul juridic asupra teritoriului care generează aceste drepturi. În consecință, atunci când soluționarea unei dispute maritime presupune stabilirea prealabilă a apartenenței unui teritoriu, competența tribunalelor constituite în temeiul Convenției întâlnește o limită juridică dificil de depășit.

Această concluzie are implicații importante pentru întreaga regiune a Mării Negre. Ea confirmă că dreptul mării nu poate fi utilizat ca instrument de soluționare indirectă a conflictelor teritoriale și că disputele privind suveranitatea continuă să aparțină domeniului general al dreptului

internațional, fiind susceptibile să fie examinate de alte instanțe sau prin alte mecanisme juridice și diplomatice.

Pentru statele riverane, această interpretare consolidează previzibilitatea ordinii juridice maritime. Dacă tribunalul ar fi acceptat să examineze indirect problema suveranității asupra Crimeei, s-ar fi creat un precedent susceptibil să extindă jurisdicția UNCLOS dincolo de limitele sale convenționale. În schimb, hotărârea reafirmă caracterul specializat al mecanismelor instituite de Convenție și contribuie la menținerea unei delimitări clare între diferitele ramuri ale dreptului internațional.

Sub aspect strategic, concluzia este la fel de importantă. Ea demonstrează că nici măcar în contextul unui conflict armat de mare amploare dreptul internațional nu abandonează logica distribuției competențelor jurisdicționale. Conflictul nu suspendă aplicarea dreptului mării, însă nici nu transformă UNCLOS într-un mecanism universal capabil să soluționeze toate dimensiunile unei dispute geopolitice.

Pentru România, această clarificare prezintă o valoare practică deosebită. Experiența dobândită în litigiul privind delimitarea maritimă cu Ucraina, soluționat de Curtea Internațională de Justiție în 2009, demonstrează importanța delimitării clare dintre diferitele categorii de litigii internaționale. Hotărârea arbitrală din 2026 confirmă că stabilitatea ordinii maritime regionale depinde inclusiv de respectarea acestor delimitări jurisdicționale.

2.2. Relația dintre controlul de facto și exercitarea drepturilor maritime

Poate cea mai interesantă problemă conceptuală ridicată de această cauză privește raportul dintre controlul efectiv asupra unui teritoriu și exercitarea drepturilor maritime generate de acesta.

În dreptul internațional contemporan, controlul de facto și titlul juridic nu coincid întotdeauna. Numeroase conflicte demonstrează existența unor situații în care un stat exercită control efectiv asupra unui teritoriu fără ca această situație să fie recunoscută de comunitatea internațională. În asemenea circumstanțe apare inevitabil întrebarea privind exercitarea drepturilor asociate aceluși teritoriu, inclusiv a drepturilor maritime.

Hotărârea tribunalului arbitral nu acordă un răspuns explicit și definitiv la această problemă. Cu toate acestea, analiza sa permite identificarea unor concluzii importante.

În primul rând, tribunalul evită să transforme controlul de facto într-un criteriu suficient pentru validarea drepturilor maritime. Simpla exercitare a controlului efectiv asupra unui teritoriu nu conduce automat la recunoașterea tuturor consecințelor juridice asociate acestuia.

În al doilea rând, tribunalul recunoaște implicit că exercitarea controlului efectiv produce efecte juridice care nu pot fi ignorate complet. Numeroase activități analizate în cauză – exploatarea resurselor, administrarea infrastructurii, gestionarea spațiului maritim – se desfășurau într-un context în care Federația Rusă exercita controlul efectiv asupra Crimeei. Tribunalul nu putea ignora această realitate factuală, însă nici nu putea transforma existența acesteia într-o confirmare juridică a suveranității.

Această poziție reprezintă una dintre caracteristicile fundamentale ale dreptului internațional contemporan și anume capacitatea de a opera simultan cu realități juridice și realități factuale diferite.

În plan strategic, concluzia este extrem de relevantă pentru regiunea Mării Negre. Ea sugerează că exercitarea controlului asupra unui teritoriu poate genera avantaje operaționale și strategice importante, fără a produce automat legitimitate juridică deplină. În același timp, contestarea juridică a unui asemenea control nu conduce în mod necesar la modificarea situației existente pe teren.

Această dualitate între fapt și drept reprezintă una dintre caracteristicile centrale ale actualei configurații geopolitice din Marea Neagră. Hotărârea arbitrală nu elimină această tensiune, însă o face mai vizibilă și contribuie la înțelegerea modului în care dreptul internațional încearcă să o gestioneze.

Pentru România, această concluzie este relevantă nu doar în raport cu conflictul ruso-ucrainean, ci și din perspectiva stabilității generale a regiunii. Ea confirmă importanța menținerii unei ordini juridice bazate pe reguli și a evitării normalizării situațiilor create exclusiv prin exercitarea forței.

2.3. Evoluția obligațiilor de due diligence în dreptul mării

Dacă aspectele privind jurisdicția și suveranitatea evidențiază limitele UNCLOS, partea referitoare la protecția mediului marin demonstrează capacitatea Convenției de a evolua și de a se adapta noilor provocări.

Hotărârea se înscrie într-o tendință mai amplă observabilă în jurisprudența internațională recentă, caracterizată prin extinderea și aprofundarea obligațiilor de due diligence. În trecut, răspunderea internațională era asociată în principal producerii unui prejudiciu identificabil și demonstrabil. Accentul era pus pe rezultat și pe existența unei încălcări materiale.

În ultimele două decenii, atenția s-a deplasat treptat către conduita statului. Nu mai este suficient ca un stat să evite producerea unui prejudiciu. Acesta trebuie să demonstreze că a adoptat măsurile rezonabile necesare pentru prevenirea riscurilor previzibile.

Hotărârea arbitrală contribuie la consolidarea acestei evoluții. Tribunalul nu a constatat existența unei poluări masive și nici producerea unui dezastru ecologic. În schimb, a identificat deficiențe privind evaluarea impactului asupra mediului, comunicarea informațiilor și cooperarea cu alte state interesate.

Importanța acestei abordări nu trebuie subestimată. Ea indică faptul că obligațiile procedurale dobândesc o valoare juridică proprie și nu mai sunt simple instrumente auxiliare ale obligațiilor materiale.

Această transformare reflectă caracteristicile riscurilor contemporane. În domeniul maritim, numeroase amenințări – poluarea transfrontalieră, afectarea ecosistemelor, deteriorarea infrastructurii submarine – pot produce efecte ireversibile înainte ca prejudiciul să devină pe deplin vizibil. În asemenea condiții, prevenția devine mai importantă decât repararea.

Ori, pentru România, această evoluție este deosebit de relevantă în contextul dezvoltării proiectelor offshore din Marea Neagră. Exploatarea resurselor energetice, dezvoltarea infrastructurilor submarine și extinderea activităților economice maritime vor necesita standarde tot mai ridicate de evaluare, monitorizare și cooperare.

În mod indirect, hotărârea contribuie la consolidarea unei culturi juridice a anticipării și a prevenirii, în care obligația statului nu începe în momentul producerii prejudiciului, ci mult înainte, în etapa identificării și gestionării riscurilor.

2.4. Obligația de cooperare în mările semiînchise: de la recomandare politică la exigență juridică

Una dintre cele mai interesante dimensiuni ale hotărârii privește interpretarea obligației de cooperare între statele riverane ale mărilor semiînchise.

Marea Neagră reprezintă un exemplu clasic de mare semiînchisă în sensul articolului 122 din UNCLOS. Caracteristicile sale geografice și ecologice generează o interdependență inevitabilă între statele riverane. Activitățile desfășurate de un stat produc efecte care depășesc frecvent limitele jurisdicției sale naționale.

În mod tradițional, obligația de cooperare prevăzută de articolul 123 a fost interpretată relativ prudent. Numeroși autori au considerat-o o obligație cu un conținut mai degrabă programatic decât operațional, apropiată de logica bunei vecinătăți și a cooperării politice.

Hotărârea arbitrală contribuie însă la modificarea acestei percepții. Prin asocierea obligației de cooperare cu obligațiile privind protecția mediului marin și evaluarea impactului asupra mediului, tribunalul sugerează că această obligație poate genera consecințe juridice concrete.

În această interpretare, cooperarea nu mai reprezintă doar o opțiune politică recomandabilă. Ea apare ca parte integrantă a standardului de conduită impus statelor riverane.

Această concluzie are implicații deosebit de importante pentru viitorul regiunii Mării Negre. Problemele privind securitatea energetică, infrastructura submarină, protecția mediului și libertatea navigației nu mai pot fi gestionate exclusiv prin abordări unilaterale. Interdependența regională transformă cooperarea într-o condiție a stabilității.

Pentru România, această evoluție este în concordanță cu interesele sale strategice pe termen lung. Ca stat care promovează stabilitatea regională, respectarea dreptului internațional și cooperarea euroatlantică, România poate utiliza această interpretare pentru a susține dezvoltarea unor mecanisme regionale mai eficiente de cooperare maritimă, protecție a mediului și gestionare a infrastructurilor critice.

În ansamblu, hotărârea tribunalului arbitral demonstrează că, deși nu modifică realitățile geopolitice ale Mării Negre, contribuie la redefinirea cadrului juridic în interiorul căruia aceste realități sunt evaluate și contestate. Tocmai această influență asupra normelor și standardelor aplicabile explică importanța sa pentru evoluția viitoare a ordinii maritime regionale.

CAPITOLUL 3

IMPLICAȚIILE HOTĂRĂRII PENTRU FEDERAȚIA RUSĂ: ÎNTRE SUCCES JURIDIC PARȚIAL, COSTURI REPUTAȚIONALE ȘI CONTINUITATEA AVANTAJULUI STRATEGIC

3.1 O victorie sau o înfrângere? Necesitatea unei evaluări nuanțate

Una dintre primele întrebări care apar după lectura hotărârii arbitrale pronunțate în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)* este dacă Federația Rusă poate fi considerată câștigătoarea sau perdanta procedurii. Răspunsul simplu la această întrebare este că niciuna dintre aceste caracterizări nu surprinde în mod adecvat complexitatea rezultatului. Hotărârea nu poate fi încadrată într-o logică binară de tip victorie–înfrângere, deoarece efectele sale juridice, politice și strategice sunt distribuite inegal între diferitele dimensiuni ale litigiului.

Această concluzie este importantă deoarece analiza publică a marilor litigii internaționale este adesea dominată de tentația simplificării. Mass-media, actorii politici și chiar o parte a comentariului academic tind să reducă rezultatele procedurilor internaționale la formule sintetice care identifică rapid un câștigător și un perdant. În realitate, dreptul internațional funcționează rareori în asemenea termeni. Hotărârile internaționale produc efecte multiple și adesea contradictorii, iar evaluarea lor depinde de nivelul de analiză utilizat.

În cazul de față, Federația Rusă a obținut câteva rezultate juridice de o importanță considerabilă. În același timp însă, a suportat costuri juridice, reputaționale și normative care nu pot fi ignorate. Din punct de vedere strategic, situația este și mai complexă, deoarece unele dintre avantajele juridice obținute de Rusia coexistă cu menținerea unor vulnerabilități pe termen lung.

Prima observație care trebuie formulată este că succesul cel mai important al Federației Ruse nu constă într-o constatare explicită a legalității comportamentului său, ci în limitarea semnificativă a sferei litigiului. Tribunalul a acceptat argumentul fundamental potrivit căruia nu poate examina

pretențiile care presupun, în mod necesar, soluționarea prealabilă a disputei privind suveranitatea asupra Crimeei. Ori, această concluzie a avut efecte importante asupra structurii cauzei.

O parte semnificativă a revendicărilor formulate de Ucraina a devenit astfel inadmisibilă sau a ieșit din sfera jurisdicției tribunalului. Litigiul a fost redus la aspectele care puteau fi examinate independent de problema teritorială. În plan normativ, aceasta reprezintă fără îndoială una dintre cele mai importante realizări ale apărării ruse.

Importanța acestei concluzii este amplificată de faptul că ea privește însăși arhitectura litigiului. În multe proceduri internaționale, succesul nu este determinat exclusiv de soluția finală asupra fondului, ci și de capacitatea unei părți de a influența limitele în interiorul cărora se desfășoară analiza jurisdicțională. Din acest punct de vedere, Federația Rusă a reușit să obțină una dintre principalele sale obiective procesuale.

Cu toate acestea, reducerea sferei litigiului nu trebuie confundată cu validarea juridică a poziției ruse privind Crimeea. Tribunalul nu a recunoscut suveranitatea Federației Ruse asupra peninsulei și nici nu a legitimat juridic situația creată după 2014. El a afirmat doar că nu este competent să se pronunțe asupra acestei probleme în cadrul procedurii bazate pe UNCLOS.

Această distincție este esențială.

Din perspectiva Moscovei, existența unei hotărâri care ar fi consacrat explicit validitatea revendicărilor sale teritoriale ar fi reprezentat un succes juridic major. O asemenea concluzie nu există însă în decizie. În consecință, Federația Rusă a obținut protecția poziției sale juridice împotriva examinării în această procedură, dar nu a obținut confirmarea internațională a poziției respective.

Această diferență explică de ce evaluarea rezultatului trebuie să fie nuanțată.

Pe de altă parte, Federația Rusă nu a reușit să evite integral controlul jurisdicțional asupra activităților sale maritime. Tribunalul a examinat și a constatat încălcări în domenii precum protecția mediului marin și anumite obligații procedurale asociate activităților desfășurate în regiune. De remarcat ca aceste constatări nu au aceeași încărcătură strategică precum problema Crimeei, însă ele au o relevanță juridică și reputațională incontestabilă.

În special, concluziile privind obligațiile de mediu sunt importante deoarece se înscriu într-o tendință mai amplă a dreptului internațional contemporan. Protecția mediului marin nu mai este tratată ca o preocupare secundară, ci ca o componentă centrală a legalității comportamentului statelor. În acest context, constatarea unor încălcări produce efecte care depășesc cadrul litigiului și influențează percepția internațională asupra conduitei statului vizat.

Pentru Federația Rusă, aceste concluzii generează costuri care nu sunt neapărat imediate, dar care contribuie la consolidarea unei jurisprudențe și a unei practici internaționale critice față de anumite activități desfășurate în regiune.

Evaluarea este și mai complexă atunci când este analizată dimensiunea strategică.

În pofida anumitor constatări nefavorabile, Federația Rusă continuă să beneficieze de avantajele rezultate din controlul efectiv exercitat asupra unor zone de importanță strategică majoră. Hotărârea arbitrală nu modifică această realitate. Tribunalul nu dispune de mijloace pentru a altera configurația strategică existentă și nici nu poate schimba distribuția efectivă a controlului asupra teritoriilor și infrastructurilor relevante.

Această situație generează una dintre cele mai interesante caracteristici ale cauzei. Din punct de vedere juridic, Federația Rusă nu obține o validare deplină a pozițiilor sale. Din punct de vedere strategic însă, multe dintre avantajele sale materiale rămân neafectate.

Această diferență dintre rezultatul juridic și realitatea strategică reflectă una dintre trăsăturile fundamentale ale dreptului internațional contemporan. Hotărârile internaționale influențează comportamente, legitimitate și percepții, dar nu modifică automat raporturile de putere existente pe teren.

În același timp, nici avantajul strategic nu trebuie supraestimat. Controlul efectiv produce beneficii imediate, însă nu elimină incertitudinile juridice asociate. Atâta timp cât anumite probleme fundamentale rămân contestate, costurile juridice și reputaționale continuă să existe. De remarcat ca aceste costuri sunt relevante pentru evoluții viitoare care implică investiții, cooperare internațională sau participarea la proiecte regionale.

Prin urmare, rezultatul procedurii pentru Federația Rusă poate fi descris mai degrabă ca un succes juridic defensiv decât ca o victorie deplină. Moscova a reușit să împiedice extinderea jurisdicției tribunalului către problema Crimeei și să limiteze considerabil o parte dintre revendicările formulate de Ucraina. În schimb, nu a obținut confirmarea juridică a pozițiilor sale fundamentale și nu a evitat complet constatarea unor încălcări ale obligațiilor prevăzute de Convenție.

Această combinație de avantaje și costuri explică de ce hotărârea nu poate fi clasificată simplist drept victorie sau înfrângere. Ea reprezintă un exemplu clasic de rezultat mixt, în care succesul procesual coexistă cu vulnerabilități juridice persistente, iar avantajele strategice coexistă cu costuri normative și reputaționale care vor continua să influențeze poziția Federației Ruse în regiune și în ordinea juridică internațională.

3.2. Costurile juridice ale Federației Ruse: constatarea încălcărilor UNCLOS și consolidarea unei jurisprudențe nefavorabile

Dacă limitarea jurisdicției tribunalului reprezintă principalul câștig juridic al Federației Ruse, analiza hotărârii nu poate ignora existența unor costuri juridice semnificative rezultate din concluziile pronunțate asupra pretențiilor rămase în sfera de competență a tribunalului. Aceste costuri nu modifică situația strategică existentă și nici nu produc consecințe imediate comparabile cu cele asociate unei hotărâri privind suveranitatea teritorială. Cu toate acestea, ele contribuie la consolidarea unei jurisprudențe internaționale care limitează libertatea de acțiune a statelor în spațiile maritime și extinde domeniul obligațiilor asociate exercitării drepturilor suverane.

Pentru a înțelege semnificația acestor concluzii, este necesar să se depășească perspectiva tradițională potrivit căreia litigiile internaționale sunt evaluate exclusiv prin raportare la sancțiuni sau despăgubiri. În dreptul internațional contemporan, una dintre cele mai importante funcții ale jurisdicțiilor internaționale este aceea de a produce clarificări normative. Chiar și atunci când efectele materiale imediate sunt limitate, constatarea unei încălcări contribuie la definirea standardelor de conduită aplicabile în viitor și influențează modul în care este perceput comportamentul statelor în cadrul comunității internaționale.

Din această perspectivă, Federația Rusă a suportat un cost juridic real prin faptul că tribunalul a identificat încălcări ale unor obligații prevăzute de Convenție, în special în domeniul protecției mediului marin și al obligațiilor procedurale asociate activităților desfășurate în regiune.

Aceste constatări sunt importante deoarece se înscriu într-o evoluție mai largă a dreptului internațional al mării. În ultimele două decenii, jurisprudența internațională a acordat o atenție crescândă obligațiilor privind protecția mediului marin, evaluarea impactului asupra mediului, schimbul de informații și cooperarea între state. În mod progresiv, aceste obligații au încetat să mai fie considerate simple recomandări sau bune practici administrative și au devenit componente esențiale ale legalității internaționale.

Hotărârea analizată contribuie la consolidarea acestei tendințe.

Tribunalul reafirmă că statele nu sunt obligate doar să evite producerea unor prejudicii grave și vizibile asupra mediului marin. Ele sunt obligate și să instituie proceduri adecvate de evaluare, monitorizare și prevenție. În această logică, legalitatea nu mai este analizată exclusiv prin raportare la rezultatul final al unei activități, ci și prin raportare la modul în care statul gestionează riscurile asociate acesteia.

Pentru Federația Rusă, această abordare este relevantă deoarece limitează posibilitatea invocării unor argumente bazate exclusiv pe lipsa demonstrării unui prejudiciu material direct. Tribunalul sugerează că încălcarea unor obligații procedurale poate genera, prin ea însăși, răspundere internațională.

Această concluzie are implicații care depășesc cadrul prezentului litigiu.

Pe termen lung, ea contribuie la dezvoltarea unui standard juridic mai exigent privind exercitarea drepturilor statului de coastă. Statele care desfășoară activități de exploatare a resurselor

marine, dezvoltă infrastructuri offshore sau implementează proiecte susceptibile să afecteze mediul marin sunt supuse unor obligații crescânde de transparență și diligență.

În consecință, hotărârea nu afectează doar Federația Rusă. Ea contribuie la configurarea normelor care vor governa comportamentul tuturor statelor în situații similare. Totuși, pentru Rusia, această evoluție este relevantă deoarece activitățile sale maritime din regiunea Mării Negre și din alte spații maritime vor continua să fie analizate prin prisma acestor standarde.

Un alt element important privește efectul cumulativ al jurisprudenței internaționale.

În mod izolat, constatarea unei încălcări poate părea limitată ca impact. În realitate însă, fiecare hotărâre se adaugă unui corpus jurisprudențial aflat într-o continuă dezvoltare. Pe măsură ce instanțele și tribunalele internaționale reafirmă obligații similare, acestea dobândesc o autoritate interpretativă tot mai mare.

Hotărârea privind Marea Neagră se înscrie într-o serie de evoluții jurisprudențiale care includ avizul consultativ al Tribunalului Internațional pentru Dreptul Mării privind schimbările climatice și mediul marin, jurisprudența Curții Internaționale de Justiție în materie de evaluare a impactului asupra mediului și numeroase alte decizii care accentuează importanța obligațiilor de prevenție și cooperare.

Din această perspectivă, Federația Rusă se confruntă nu doar cu efectele unei singure hotărâri, ci cu integrarea acesteia într-o tendință normativă mai amplă.

Există și o dimensiune instituțională a problemei.

Deși Federația Rusă nu a participat activ în toate etapele procedurii, tribunalul a continuat examinarea cauzei și a pronunțat o hotărâre motivată. Acest fapt reafirmă capacitatea mecanismelor instituite prin UNCLOS de a funcționa chiar și în absența unei cooperări depline din partea statului pârât.

Pentru Moscova, această concluzie are o anumită relevanță juridică și politică. Ea demonstrează că neparticiparea sau participarea limitată la proceduri nu împiedică în mod necesar dezvoltarea jurisprudenței și formularea unor concluzii privind comportamentul statului.

Un alt cost juridic important rezultă din consolidarea relației dintre dreptul mării și dreptul internațional al mediului.

Hotărârea reflectă o tendință tot mai evidentă de integrare a normelor de mediu în interpretarea și aplicarea UNCLOS. În trecut, dreptul mării era perceput în principal ca un drept al jurisdicțiilor și al utilizării resurselor. Astăzi, el este interpretat din ce în ce mai mult prin prisma sustenabilității și a responsabilităților ecologice.

Această evoluție reduce marja de apreciere a statelor în anumite domenii și amplifică exigențele juridice asociate dezvoltării proiectelor maritime. Pentru Federația Rusă, care desfășoară activități maritime de amploare atât în Marea Neagră, cât și în Arctica și în alte regiuni, această tendință este deosebit de relevantă.

Constatarea unor încălcări contribuie la crearea unei arhive juridice internaționale care poate fi utilizată în contexte viitoare. Chiar dacă hotărârea nu produce automat consecințe materiale imediate, concluziile sale pot fi invocate în alte proceduri, în dezbateri diplomatice și în evaluări privind conformitatea comportamentului statelor cu obligațiile internaționale.

Acest efect este caracteristic dreptului internațional contemporan. Puterea unei hotărâri nu rezidă exclusiv în măsurile pe care le impune, ci și în capacitatea sa de a influența interpretările ulterioare și de a contribui la definirea standardelor juridice aplicabile.

Prin urmare, costurile juridice suportate de Federația Rusă nu trebuie măsurate prin prisma unor sancțiuni directe sau a unor consecințe imediate asupra controlului exercitat în regiune. Ele trebuie evaluate prin raportare la impactul normativ al hotărârii. Tribunalul a consolidat obligații privind protecția mediului marin, cooperarea și diligența statelor, a identificat încălcări ale Convenției și a integrat aceste concluzii într-o jurisprudență internațională aflată într-un proces de dezvoltare continuă.

Din acest motiv, chiar dacă Federația Rusă a obținut un succes procesual important în materia jurisdicției, hotărârea nu poate fi considerată lipsită de costuri juridice. Dimpotrivă, ea contribuie la consolidarea unui cadru normativ care limitează progresiv libertatea de acțiune a statelor în spațiile

maritime și care va continua să influențeze evaluarea juridică a comportamentului Federației Ruse mult după încheierea prezentului litigiu.

3.3. Costurile reputaționale și politice ale hotărârii: consolidarea presiunii normative asupra Federației Ruse

Dacă implicațiile juridice ale hotărârii trebuie analizate prin prisma normelor și obligațiilor consacrate de Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării, efectele reputaționale și politice trebuie evaluate într-un registru diferit. În dreptul internațional contemporan, legitimitatea unui stat nu este determinată exclusiv de capacitatea sa de a-și proteja interesele strategice sau de a-și menține controlul asupra unor teritorii și resurse. Ea este influențată într-o măsură tot mai mare de percepția comunității internaționale asupra conformității comportamentului său cu normele juridice și instituționale existente.

În acest context, una dintre consecințele importante ale hotărârii arbitrare este aceea că ea contribuie la consolidarea unei narațiuni juridice internaționale care asociază activitățile Federației Ruse din regiunea Mării Negre cu încălcarea anumitor obligații prevăzute de dreptul internațional al mării. Chiar dacă tribunalul nu s-a pronunțat asupra aspectelor teritoriale și nu a analizat legalitatea situației Crimeei, simplul fapt că a identificat încălcări ale Convenției produce efecte care depășesc dimensiunea strict juridică a litigiului.

Aceste efecte sunt relevante deoarece reputația internațională reprezintă astăzi o resursă strategică. Într-un sistem internațional caracterizat prin interdependențe economice, tehnologice și instituționale, percepția privind respectarea normelor influențează capacitatea statelor de a construi parteneriate, de a atrage investiții, de a participa la proiecte multilaterale și de a exercita influență în cadrul organizațiilor internaționale.

Pentru Federația Rusă, problema reputațională este cu atât mai importantă cu cât hotărârea se adaugă unui context internațional deja marcat de numeroase controverse juridice și politice. Litigiul privind drepturile maritime din Marea Neagră nu este analizat izolat de comunitatea internațională. El este perceput ca parte a unui tablou mai larg care include disputa privind Crimeea, conflictul din Ucraina și numeroase alte divergențe dintre Rusia și actorii occidentali.

În consecință, concluziile tribunalului tind să fie interpretate nu doar ca evaluări tehnice privind aplicarea UNCLOS, ci și ca elemente care contribuie la evaluarea generală a comportamentului internațional al Federației Ruse.

Această dinamică este caracteristică dreptului internațional contemporan. În numeroase situații, impactul unei hotărâri nu derivă exclusiv din obligațiile pe care le stabilește, ci și din modul în care aceasta este integrată într-un discurs internațional mai amplu privind legalitatea și legitimitatea comportamentului statelor.

Din această perspectivă, costurile reputaționale generate de hotărâre sunt reale chiar dacă nu sunt cuantificabile în mod direct.

Tribunalul nu a impus sancțiuni și nici nu a formulat calificări politice. Totuși, constatarea unor încălcări ale obligațiilor privind protecția mediului marin și respectarea anumitor standarde procedurale contribuie la consolidarea percepției potrivit căreia activitățile desfășurate de Federația Rusă în regiune nu sunt pe deplin compatibile cu exigențele juridice contemporane.

Această percepție poate produce efecte pe termen lung.

În primul rând, ea influențează poziția Federației Ruse în dezbaterile internaționale privind guvernarea maritimă. Statele care promovează interpretări restrictive ale obligațiilor de mediu sau ale obligațiilor de cooperare se confruntă cu dificultăți sporite atunci când jurisprudența internațională consacră standarde mai exigente. În asemenea situații, autoritatea argumentelor juridice este afectată de existența unor hotărâri care indică încălcări anterioare.

În al doilea rând, efectele reputaționale influențează procesul de construire a alianțelor și a parteneriatelor internaționale. În relațiile internaționale contemporane, statele sunt evaluate nu doar

prin prisma puterii lor economice și militare, ci și prin prisma predictibilității comportamentului lor juridic. Hotărârile internaționale contribuie la formarea acestei percepții.

În al treilea rând, există o dimensiune simbolică importantă. Pentru numeroase state, respectarea dreptului internațional reprezintă un element central al identității lor externe și al legitimității lor diplomatice. Atunci când un tribunal internațional constată încălcări ale unor obligații convenționale, chiar și în absența unor consecințe materiale imediate, apare inevitabil o presiune suplimentară asupra imaginii externe a statului vizat.

În cazul Federației Ruse, această presiune este amplificată de contextul geopolitic existent. Hotărârea nu este analizată într-un vid politic. Ea este interpretată într-un mediu internațional în care numeroase state și organizații internaționale monitorizează cu atenție evoluțiile juridice asociate regiunii Mării Negre și conflictului ruso-ucrainean.

Există însă și o altă dimensiune care trebuie avută în vedere.

Costurile reputaționale nu afectează în mod uniform toate categoriile de actori internaționali. Statele mari, care dispun de capacități economice, militare și diplomatice considerabile, sunt adesea mai reziliente în fața unor asemenea presiuni decât statele mici și mijlocii. Federația Rusă beneficiază de această realitate. Capacitatea sa de a influența evoluțiile regionale și globale nu este determinată exclusiv de reputația juridică.

Cu toate acestea, reziliența nu înseamnă imunitate.

Chiar și pentru marile puteri, acumularea unor costuri reputaționale poate afecta treptat spațiul de manevră diplomatică și capacitatea de a modela normele internaționale. În special în domenii precum protecția mediului, securitatea maritimă și guvernarea globală, legitimitatea normativă devine un element important al influenței internaționale.

Un aspect deosebit de relevant este faptul că hotărârea contribuie la consolidarea unei forme de presiune care poate fi descrisă drept presiune normativă. Aceasta nu operează prin constrângere directă și nici prin sancțiuni imediate. Ea funcționează prin reafirmarea unor standarde juridice și prin integrarea acestora în discursul internațional privind comportamentul acceptabil al statelor.

În multe situații, această formă de presiune produce efecte cumulative. O singură hotărâre poate avea un impact limitat. Însă atunci când concluziile sale se adaugă altor decizii, rezoluții, rapoarte și poziții oficiale, se formează progresiv un cadru normativ care influențează percepțiile și comportamentele internaționale.

Hotărârea privind Marea Neagră se înscrie într-un asemenea proces.

Ea nu modifică echilibrul strategic regional și nici nu afectează direct controlul exercitat de Federația Rusă asupra unor teritorii sau infrastructuri. În schimb, contribuie la consolidarea unei evaluări normative care limitează capacitatea Moscovei de a prezenta anumite activități drept pe deplin compatibile cu obligațiile internaționale asumate.

Prin urmare, dacă principalul câștig al Federației Ruse în această procedură a fost unul jurisdicțional, principalul cost politic și reputațional constă în consolidarea presiunii normative exercitate asupra comportamentului său internațional. Acest cost este mai puțin vizibil decât avantajele strategice imediate și mai dificil de cuantificat decât o sancțiune sau o obligație financiară. Totuși, în ordinea internațională contemporană, unde legitimitatea juridică și percepția conformității cu normele joacă un rol din ce în ce mai important, efectele sale pot continua să se manifeste mult timp după încheierea procedurii arbitrale.

3.4. Impactul asupra poziției strategice a Federației Ruse în Marea Neagră

Dacă analiza implicațiilor juridice și reputaționale ale hotărârii relevă existența unor costuri semnificative pentru Federația Rusă, evaluarea dimensiunii strategice conduce la concluzii mai complexe. În realitate, una dintre caracteristicile definitorii ale acestei cauze este faptul că rezultatul juridic și rezultatul strategic nu coincid în mod necesar. Din acest unghi, hotărârea prezintă un exemplu relevant al limitelor jurisdicțiilor internaționale în raport cu realitățile geopolitice și militare existente.

La momentul pronunțării deciziei, Federația Rusă continuă să beneficieze de avantaje strategice semnificative în regiunea Mării Negre. Tribunalul nu dispune de instrumentele necesare pentru modificarea controlului exercitat asupra teritoriilor, infrastructurilor și pozițiilor militare existente. În consecință, chiar dacă anumite activități au fost considerate incompatibile cu obligațiile prevăzute de Convenție, structura fundamentală a raportului de putere regional nu a fost afectată în mod direct.

Această observație este importantă pentru înțelegerea impactului real al hotărârii.

În numeroase litigii internaționale există tendința de a presupune că succesul juridic se traduce automat într-un avantaj strategic. Experiența regiunii Mării Negre demonstrează însă că relația dintre cele două dimensiuni este mult mai complexă. Dreptul poate influența legitimitatea și poate modifica mediul normativ, dar nu înlocuiește controlul efectiv asupra unor poziții geografice și infrastructuri de importanță strategică.

Din această perspectivă, principalul avantaj al Federației Ruse rămâne controlul asupra unui spațiu geografic care influențează în mod decisiv configurația strategică a întregii regiuni.

Crimeea ocupă o poziție centrală în arhitectura de securitate a Mării Negre. Din punct de vedere geografic, peninsula permite supravegherea unor zone maritime extinse și facilitează proiecția de putere asupra unor rute maritime esențiale. Din punct de vedere militar, aceasta acordă acces la infrastructuri navale, aeriene și logistice care au fost dezvoltate și modernizate în ultimul deceniu. Din punct de vedere politic, controlul asupra Crimeei continuă să reprezinte unul dintre cele mai importante obiective strategice ale Federației Ruse în spațiul pontic.

Hotărârea arbitrală nu modifică niciunul dintre aceste elemente.

Mai mult decât atât, prin limitarea jurisdicției tribunalului asupra aspectelor care depindeau de statutul Crimeei, decizia contribuie indirect la menținerea separației dintre disputa juridică și realitatea strategică existentă. Acest fapt nu echivalează cu recunoașterea juridică a situației, însă permite continuarea unei configurații strategice care rămâne favorabilă Moscovei din perspectiva controlului efectiv.

În același timp, impactul asupra poziției strategice a Federației Ruse trebuie analizat și prin raportare la infrastructurile dezvoltate în regiune.

Podul Kerchi constituie probabil cel mai evident exemplu. Dincolo de controversele juridice și de concluziile tribunalului privind anumite efecte asupra mediului marin și navigației, această infrastructură continuă să îndeplinească funcții logistice, economice și simbolice importante pentru Federația Rusă. Ea facilitează conectivitatea teritorială și contribuie la integrarea regiunii în sistemele de transport și aprovizionare controlate de Moscova.

De asemenea, infrastructurile energetice și logistice dezvoltate în spațiul pontic au consolidat capacitatea Federației Ruse de a influența dinamica regională. Chiar dacă anumite proiecte au fost afectate de sancțiuni, de conflict și de schimbările produse pe piețele energetice internaționale, infrastructura rămâne un factor major al influenței strategice.

Există însă și o dimensiune mai puțin evidentă a impactului hotărârii.

Deși Federația Rusă își păstrează avantajele materiale și geografice, decizia contribuie la amplificarea costurilor asociate administrării acestor avantaje. În trecut, controlul teritorial și militar era adesea perceput ca suficient pentru asigurarea influenței regionale. În prezent însă, exercitarea controlului este însoțită de cerințe juridice, economice și reputaționale din ce în ce mai complexe.

Această evoluție este deosebit de importantă în domeniul maritim.

Spațiile maritime contemporane sunt caracterizate de interdependențe economice, energetice și tehnologice care fac dificilă separarea completă dintre putere și legitimitate. Un stat poate controla o anumită zonă și poate proiecta putere militară în interiorul acesteia, însă valorificarea deplină a avantajelor respective depinde tot mai mult de capacitatea de a atrage investiții, de a dezvolta infrastructuri și de a participa la rețele economice și instituționale internaționale.

Din această perspectivă, avantajul strategic al Federației Ruse este însoțit de limitări care nu pot fi ignorate.

Hotărârea arbitrală contribuie la consolidarea unui mediu juridic în care activitățile desfășurate în regiune vor continua să fie analizate prin prisma obligațiilor internaționale. Chiar dacă

acest fapt nu modifică imediat raportul de forțe, el generează constrângeri suplimentare asupra modului în care avantajele strategice pot fi utilizate și valorificate.

Un alt aspect relevant privește transformarea naturii competiției strategice în Marea Neagră.

În perioada imediat următoare anului 2014, numeroase analize s-au concentrat asupra controlului teritorial și asupra capacităților militare convenționale. În prezent, competiția regională este influențată tot mai mult de factori precum securitatea energetică, protecția infrastructurilor critice, conectivitatea logistică și reziliența economică.

Această transformare reduce parțial importanța avantajelor exclusiv militare și amplifică relevanța factorilor economici și instituționali. Într-un asemenea context, hotărârea arbitrală poate contribui indirect la limitarea capacității Federației Ruse de a converti anumite avantaje tactice în beneficii strategice pe termen lung.

Pentru Moscova, provocarea fundamentală constă tocmai în această diferență dintre control și influență.

Controlul efectiv asupra unor poziții geografice importante continuă să existe. Influența regională durabilă presupune însă mai mult decât control. Ea necesită legitimitate, predictibilitate juridică și capacitatea de a participa la dezvoltarea unor rețele economice și instituționale stabile.

În acest sens, una dintre cele mai importante concluzii care rezultă din analiză este că hotărârea nu reduce avantajul strategic imediat al Federației Ruse, dar contribuie la creșterea costurilor asociate menținerii și valorificării acestuia.

Privită în ansamblu, decizia tribunalului produce un efect paradoxal. Ea nu modifică arhitectura strategică existentă și nu afectează direct controlul exercitat de Federația Rusă în regiune. În același timp însă, consolidează un mediu normativ care limitează progresiv libertatea de acțiune a actorilor statali și amplifică importanța legitimității juridice în evaluarea comportamentului internațional.

Prin urmare, impactul asupra poziției strategice a Federației Ruse trebuie înțeles în termeni de continuitate și ajustare, nu de transformare radicală. Moscova își păstrează principalele avantaje geopolitice și militare în Marea Neagră, însă acestea vor continua să fie exercitate într-un context juridic și politic din ce în ce mai exigent, în care controlul efectiv nu mai este suficient pentru a asigura deplina consolidare a influenței regionale.

CAPITOLUL 4

IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU UCRAINA: ÎNTRE VICTORIE NORMATIVĂ, LIMITE JURISDICȚIONALE ȘI CONSOLIDAREA POZIȚIEI INTERNAȚIONALE

4.1. Victoria în materia protecției mediului marin: transformarea argumentului ecologic într-un instrument juridic eficient

Dacă principalul câștig jurisdicțional al Ucrainei a constat în menținerea aplicabilității Convenției asupra Dreptului Mării în pofida existenței disputei privind Crimeea, cea mai clară și mai concretă victorie juridică obținută de Kiev în cadrul procedurii arbitrale privește protecția mediului

marin. În această materie, tribunalul nu s-a limitat la considerente abstracte privind competența sau interpretarea Convenției, ci a examinat activități specifice și a constatat existența unor încălcări ale obligațiilor prevăzute de UNCLOS.

Din perspectiva Ucrainei, această parte a hotărârii reprezintă succesul juridic cel mai evident al întregii proceduri.

Importanța sa derivă nu doar din concluziile concrete formulate de tribunal, ci și din transformarea unei problematice care, timp de mulți ani, a fost percepută în principal ca o preocupare tehnică sau științifică într-un argument juridic cu relevanță strategică. În mod tradițional, disputele maritime erau dominate de teme precum delimitarea jurisdicțiilor, exploatarea resurselor și libertatea navigației. În prezent însă, protecția mediului marin devine una dintre principalele componente ale legalității internaționale în spațiul maritim.

Hotărârea arbitrală reflectă și consolidează această transformare.

Analizând activitățile desfășurate în regiune, tribunalul a acordat o atenție deosebită obligațiilor privind conservarea ecosistemelor marine și protecția resurselor biologice. În acest context, una dintre cele mai importante concluzii a privit efectele activităților desfășurate asupra unor zone de o valoare ecologică excepțională, inclusiv asupra habitatelor și speciilor protejate.

Această abordare este semnificativă deoarece deplasează centrul de greutate al analizei de la problema controlului asupra spațiului maritim către problema responsabilității asociate utilizării acestuia.

În mod tradițional, disputele maritime au fost dominate de întrebarea „cine are dreptul să exercite jurisdicția?”. Hotărârea analizată evidențiază însă o întrebare complementară, din ce în ce mai importantă: „cum trebuie exercitată această jurisdicție?”. Tribunalul sugerează că existența unor drepturi maritime nu exonerează statele de obligațiile privind protecția mediului și gestionarea responsabilă a resurselor naturale.

Pentru Ucraina, această concluzie are o valoare juridică și politică deosebită.

În primul rând, ea permite deplasarea unei părți a dezbaterii internaționale din zona confruntării geopolitice către un domeniu în care normele juridice sunt mai clare și mai puțin susceptibile de interpretări politice divergente. Problemele privind protecția ecosistemelor marine, conservarea biodiversității și evaluarea impactului asupra mediului beneficiază de un nivel ridicat de consens în dreptul internațional contemporan.

În al doilea rând, argumentul ecologic are avantajul de a depăși logica strict bilaterală a conflictului. Degradarea mediului marin nu afectează exclusiv statul care formulează pretenția. Ea influențează întregul ecosistem regional și, în anumite situații, interesele comunității internaționale în ansamblu. Din acest motiv, constatarea unor încălcări în materie de mediu produce un impact normativ mai amplu decât multe alte categorii de revendicări.

Un aspect deosebit de important al hotărârii privește consolidarea obligațiilor procedurale.

Tribunalul nu s-a concentrat exclusiv asupra existenței unor efecte materiale asupra mediului. El a acordat o atenție semnificativă obligațiilor privind evaluarea impactului asupra mediului, monitorizarea activităților susceptibile să producă efecte ecologice și schimbul de informații relevante.

Această orientare reflectă una dintre cele mai importante evoluții ale dreptului internațional contemporan.

În trecut, răspunderea statelor era analizată în principal prin raportare la prejudiciile deja produse. Astăzi, accentul se deplasează progresiv către obligațiile de prevenție și anticipare. Statelor li se cere nu doar să evite producerea unui prejudiciu, ci și să demonstreze că au adoptat măsurile necesare pentru identificarea și gestionarea riscurilor.

Pentru Ucraina, această evoluție este favorabilă deoarece extinde sfera argumentelor juridice disponibile. În loc să fie obligată să demonstreze exclusiv existența unor prejudicii ecologice concrete și cuantificabile, ea poate invoca și încălcarea obligațiilor procedurale asociate gestionării activităților cu impact asupra mediului marin.

Din punct de vedere doctrinar, aceasta reprezintă una dintre cele mai importante contribuții ale hotărârii.

Tribunalul se înscrie într-o tendință mai largă observabilă în jurisprudența internațională recentă, inclusiv în avizele și hotărârile pronunțate de Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării, Curtea Internațională de Justiție și alte jurisdicții internaționale. Toate aceste evoluții converg către consolidarea conceptului de *due diligence* ecologică și către extinderea obligațiilor statelor în materia protecției mediului.

În acest context, succesul Ucrainei depășește limitele litigiului concret.

Kievul nu obține doar o constatare privind anumite activități desfășurate în Marea Neagră. El contribuie la consolidarea unei interpretări a UNCLOS care amplifică importanța protecției mediului marin și transformă obligațiile ecologice într-un element central al legalității maritime.

Există și o dimensiune strategică importantă.

În secolul XXI, argumentele de mediu au dobândit o influență considerabilă în relațiile internaționale. Schimbările climatice, protecția biodiversității și gestionarea resurselor naturale ocupă un loc central pe agenda globală. În consecință, statele care reușesc să integreze argumente ecologice în strategiile lor juridice și diplomatice beneficiază de o legitimitate suplimentară în raport cu comunitatea internațională.

Ucraina a utilizat cu succes această oportunitate.

Prin includerea dimensiunii ecologice în centrul litigiului, ea a reușit să transforme o parte a disputei dintr-o confruntare privind controlul unor spații maritime într-o dezbatere privind respectarea unor obligații recunoscute pe scară largă de comunitatea internațională. Această schimbare de perspectivă a facilitat obținerea unor concluzii favorabile și a amplificat relevanța internațională a hotărârii.

Mai mult, concluziile tribunalului pot avea efecte care se extind dincolo de raporturile dintre Ucraina și Federația Rusă. Ele contribuie la dezvoltarea unei jurisprudențe care va influența viitoarele litigii privind protecția mediului marin, infrastructurile offshore și exploatarea resurselor maritime.

Astfel, una dintre cele mai importante realizări ale Ucrainei constă în faptul că a reușit să transforme mediul marin dintr-un element secundar al litigiului într-unul dintre principalele sale fundamente juridice.

Privită în ansamblu, această parte a hotărârii reprezintă cea mai clară victorie juridică a Kievului. Ea demonstrează că argumentele ecologice pot funcționa ca instrumente eficiente de protecție juridică în dreptul mării contemporan și confirmă faptul că protecția mediului marin nu mai este o preocupare periferică a UNCLOS, ci una dintre componentele sale centrale. În acest sens, succesul Ucrainei nu constă doar în constatarea unor încălcări punctuale, ci și în contribuția adusă la consolidarea unei noi paradigme a dreptului mării, în care conservarea ecosistemelor marine și obligațiile de prevenție ocupă un loc la fel de important precum drepturile tradiționale ale statului de coastă.

4.2. Consolidarea poziției Ucrainei în litigii internaționale viitoare: efectul multiplicator al hotărârii arbitrale

Una dintre cele mai importante consecințe ale hotărârii arbitrale pentru Ucraina nu trebuie căutată exclusiv în concluziile referitoare la activitățile analizate de tribunal, ci în capacitatea deciziei de a influența alte proceduri juridice, diplomatice și instituționale care vor continua să se desfășoare în anii următori. În dreptul internațional contemporan, valoarea unei hotărâri nu este determinată doar de efectele sale directe asupra părților, ci și de rolul pe care îl joacă în construirea unui ansamblu mai larg de argumente juridice și de legitimitate internațională.

Din această perspectivă, unul dintre cele mai importante câștiguri ale Ucrainei constă în consolidarea poziției sale în viitoarele litigii și procese internaționale. Hotărârea nu reprezintă finalul unei strategii juridice, ci o etapă în cadrul unui proces mai amplu prin care Kievul încearcă să utilizeze instrumentele dreptului internațional pentru a-și susține interesele în diferite foruri jurisdicționale și diplomatice.

Pentru a înțelege semnificația acestui aspect, trebuie observat faptul că disputa dintre Ucraina și Federația Rusă nu se desfășoară într-un singur cadru juridic. Începând cu anul 2014 și, într-o măsură și mai accentuată după 2022, cele două state s-au confruntat într-o multitudine de proceduri internaționale care implică jurisdicții diferite, regimuri juridice diferite și obiective diferite. Curtea Internațională de Justiție, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, diverse tribunale arbitrale și alte mecanisme internaționale au fost sesizate cu aspecte distincte ale conflictului.

În acest context, fiecare hotărâre nouă devine parte a unei arhitecturi juridice mai largi.

Hotărârea privind drepturile statului de coastă în Marea Neagră nu poate fi analizată izolat. Ea se adaugă unui număr tot mai mare de documente juridice internaționale care examinează diferite dimensiuni ale relațiilor dintre cele două state. Din perspectiva Ucrainei, acest proces are o importanță strategică majoră, deoarece permite construirea graduală a unui corp de argumente juridice care se susțin reciproc.

Un prim efect al hotărârii constă în consolidarea credibilității argumentației juridice ucrainene.

Tribunalul nu a acceptat toate revendicările formulate de Kiev, însă a constatat existența unor încălcări ale obligațiilor prevăzute de Convenție și a confirmat aplicabilitatea UNCLOS în raport cu anumite activități desfășurate în regiune. Aceste concluzii acordă Ucrainei posibilitatea de a demonstra că o jurisdicție internațională independentă a identificat elemente de neconformitate cu obligațiile asumate de Federația Rusă.

Importanța acestei constatări este amplificată de caracterul jurisdicțional al hotărârii. În dreptul internațional, argumentele formulate de state au o forță diferită atunci când sunt susținute de concluzii provenite dintr-o procedură judiciară sau arbitrală. Chiar dacă fiecare jurisdicție operează în limitele propriei competențe, existența unor constatări judiciare contribuie la consolidarea credibilității poziției unei părți în alte contexte.

În al doilea rând, hotărârea poate influența viitoarele proceduri privind despăgubirile și repararea prejudiciilor.

Deși tribunalul a separat problema răspunderii de cea a cuantificării eventualelor compensații, constatările privind încălcarea unor obligații internaționale creează premisele juridice necesare pentru discuțiile ulterioare privind consecințele acestor încălcări. În dreptul internațional, stabilirea existenței unei încălcări reprezintă adesea primul pas într-un proces mai amplu care poate conduce la cereri de reparații sau alte forme de remediere.

Pentru Ucraina, acest aspect este deosebit de important deoarece numeroasele prejudicii asociate conflictului au dimensiuni economice, ecologice și instituționale semnificative. Chiar dacă prezentul arbitraj nu rezolvă integral aceste probleme, el contribuie la construirea fundamentului juridic pe care pot fi dezvoltate revendicări ulterioare.

Un alt efect privește valoarea probatorie și argumentativă a hotărârii.

În numeroase litigii internaționale, deciziile pronunțate de alte jurisdicții nu sunt formal obligatorii, însă sunt frecvent invocate ca surse persuasive de interpretare. Jurisprudența internațională funcționează adesea prin acumularea unor argumente convergente care se susțin reciproc și contribuie la dezvoltarea progresivă a dreptului.

În acest sens, hotărârea privind Marea Neagră poate fi utilizată de Ucraina pentru a susține interpretări privind obligațiile de protecție a mediului marin, obligațiile procedurale și standardele de conduită aplicabile statelor în exercitarea drepturilor maritime. Chiar și în contexte juridice diferite, aceste concluzii pot avea o valoare argumentativă semnificativă.

Există și o dimensiune diplomatică importantă.

În lumea contemporană, procesele juridice și procesele diplomatice sunt adesea interconectate. Hotărârile internaționale contribuie la definirea cadrului în care se desfășoară negocierile politice și la configurarea pozițiilor adoptate de state și organizații internaționale.

Pentru Ucraina, existența unei hotărâri care confirmă anumite încălcări ale Convenției acordă un instrument suplimentar în dialogul cu partenerii internaționali. Ea poate fi utilizată pentru a demonstra că anumite preocupări exprimate de Kiev nu reprezintă simple afirmații politice, ci au fost analizate și validate într-un cadru jurisdicțional internațional.

Această dimensiune este deosebit de relevantă în relația cu Uniunea Europeană, NATO și alte organizații internaționale care acordă o importanță considerabilă respectării normelor juridice internaționale.

Mai mult decât atât, hotărârea contribuie la consolidarea unei tendințe observabile în strategia juridică a Ucrainei: utilizarea simultană a mai multor instrumente și jurisdicții pentru a aborda diferitele componente ale conflictului.

Această abordare reflectă o înțelegere sofisticată a funcționării dreptului internațional contemporan. Nicio jurisdicție nu poate soluționa toate aspectele unui conflict complex. În schimb, fiecare procedură poate contribui la clarificarea unor elemente specifice. Prin acumularea acestor rezultate, se formează progresiv un cadru juridic mai amplu.

Hotărârea arbitrală se înscrie perfect în această logică.

Ea nu acordă o soluție completă pentru toate problemele dintre Ucraina și Federația Rusă. Totuși, contribuie la consolidarea unei baze juridice care poate fi valorificată în alte proceduri și în alte contexte internaționale.

Din perspectivă doctrinară, acest fenomen poate fi descris drept efectul multiplicator al jurisprudenței internaționale. O hotărâre produce efecte directe în cauza în care este pronunțată, dar generează și efecte indirecte prin influențarea interpretărilor ulterioare, a practicii statelor și a strategiilor juridice dezvoltate de diferiți actori.

Pentru Ucraina, această dimensiune este poate mai importantă decât anumite efecte imediate ale hotărârii. Într-un conflict de lungă durată, capacitatea de a acumula argumente juridice, de a construi legitimitate internațională și de a integra diferite proceduri într-o strategie coerentă reprezintă un avantaj semnificativ.

Prin urmare, una dintre cele mai importante implicații ale deciziei pentru Kiev constă în consolidarea poziției sale în viitoarele litigii internaționale. Hotărârea nu acordă doar soluții pentru aspectele analizate de tribunal, ci devine parte a unui proces mai amplu de construire a unui capital juridic și normativ care va continua să influențeze evoluțiile juridice, diplomatice și politice asociate regiunii Mării Negre pentru mulți ani de acum înainte.

4.3. Limitele victoriei: ce nu a obținut Ucraina prin hotărârea arbitrală

Orice evaluare riguroasă a implicațiilor hotărârii pentru Ucraina trebuie să depășească tentația unei interpretări exclusiv triumfaliste. Deși decizia tribunalului acordă Kievului câștiguri juridice, reputaționale și diplomatice importante, ea evidențiază în egală măsură limitele instrumentelor jurisdicționale internaționale în gestionarea conflictelor care combină dimensiuni teritoriale, militare și geopolitice. Tocmai aceste limite permit o înțelegere mai realistă a valorii și a efectelor reale ale hotărârii.

În primul rând, Ucraina nu a obținut ceea ce a reprezentat, încă din 2014, obiectivul central al politicii sale juridice internaționale: o pronunțare jurisdicțională asupra statutului Crimeei. Tribunalul a refuzat să intre în analiza problemei suveranității și a reafirmat constant că această chestiune depășește competența conferită de Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării. Din perspectiva dreptului jurisdicțional internațional, această soluție este perfect logică și coerentă. Din perspectiva intereselor strategice ale Ucrainei însă, ea reprezintă cea mai importantă limitare a rezultatului obținut.

Pentru Kiev, disputa maritimă și disputa teritorială au fost întotdeauna interdependente. Drepturile asupra resurselor marine, exercitarea jurisdicției asupra anumitor spații maritime și controlul infrastructurilor strategice sunt legate direct de statutul peninsulei Crimeea. În consecință, imposibilitatea tribunalului de a aborda această problemă fundamentală a redus inevitabil amploarea efectelor juridice pe care hotărârea le putea produce.

Această limitare are o semnificație mai profundă. Ea demonstrează că nici măcar unul dintre cele mai elaborate regimuri juridice internaționale, precum UNCLOS, nu poate substitui mecanismele

destinate soluționării disputelor teritoriale. Dreptul mării poate clarifica obligații și drepturi maritime, însă nu poate rezolva conflicte de suveranitate care aparțin altor domenii ale dreptului internațional.

Ucraina nu a obținut recunoașterea juridică a drepturilor sale asupra întregului spectru de activități contestate în regiune.

O parte semnificativă a revendicărilor formulate în notificarea arbitrală din 2016 nu a fost examinată pe fond. Tribunalul a concluzionat că acestea sunt inseparabile de disputa privind Crimeea și, prin urmare, nu pot face obiectul unei analize în cadrul procedurii UNCLOS. Din punct de vedere juridic, această concluzie este consecința directă a limitelor jurisdicției tribunalului. Din punct de vedere practic însă, ea înseamnă că numeroase aspecte pe care Ucraina le considera esențiale au rămas nesoluționate.

Acest lucru este deosebit de evident în domeniul exploatării resurselor naturale. Una dintre preocupările constante ale Kievului a fost reprezentată de utilizarea resurselor marine și energetice din zonele asociate Crimeei. Tribunalul nu a putut examina integral aceste aspecte deoarece ele presupuneau determinarea prealabilă a titularului drepturilor maritime generate de peninsula. În consecință, Ucraina nu a obținut clarificările juridice pe care le urmărea în această materie.

Hotărârea nu modifică situația strategică existentă în Marea Neagră.

Aceasta este poate cea mai importantă limitare practică a rezultatului obținut. Deși tribunalul a identificat încălcări ale Convenției și a reafirmat aplicabilitatea unor obligații internaționale, el nu dispune de competențe și nici de instrumente care să permită modificarea realităților geopolitice existente.

Controlul efectiv asupra teritoriilor, infrastructurilor și pozițiilor strategice rămâne în afara sferei de influență a jurisdicției arbitrale. Prin urmare, hotărârea nu modifică distribuția actuală a puterii în regiune și nu produce efecte directe asupra echilibrului strategic din Marea Neagră.

Această realitate evidențiază una dintre caracteristicile fundamentale ale dreptului internațional contemporan. Instanțele și tribunalele pot influența legitimitatea și pot clarifica obligațiile juridice, însă nu înlocuiesc procesele politice și strategice care determină controlul efectiv asupra spațiilor contestate.

Ucraina nu a obținut o soluționare cuprinzătoare a problemelor asociate Mării Azov și Strâmtoarei Kerchi.

Aceste spații au reprezentat unele dintre cele mai sensibile componente ale litigiului. Din perspectiva Ucrainei, ele sunt esențiale pentru securitatea economică, accesul la porturile maritime și libertatea navigației. Cu toate acestea, complexitatea raporturilor juridice și legătura lor directă cu disputa teritorială au limitat considerabil posibilitatea tribunalului de a oferi răspunsuri exhaustive.

În consecință, numeroase întrebări privind viitorul regim juridic al acestor spații rămân deschise. Hotărârea contribuie la clarificarea anumitor obligații internaționale, însă nu acordă o soluție globală pentru toate problemele asociate accesului maritim și utilizării acestor zone.

Ucraina nu a obținut prin această procedură un mecanism imediat de reparare a prejudiciilor.

Deși tribunalul a constatat anumite încălcări ale Convenției, problema compensațiilor și a despăgubirilor rămâne distinctă și complexă. În dreptul internațional, constatarea unei încălcări nu conduce automat la obținerea unei reparații efective. Între recunoașterea juridică a unei încălcări și materializarea unor măsuri reparatorii există adesea un proces lung și dificil.

Pentru Ucraina, această realitate este importantă deoarece numeroasele prejudicii asociate conflictului depășesc cu mult dimensiunea strict maritimă analizată de tribunal. Hotărârea contribuie la consolidarea bazei juridice pentru eventuale revendicări viitoare, însă nu acordă o soluție imediată și completă în această materie.

Există și o limitare de natură mai generală, care privește însăși funcția dreptului internațional în conflictele contemporane.

Hotărârea demonstrează că jurisdicțiile internaționale pot contribui la clarificarea normelor și la consolidarea legitimității juridice, însă nu pot produce singure transformări politice și strategice majore. În cazul Ucrainei, succesul juridic nu se traduce automat într-un succes geopolitic. El creează oportunități și consolidează poziții, dar nu înlocuiește procesele diplomatice, militare și politice care vor continua să determine evoluția regiunii.

Această concluzie nu diminuează importanța hotărârii. Dimpotrivă, îi definește cu precizie valoarea reală.

Ucraina a obținut un succes juridic relevant, dar nu o soluționare completă a disputelor care au generat procedura. A consolidat aplicabilitatea dreptului internațional, dar nu a modificat configurația strategică a regiunii. A câștigat legitimitate și argumente juridice, dar nu a obținut răspunsuri pentru toate problemele fundamentale asociate Crimeei, Mării Azov și raporturilor sale maritime cu Federația Rusă.

În acest sens, adevărata semnificație a hotărârii constă nu în ceea ce a rezolvat definitiv, ci în ceea ce a făcut posibil pentru viitor. Ea nu încheie disputa, ci redefiniște cadrul juridic în interiorul căruia aceasta va continua să fie gestionată. Tocmai această combinație dintre succes și limitare explică de ce victoria Ucrainei trebuie înțeleasă ca o victorie juridică importantă, dar inevitabil incompletă în raport cu complexitatea conflictului care a generat litigiul.

4.4. Impactul asupra strategiei maritime ucrainene: reconstrucție, securitate și integrare euroatlantică

Dincolo de efectele juridice imediate și de valoarea sa jurisprudențială, hotărârea arbitrală produce consecințe importante asupra modului în care Ucraina își va construi strategia maritimă în perioada post-conflict. În realitate, una dintre cele mai relevante implicații ale deciziei nu privește trecutul, ci viitorul. Tribunalul nu a fost chemat să proiecteze viitoarea arhitectură de securitate a Mării Negre, însă concluziile sale contribuie indirect la definirea cadrului normativ în interiorul căruia Ucraina își va reconstrui capacitățile maritime, infrastructurile portuare și poziția regională.

Acest aspect este deosebit de important deoarece războiul a modificat profund relația Ucrainei cu spațiul maritim. Înainte de 2014, iar apoi înainte de 2022, Ucraina era un actor maritim major al regiunii, beneficiind de acces la infrastructuri portuare extinse, de o poziție geografică favorabilă și de o integrare puternică în fluxurile comerciale din Marea Neagră. Conflictul a afectat toate aceste componente. Porturi distruse sau avariate, infrastructuri logistice afectate, mine marine, restricții de navigație și insecuritate generalizată au modificat profund mediul strategic în care Ucraina își exercită funcțiile maritime.

În acest context, hotărârea arbitrală dobândește o valoare care depășește simpla constatare a unor încălcări ale Convenției. Ea contribuie la definirea principiilor juridice care vor influența procesul de reconstrucție și modernizare a sectorului maritim ucrainean.

O primă consecință privește reafirmarea importanței dimensiunii maritime pentru viitorul economic al Ucrainei.

Războiul a demonstrat că accesul la mare nu reprezintă doar o problemă comercială, ci una de securitate națională. Exporturile agricole, aprovizionarea energetică, conexiunile logistice și integrarea în economia europeană depind într-o măsură semnificativă de funcționarea infrastructurilor maritime. În consecință, reconstrucția Ucrainei va presupune inevitabil reconstruirea rolului său de putere maritimă regională.

Hotărârea arbitrală acordă un sprijin indirect acestui proces prin reafirmarea faptului că drepturile și obligațiile asociate spațiului maritim continuă să fie guvernate de normele internaționale. Într-o perioadă în care investitorii, instituțiile financiare și partenerii internaționali vor evalua perspectivele de dezvoltare ale Ucrainei, existența unui cadru juridic clar și predictibil reprezintă un avantaj important.

O a doua implicație privește securitatea infrastructurilor maritime.

Conflictul a demonstrat că porturile, terminalele energetice, instalațiile offshore, cablurile submarine și coridoarele logistice pot deveni obiective strategice de prim ordin. În consecință, strategia maritimă ucraineană a viitorului va trebui să integreze dimensiunea securității infrastructurilor într-un mod mult mai profund decât înainte de război.

În această privință, hotărârea arbitrală este relevantă deoarece accentuează obligațiile de protecție, monitorizare și gestionare responsabilă a activităților maritime. Ea contribuie la

consolidarea unei abordări în care securitatea și guvernanta juridică nu mai sunt domenii separate, ci elemente complementare ale administrării spațiului maritim.

Această tendință este vizibilă în întreaga regiune a Mării Negre și va deveni probabil una dintre caracteristicile definitorii ale politicilor maritime europene în următorul deceniu.

O altă dimensiune importantă privește dezvoltarea capacităților navale și a conceptului de securitate maritimă ucraineană.

Războiul a demonstrat că superioritatea navală nu mai este determinată exclusiv de dimensiunea flotei. Utilizarea dronelor maritime, a sistemelor autonome, a informațiilor satelitare și a tehnologiilor digitale a modificat profund natura competiției maritime. Ucraina a devenit unul dintre laboratoarele acestei transformări.

În consecință, strategia maritimă postbelică va fi probabil orientată mai puțin către reconstruirea unor structuri navale tradiționale și mai mult către dezvoltarea unor capacități flexibile, distribuite și tehnologizate. Această orientare este compatibilă cu tendințele observabile la nivelul NATO și al principalelor puteri maritime contemporane.

Hotărârea arbitrală nu abordează direct aceste aspecte, însă contribuie la menținerea unui cadru juridic în care securitatea maritimă trebuie exercitată în conformitate cu normele internaționale. Această dimensiune va fi importantă pe măsură ce Ucraina va dezvolta noi instrumente de apărare și noi forme de prezență maritimă.

Poate cea mai importantă consecință strategică privește însă integrarea euroatlantică.

În perioada post-conflict, dezvoltarea sectorului maritim ucrainean va fi strâns legată de relația cu Uniunea Europeană și NATO. Standardele de siguranță maritimă, protecția mediului, securitatea infrastructurilor critice și interoperabilitatea instituțională vor deveni componente centrale ale procesului de reconstrucție.

Din această perspectivă, hotărârea arbitrală produce un efect favorabil Ucrainei. Ea reafirmă importanța respectării normelor internaționale și consolidează convergența dintre regimul UNCLOS și principiile promovate de instituțiile euroatlantice. În mod indirect, aceasta facilitează integrarea viitoare a Ucrainei într-un sistem regional bazat pe reguli comune și pe mecanisme de cooperare instituționalizată.

Această dimensiune este deosebit de relevantă în contextul dezvoltării unei noi politici europene pentru Marea Neagră.

Pe măsură ce regiunea capătă o importanță strategică tot mai mare pentru Uniunea Europeană, este probabil ca infrastructurile maritime ucrainene să fie integrate în proiecte de conectivitate continentală, coridoare logistice și rețele energetice cu relevanță europeană. Pentru ca această integrare să fie posibilă, este necesară existența unui cadru juridic și instituțional predictibil.

Hotărârea contribuie la consolidarea unui asemenea cadru.

Există și o dimensiune simbolică importantă.

Timp de decenii, Ucraina a fost percepută în principal ca un stat continental, în pofida poziției sale geografice și a importanței accesului său la mare. Evoluțiile recente demonstrează însă că viitorul său economic și strategic este inseparabil de viitorul său maritim. Reconstrucția postbelică va accentua această realitate și va transforma probabil politica maritimă într-unul dintre pilonii centrali ai strategiei naționale.

În acest proces, hotărârea arbitrală joacă un rol care depășește dimensiunea tehnică a dreptului mării. Ea reafirmă faptul că spațiul maritim al Ucrainei continuă să fie guvernat de norme internaționale și că dezvoltarea sa viitoare trebuie să se bazeze pe principiile cooperării, responsabilității și protecției intereselor comune.

Privită în ansamblu, una dintre cele mai importante implicații ale deciziei este aceea că acordă Ucrainei nu doar argumente privind trecutul, ci și fundamente juridice pentru viitor. Ea nu reconstruiește porturi, nu elimină mine marine și nu restabilește fluxurile comerciale. Totuși, contribuie la consolidarea cadrului normativ care va permite reconstruirea acestora. În acest sens, impactul său asupra strategiei maritime ucrainene poate fi mai important pe termen lung decât multe dintre efectele sale juridice imediate, deoarece influențează modul în care Ucraina își va redefini rolul de actor maritim al Mării Negre în deceniile următoare.

4.5. Ucraina ca actor al noii ordini maritime din Marea Neagră

Dincolo de aspectele punctuale privind jurisdicția, protecția mediului marin, libertatea navigației sau exploatarea resurselor, hotărârea arbitrală produce o consecință mai profundă și mai durabilă pentru Ucraina: contribuie la consolidarea statutului său de actor indispensabil al viitoarei ordini maritime din Marea Neagră. Această concluzie poate părea evidentă din perspectivă geografică, însă semnificația sa juridică și strategică este mult mai amplă. În realitate, una dintre mizele fundamentale ale litigiului nu a fost doar analiza unor încălcări ale Convenției, ci și reafirmarea rolului pe care Ucraina continuă să îl joace în arhitectura regională, în pofida transformărilor geopolitice produse după 2014 și 2022.

Pentru a înțelege importanța acestei evoluții, trebuie observat că războiul a generat numeroase analize care au privit Ucraina exclusiv prin prisma vulnerabilităților sale. Distrugerile infrastructurii, pierderile economice, presiunile militare și dificultățile asociate reconstrucției au dominat adesea evaluările privind viitorul țării. Hotărârea arbitrală acordă însă o perspectivă diferită. Ea demonstrează că, în plan juridic și instituțional, Ucraina nu este doar un obiect al transformărilor regionale, ci un participant activ la modelarea acestora.

Această observație este esențială deoarece ordinea maritimă care va caracteriza Marea Neagră în următoarele decenii nu va fi construită exclusiv prin raporturi de putere militară. Ea va fi rezultatul interacțiunii dintre factori juridici, economici, energetici, instituționali și de securitate. În toate aceste domenii, Ucraina va continua să joace un rol central.

Din punct de vedere geografic, această concluzie este aproape inevitabilă. Ucraina deține una dintre cele mai extinse linii de coastă din regiune și ocupă o poziție care influențează direct conectivitatea dintre Europa Centrală, Marea Neagră și spațiul pontic extins. Niciun proiect regional major privind transportul, energia, securitatea alimentară sau protecția mediului nu poate fi conceput fără luarea în considerare a rolului Ucrainei.

Hotărârea arbitrală contribuie la consolidarea acestei realități prin reafirmarea faptului că drepturile și obligațiile asociate spațiului maritim ucrainean continuă să fie recunoscute și protejate de dreptul internațional.

Această dimensiune este importantă deoarece legitimitatea juridică reprezintă una dintre condițiile esențiale ale participării la procesele de reconstrucție și guvernanta regională. Statele și organizațiile internaționale care vor investi în dezvoltarea infrastructurilor maritime, a coridoarelor logistice și a proiectelor energetice din regiune vor acorda o atenție deosebită existenței unui cadru normativ stabil și previzibil. Prin contribuția sa la clarificarea unor obligații și principii juridice, hotărârea facilitează integrarea Ucrainei în aceste procese.

Există însă și o dimensiune politică mai profundă.

În ultimele decenii, Marea Neagră a fost adesea percepută ca o regiune dominată de competiția dintre marile puteri și de raporturile de forță dintre actorii militari principali. Conflictul ruso-ucrainean a amplificat această percepție. Totuși, evoluțiile recente demonstrează că viitorul regiunii va depinde într-o măsură crescândă de capacitatea statelor riverane de a participa la construirea unor mecanisme de cooperare și reziliență regională.

În acest context, Ucraina dispune de un potențial considerabil.

Experiența acumulată în gestionarea unor provocări maritime fără precedent, dezvoltarea unor noi concepte de securitate navală și integrarea progresivă în structurile europene și euroatlantice îi conferă o poziție care depășește statutul tradițional al unui simplu stat riveran. În mod progresiv, Ucraina se conturează ca unul dintre actorii capabili să influențeze normele și practicile care vor defini viitorul regiunii.

Hotărârea arbitrală sprijină această evoluție prin consolidarea legitimității juridice a pozițiilor ucrainene.

Mai mult decât atât, decizia contribuie la integrarea Ucrainei într-o tendință mai largă a dreptului internațional contemporan: transformarea spațiilor maritime în domenii ale cooperării

multilaterale și ale responsabilității comune. Problemele privind protecția mediului marin, securitatea infrastructurilor critice, gestionarea resurselor naturale și siguranța navigației nu mai pot fi abordate exclusiv la nivel național. Ele presupun forme complexe de coordonare regională și internațională.

În toate aceste domenii, Ucraina are posibilitatea de a deveni nu doar beneficiar al unor mecanisme existente, ci și contributor activ la dezvoltarea lor.

Această perspectivă este deosebit de relevantă în contextul procesului de integrare europeană.

Pe măsură ce relațiile dintre Ucraina și Uniunea Europeană se aprofundează, spațiul maritim ucrainean va deveni tot mai integrat în politicile europene privind energia, transporturile, protecția mediului și securitatea infrastructurilor critice. În acest sens, Marea Neagră va înceta progresiv să fie percepută exclusiv ca o frontieră externă a Europei și va deveni una dintre componentele funcționale ale sistemului european de conectivitate și securitate.

Hotărârea arbitrală facilitează această evoluție deoarece reafirmă importanța regulilor și obligațiilor internaționale care stau la baza cooperării maritime moderne.

Există și o dimensiune simbolică ce merită evidențiată.

În multe privințe, litigiul analizat reflectă tranziția de la o concepție clasică a dreptului mării, centrată pe delimitări și jurisdicții, către una nouă, orientată spre guvernanta, reziliență și responsabilitate comună. Ucraina apare în această transformare nu doar ca parte într-un litigiu, ci ca participant la dezvoltarea unei noi jurisprudențe și a unor noi standarde juridice privind administrarea spațiilor maritime.

Această contribuție va continua să producă efecte mult după încheierea procedurii arbitrale.

Privită retrospectiv, hotărârea nu va fi importantă doar pentru ceea ce a stabilit în raport cu Federația Rusă. Ea va fi importantă și pentru faptul că a consolidat rolul Ucrainei ca actor juridic și instituțional relevant în regiunea Mării Negre. Într-un context în care ordinea regională traversează una dintre cele mai profunde transformări din istoria sa modernă, această consolidare a legitimității și a capacității de participare reprezintă unul dintre cele mai valoroase rezultate pe termen lung pentru Kiev.

Prin urmare, adevărata semnificație strategică a hotărârii pentru Ucraina nu constă doar în constatările privind trecutul, ci și în contribuția sa la definirea viitorului. Decizia nu transformă Ucraina într-un câștigător strategic imediat și nu modifică prin ea însăși realitățile geopolitice ale regiunii. Ea îi consolidează însă statutul de actor indispensabil al noii ordini maritime din Marea Neagră, o ordine care va fi construită nu doar prin controlul spațiului, ci și prin capacitatea de a participa la elaborarea regulilor, instituțiilor și mecanismelor care vor governa regiunea în deceniile următoare.

CAPITOLUL 5

IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU ROMÂNIA: SECURITATE MARITIMĂ, ENERGIE ȘI RECONFIGURAREA ORDINII STRATEGICE ÎN MAREA NEAGRĂ

Introducere

Pentru România, relevanța hotărârii arbitrale depășește cu mult cadrul litigiului dintre Ucraina și Federația Rusă. Deși statul român nu a fost parte în procedură, o serie de concluzii formulate de tribunal influențează direct mediul juridic și strategic în care România își exercită drepturile maritime, își dezvoltă proiectele energetice offshore și își fundamentează politica de securitate în regiunea Mării Negre. Dintre acestea, cele mai importante sunt reafirmarea limitelor jurisdicției UNCLOS în prezența disputelor teritoriale, consolidarea obligațiilor de protecție a mediului marin și de due diligence, accentuarea obligației de cooperare în mările semiînchise și clarificările privind raportul

dintre infrastructurile maritime și obligațiile procedurale ale statelor. Aceste elemente contribuie la configurarea unui nou cadru normativ și strategic care influențează direct interesele României în domeniul securității maritime, energiei și guvernantei regionale.

5.1. România în noua ecuație strategică a Mării Negre

Din perspectiva securității regionale, una dintre cele mai importante concluzii ale tribunalului este aceea că existența unui control efectiv asupra unui teritoriu sau a unor spații maritime nu echivalează automat cu validarea juridică a situației respective. Distincția dintre controlul de facto și legitimitatea juridică, prezentă în întreaga hotărâre, are implicații directe pentru România, deoarece confirmă că modificările de facto ale mediului strategic regional nu produc automat transformări ale ordinii juridice internaționale. Pentru statele NATO de la Marea Neagră, această concluzie contribuie la menținerea principiului conform căruia securitatea regională trebuie construită pe baza normelor internaționale și nu exclusiv pe baza raporturilor de forță.

Analiza implicațiilor Hotărârii Tribunalului arbitral în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)* nu poate fi limitată la efectele sale juridice directe. O asemenea abordare ar ignora faptul că importanța reală a unei decizii internaționale nu este determinată exclusiv de obligațiile pe care aceasta le creează pentru părțile aflate în litigiu, ci și de capacitatea sa de a influența comportamente statale, de a modela interpretarea normelor juridice și de a contribui la configurarea mediului strategic în care statele își urmăresc interesele naționale.

Din această perspectivă, România se află într-o poziție aparte. Deși nu a participat la procedura arbitrală și nu este destinatarul direct al efectelor juridice ale hotărârii, ea este unul dintre statele cele mai afectate de transformările care au determinat apariția litigiului și de consecințele strategice ale acestuia. Situația este explicabilă prin faptul că România ocupă o poziție geografică și geopolitică singulară în regiunea Mării Negre, aflându-se simultan la intersecția intereselor euroatlantice, a fluxurilor comerciale regionale și a noilor configurații energetice care se conturează în bazinul pontic.

În ultimele trei decenii, percepția strategică asupra Mării Negre a cunoscut o transformare profundă. După sfârșitul Războiului Rece, atenția principalelor organizații de securitate occidentale s-a concentrat în special asupra spațiului baltic, asupra Balcanilor și asupra extinderii instituțiilor euroatlantice către Europa Centrală și de Est. În această perioadă, Marea Neagră era adesea percepută ca o regiune importantă, dar periferică, aflată la marginea principalelor preocupări de securitate ale continentului.

Evenimentele din 2008, odată cu conflictul ruso-georgian, și mai ales cele din 2014 și 2022, au modificat radical această percepție. Marea Neagră a devenit unul dintre principalele spații de competiție strategică dintre Federația Rusă și comunitatea euroatlantică. Această transformare nu este rezultatul exclusiv al conflictului ruso-ucrainean, ci reflectă o evoluție mai profundă a mediului internațional, caracterizată prin revenirea rivalităților geopolitice, militarizarea unor spații maritime și creșterea importanței infrastructurilor critice și a resurselor energetice.

Pentru România, această schimbare de paradigmă are implicații fundamentale. Statul român nu mai poate fi analizat exclusiv prin prisma apartenenței sale la NATO și la Uniunea Europeană. El devine unul dintre actorii-cheie ai stabilității regionale, iar securitatea sa este din ce în ce mai strâns legată de evoluțiile din spațiul maritim pontic.

Această realitate este vizibilă la nivelul tuturor dimensiunilor interesului național. Din punct de vedere militar, România găzduiește unele dintre cele mai importante facilități strategice ale Alianței Nord-Atlantice de pe flancul estic. Din punct de vedere economic, Portul Constanța a devenit unul dintre principalele noduri logistice europene și principalul punct de tranzit pentru o parte semnificativă a exporturilor ucrainene. Din punct de vedere energetic, exploatarea resurselor offshore din Marea Neagră transformă România într-un actor regional cu potențial de influență asupra securității energetice europene. Din punct de vedere diplomatic și juridic, experiența acumulată în

domeniul dreptului mării și al litigiilor maritime internaționale îi conferă o credibilitate semnificativă în dezbaterile privind viitorul regim juridic al regiunii.

În acest context, hotărârea arbitrală trebuie privită ca parte a unui proces mai amplu de redefinire a ordinii maritime din Marea Neagră. Ea nu schimbă raportul de forțe existent și nu produce transformări teritoriale. Totuși, contribuie la consolidarea cadrului juridic în interiorul căruia se desfășoară competiția strategică regională. Pentru România, acest aspect este deosebit de important deoarece interesele sale sunt strâns legate de existența unui mediu regional previzibil și bazat pe reguli.

În literatura de specialitate, conceptul de „ordine maritimă” este utilizat pentru a descrie ansamblul normelor, instituțiilor, practicilor și raporturilor de putere care reglementează utilizarea spațiilor maritime. O ordine maritimă stabilă nu presupune absența conflictelor, ci existența unor mecanisme capabile să gestioneze divergențele fără a conduce la destabilizarea întregului sistem regional. Din această perspectivă, una dintre principalele contribuții ale hotărârii arbitrale este reafirmarea rolului dreptului internațional într-un context caracterizat de tensiuni geopolitice intense.

Pentru România, această reafirmare are o valoare strategică deosebită. Întreaga construcție a politicii externe și de securitate românești după 1989 s-a bazat pe susținerea unei ordini internaționale fundamentate pe reguli, instituții și mecanisme juridice. Succesul obținut în cauza privind delimitarea maritimă cu Ucraina, soluționată de Curtea Internațională de Justiție în 2009, a demonstrat deja avantajele unei asemenea abordări. Hotărârea arbitrală din 2026 confirmă că dreptul internațional continuă să reprezinte un instrument relevant pentru gestionarea disputelor maritime, chiar și în contexte geopolitice extrem de tensionate.

În același timp, decizia tribunalului evidențiază și limitele instrumentelor juridice. Ea demonstrează că dreptul internațional poate influența comportamente, poate genera costuri reputaționale și poate contribui la clarificarea normelor aplicabile, însă nu poate substitui realitățile strategice și militare existente. Această concluzie este esențială pentru România, deoarece subliniază necesitatea unei abordări integrate a securității. Dreptul internațional, diplomația, apărarea, infrastructura critică și politica energetică nu trebuie privite ca domenii separate, ci ca elemente complementare ale aceleiași strategii naționale.

O altă dimensiune relevantă a noii ecuații strategice a Mării Negre privește transformarea României din beneficiar al securității colective în furnizor de securitate regională. În primele două decenii după aderarea la NATO și la Uniunea Europeană, obiectivul principal al politicii de securitate românești a fost integrarea și consolidarea garanțiilor oferite de aceste organizații. Astăzi, contextul este diferit. România nu mai este doar un stat care beneficiază de protecția alianțelor din care face parte, ci și un actor chemat să contribuie activ la securitatea regională.

Această responsabilitate este vizibilă în domeniul militar, prin participarea la măsurile de descurajare și apărare ale NATO. Ea este vizibilă în domeniul economic, prin rolul jucat de infrastructura logistică românească în menținerea fluxurilor comerciale regionale. Ea este vizibilă în domeniul energetic, prin contribuția la diversificarea aprovizionării europene cu resurse naturale. Și este vizibilă în domeniul juridic și diplomatic, prin susținerea principiilor dreptului internațional și a mecanismelor de soluționare pașnică a diferendelor.

Din această perspectivă, una dintre cele mai importante implicații indirecte ale hotărârii arbitrale este aceea că evidențiază maturizarea strategică a poziției României în regiune. Marea Neagră nu mai reprezintă pentru România doar un spațiu geografic adiacent teritoriului național. Ea devine un spațiu definitoriu pentru securitatea, prosperitatea și influența statului român în secolul XXI.

În consecință, analiza implicațiilor hotărârii pentru România trebuie să pornească de la această premisă fundamentală: semnificația deciziei nu constă în efectele juridice pe care le produce asupra statului român, ci în faptul că ea confirmă transformarea Mării Negre într-un spațiu strategic central pentru viitorul României și pentru stabilitatea întregii regiuni euroatlantice. Această transformare reprezintă cadrul în interiorul căruia trebuie înțelese toate celelalte implicații privind securitatea maritimă, energia, economia, NATO și Uniunea Europeană.

5.2. Implicații pentru securitatea maritimă a României

Hotărârea este relevantă și prin constatările privind obligațiile procedurale asociate proiectelor maritime de mare amploare. În analiza impactului Podului Kerçi asupra mediului marin, tribunalul a acordat o atenție deosebită obligațiilor de evaluare a impactului asupra mediului, monitorizare și cooperare. Pentru România, care dezvoltă proiecte energetice offshore de importanță strategică, această abordare indică standardele juridice care vor fi aplicabile în viitor exploatărilor marine și infrastructurilor asociate acestora. Drepturile suverane asupra resurselor naturale sunt în continuare protejate de UNCLOS, însă exercitarea lor este condiționată într-o măsură tot mai mare de respectarea obligațiilor procedurale și de mediu.

Dacă prima implicație majoră a hotărârii arbitrale pentru România privește poziționarea sa în noua arhitectură strategică a Mării Negre, cea de-a doua privește însăși esența securității maritime românești. Din această perspectivă, relevanța cauzei *Ukraine v. Russian Federation* depășește considerabil dimensiunea juridică a litigiului și acordă o imagine asupra modului în care securitatea maritimă este redefinită în secolul XXI.

Pentru mult timp, securitatea maritimă a fost asociată aproape exclusiv cu dimensiunea militară. Puterea navală era măsurată prin numărul navelor de luptă, prin capacitatea de control a spațiului maritim și prin posibilitatea proiectării forței la distanță. Această abordare, deși continuă să fie relevantă, nu mai este suficientă pentru a explica provocările actuale ale regiunii Mării Negre.

Conflictul ruso-ucrainean și litigiile juridice asociate acestuia demonstrează că securitatea maritimă contemporană este rezultatul interacțiunii dintre componente militare, economice, juridice, tehnologice și informaționale. În prezent, controlul unui spațiu maritim nu mai este determinat exclusiv de prezența navelor militare, ci și de capacitatea de a proteja infrastructura critică, de a controla fluxurile comerciale, de a asigura funcționarea sistemelor energetice și de a menține libertatea navigației.

Pentru România, această transformare are implicații directe și profunde.

Marea Neagră reprezintă singura ieșire maritimă a țării și principalul spațiu prin care se realizează conexiunea cu rețelele globale de comerț, energie și comunicații. Din acest motiv, securitatea maritimă nu poate fi privită ca o componentă sectorială a politicii de apărare, ci ca un element central al securității naționale.

Hotărârea arbitrală evidențiază indirect această realitate. Deși tribunalul nu s-a pronunțat asupra problemelor de securitate militară, întreaga cauză demonstrează cât de strâns sunt legate aspectele juridice, infrastructurale și strategice în mediul maritim contemporan.

Libertatea navigației și interesele maritime ale României

Una dintre primele lecții pe care România le poate extrage din această cauză privește importanța libertății navigației.

În dreptul internațional, libertatea navigației reprezintă unul dintre principiile fundamentale ale utilizării mărilor. În practică însă, exercitarea acestei libertăți este influențată de raporturile de putere existente într-o anumită regiune și de capacitatea statelor de a asigura securitatea rutelor maritime.

Disputa privind Strâmtoarea Kerçi a demonstrat că accesul către anumite zone maritime poate deveni rapid o problemă strategică și economică de prim rang. Chiar dacă tribunalul nu a constatat încălcări ale regimului navigației în sensul solicitat de Ucraina, cauza a evidențiat vulnerabilitatea rutelor comerciale și dependența acestora de stabilitatea mediului regional.

Pentru România, această concluzie are o importanță deosebită. Economia românească depinde într-o măsură semnificativă de accesul liber și neîntrerupt către piețele internaționale. Portul Constanța, terminalele maritime și conexiunile cu Dunărea reprezintă elemente esențiale ale acestei arhitecturi economice.

În contextul actual, securitatea navigației în Marea Neagră nu mai este doar o problemă comercială. Ea devine o problemă de securitate națională. Orice perturbare majoră a fluxurilor maritime poate produce efecte economice, energetice și logistice cu impact direct asupra intereselor României.

Mai mult decât atât, experiența ultimilor ani demonstrează că riscurile la adresa libertății navigației nu provin exclusiv din operațiuni militare convenționale. Minele marine, restricțiile administrative, activitățile hibride și amenințările la adresa infrastructurii portuare pot genera efecte comparabile fără a conduce formal la declanșarea unui conflict deschis.

Din această perspectivă, una dintre implicațiile indirecte ale hotărârii este reafirmarea importanței menținerii unui regim maritim predictibil și bazat pe reguli, condiție esențială pentru funcționarea economiei maritime românești.

Infrastructura critică maritimă și noua geografie a vulnerabilităților

Poate cea mai importantă transformare a mediului de securitate din Marea Neagră privește însă infrastructura critică.

Constatările tribunalului privind protecția mediului și obligațiile de due diligence demonstrează că infrastructurile maritime nu mai sunt evaluate exclusiv prin prisma funcționalității lor economice sau strategice. Acestea devin obiectul unor standarde juridice tot mai complexe, care includ analiza efectelor cumulative, monitorizarea permanentă a impactului și obligația de cooperare cu statele potențial afectate. Pentru România, această evoluție este relevantă în contextul dezvoltării infrastructurilor asociate exploatărilor offshore, al cablurilor submarine și al viitoarelor proiecte energetice din Marea Neagră.

Hotărârea arbitrală, prin analiza proiectelor asociate Podului Kerçi și obligațiilor privind protecția mediului, demonstrează indirect că infrastructura maritimă nu mai poate fi separată de considerentele de securitate.

Pentru România, această concluzie este deosebit de relevantă.

În următorul deceniu, o parte semnificativă a capacității energetice și logistice naționale va depinde de funcționarea unor infrastructuri amplasate în mediul maritim. Vulnerabilitatea acestora nu mai poate fi evaluată exclusiv prin prisma riscurilor tehnice sau a accidentelor industriale.

5.3. Implicații pentru securitatea energetică a României

Dacă securitatea maritimă reprezintă dimensiunea cea mai vizibilă a implicațiilor generate de hotărârea arbitrală, securitatea energetică reprezintă probabil dimensiunea cu cele mai profunde consecințe strategice pe termen lung pentru România. În ultimii ani, bazinul Mării Negre a devenit nu doar un spațiu de competiție militară și juridică, ci și unul dintre cele mai importante centre emergente ale securității energetice europene. În acest context, orice dezvoltare care influențează regimul juridic al spațiului maritim, obligațiile de cooperare între statele riverane sau standardele aplicabile exploatării resurselor offshore dobândește o relevanță directă pentru interesele naționale românești.

Analizată din această perspectivă, hotărârea Tribunalului arbitral contribuie indirect la definirea mediului strategic în care România își va dezvolta proiectele energetice maritime în următoarele decenii. Deși cauza nu privește exploatările românești și nu stabilește obligații directe pentru statul român, interpretările formulate de tribunal în materie de protecție a mediului marin, evaluare a impactului asupra mediului și cooperare regională au potențialul de a influența standardele juridice și operaționale aplicabile întregului bazin pontic.

România și transformarea sa într-un actor energetic regional

Pentru a înțelege pe deplin semnificația acestei evoluții, este necesară plasarea sa în contextul transformărilor energetice produse la nivel european.

Timp de decenii, securitatea energetică a României a fost analizată predominant prin prisma reducerii vulnerabilităților externe și a diversificării surselor de aprovizionare. Obiectivul principal era diminuarea riscurilor asociate dependenței energetice și consolidarea autonomiei strategice naționale.

În prezent, perspectiva este diferită.

Descoperirea și dezvoltarea resurselor de hidrocarburi din sectorul românesc al Mării Negre, în special prin proiectul Neptun Deep, modifică fundamental poziția României în ecuația energetică

regională. Statul român nu mai este doar un consumator de securitate energetică, ci începe să dobândească caracteristicile unui furnizor regional de securitate energetică.

Această transformare produce efecte geopolitice importante.

În primul rând, ea consolidează relevanța strategică a României în cadrul Uniunii Europene. Într-un context caracterizat de preocupări privind securitatea aprovizionării și diversificarea surselor energetice, capacitatea unui stat membru de a contribui la producția regională de gaze naturale dobândește o importanță considerabilă.

Această evoluție modifică natura intereselor naționale românești în Marea Neagră. Dacă anterior accentul era plasat în principal asupra securității navigației și a protecției litoralului, astăzi interesele României includ și protecția infrastructurii offshore, securitatea producției energetice și reziliența sistemelor de transport asociate.

În al treilea rând, dezvoltarea resurselor offshore introduce România într-un spațiu de competiție strategică mai complex, în care considerentele economice, juridice și geopolitice devin inseparabile.

Din această perspectivă, una dintre principalele lecții ale cauzei *Ukraine v. Russian Federation* este aceea că exploatarea resurselor maritime nu poate fi separată de mediul strategic în care aceasta se desfășoară.

Neptun Deep și noua geografie energetică a Mării Negre

Importanța proiectului Neptun Deep depășește considerabil dimensiunea sa economică.

În literatura de securitate energetică, anumite proiecte sunt considerate „active strategice transformatoare”, deoarece au capacitatea de a modifica nu doar balanța economică a unui stat, ci și poziția sa geopolitică. Neptun Deep se apropie de această categorie.

Prin dimensiunea rezervelor estimate și prin potențialul de integrare în rețelele energetice europene, proiectul poate transforma România într-unul dintre cei mai importanți producători de gaze naturale din Uniunea Europeană. Această perspectivă generează oportunități semnificative, dar și responsabilități noi.

Hotărârea arbitrală analizată demonstrează că activitățile offshore moderne nu mai sunt evaluate exclusiv prin prisma rentabilității economice sau a eficienței tehnice. Ele sunt analizate și prin prisma impactului asupra mediului, a obligațiilor de cooperare și a standardelor de due diligence.

În acest sens, decizia tribunalului poate fi interpretată ca un semnal privind evoluția viitoare a regimului juridic aplicabil proiectelor energetice maritime. Accentul se deplasează progresiv de la simpla exploatare a resurselor către modul în care aceasta este realizată.

Pentru România, această evoluție poate constitui un avantaj. Dezvoltarea relativ recentă a proiectelor offshore permite integrarea încă din fazele inițiale a standardelor juridice și tehnice care se conturează la nivel internațional. În același timp, însă, ea presupune costuri suplimentare și o atenție sporită acordată obligațiilor procedurale.

Vulnerabilitatea infrastructurii energetice offshore

Poate cea mai importantă implicație strategică pentru România privește vulnerabilitatea infrastructurii energetice maritime.

În trecut, principalele amenințări la adresa securității energetice erau asociate întreruperii aprovizionării, fluctuațiilor de preț sau instabilității politice din regiunile producătoare. În prezent, infrastructura însăși devine obiectul unor riscuri tot mai complexe.

Conductele submarine, instalațiile offshore, cablurile de comunicații asociate și terminalele energetice reprezintă obiective cu o valoare strategică ridicată. Acestea sunt dificil de monitorizat permanent, sunt amplasate în medii operaționale complexe și pot fi afectate de o gamă largă de amenințări.

Experiențele recente din alte regiuni maritime, inclusiv incidentele privind infrastructura energetică din Marea Baltică, demonstrează că vulnerabilitatea sistemelor submarine nu mai poate fi tratată ca o problemă teoretică.

Din această perspectivă, una dintre concluziile indirecte ale cauzei analizate este aceea că protecția infrastructurii energetice trebuie să devină parte integrantă a securității maritime naționale.

Pentru România, aceasta presupune dezvoltarea unor capacități sporite de supraveghere maritimă, monitorizare a infrastructurii submarine și cooperare interinstituțională. În plus, este necesară integrarea sectorului energetic în planificarea strategică a securității naționale într-o manieră mult mai profundă decât în trecut.

Due diligence, protecția mediului și legitimitatea proiectelor energetice

Un alt aspect important evidențiat de hotărârea arbitrală privește evoluția conceptului de due diligence.

Tribunalul a acordat o atenție deosebită obligațiilor procedurale privind evaluarea impactului asupra mediului, transparența informațională și cooperarea între statele riverane. Din punct de vedere juridic, această abordare reflectă tendința contemporană de consolidare a obligațiilor preventive.

Pentru România, această evoluție are implicații directe.

Pe măsură ce exploatarea resurselor offshore se intensifică, legitimitatea proiectelor energetice nu va depinde exclusiv de conformitatea lor cu legislația națională. Ea va depinde și de capacitatea autorităților și operatorilor de a demonstra respectarea standardelor internaționale privind protecția mediului și gestionarea riscurilor.

Această tendință este în concordanță cu evoluțiile mai largi ale dreptului internațional al mediului și ale guvernancei energetice globale. În viitor, competitivitatea proiectelor energetice va fi influențată nu doar de costurile de producție, ci și de capacitatea de a demonstra responsabilitate ecologică și conformitate juridică.

Din această perspectivă, hotărârea arbitrală poate fi privită și ca o anticipare a standardelor care vor caracteriza viitoarea dezvoltare a sectorului energetic offshore.

Energia ca instrument de influență strategică

O ultimă concluzie importantă privește relația dintre energie și putere.

În literatura clasică de geopolitică, resursele energetice erau analizate în principal ca surse de bogăție și de dezvoltare economică. Evoluțiile ultimelor două decenii demonstrează însă că energia reprezintă și un instrument de influență strategică.

Capacitatea de a produce, transporta și distribui resurse energetice generează avantaje care depășesc dimensiunea economică. Ea influențează relațiile diplomatice, poziționarea regională și capacitatea unui stat de a contribui la stabilitatea sistemului internațional.

În cazul României, dezvoltarea resurselor din Marea Neagră poate contribui la consolidarea rolului său în Europa de Sud-Est și în regiunea extinsă a Mării Negre. Această oportunitate este însă însoțită de responsabilitatea de a proteja infrastructura asociată și de a asigura conformitatea activităților desfășurate cu standardele juridice și de mediu în continuă evoluție.

În ansamblu, implicațiile energetice ale hotărârii arbitrale depășesc cu mult aspectele analizate direct de tribunal. Decizia contribuie la consolidarea unui cadru normativ și strategic în care securitatea energetică, securitatea maritimă și protecția mediului devin elemente ale aceleiași ecuații. Pentru România, această convergență reprezintă una dintre cele mai importante provocări și, în același timp, una dintre cele mai importante oportunități strategice ale următorului deceniu.

Experiențele recente din Marea Baltică au demonstrat că infrastructura submarină poate deveni ținta sabotajului, a operațiunilor clandestine sau a atacurilor hibride. În consecință, protecția acesteia trebuie integrată în planificarea strategică națională.

Din acest punct de vedere, cauza analizată acordă o lecție importantă: în mediul maritim contemporan, infrastructura reprezintă simultan o resursă economică și o vulnerabilitate strategică.

Amenințările hibride și securitatea maritimă

O altă concluzie relevantă pentru România privește evoluția amenințărilor hibride.

Conflictul din regiunea Mării Negre a demonstrat că granița dintre pace și conflict devine tot mai dificil de identificat. Numeroase acțiuni susceptibile să afecteze securitatea maritimă se desfășoară sub pragul conflictului armat și urmăresc exploatarea zonelor gri ale dreptului internațional.

Aceste activități pot include: interferențe asupra sistemelor de navigație; operațiuni cibernetice împotriva infrastructurii portuare; monitorizarea și cartografierea infrastructurilor

submarine; utilizarea dronelor maritime; campanii de dezinformare privind incidente maritime; perturbarea lanțurilor logistice.

Hotărârea arbitrală nu abordează direct aceste fenomene. Cu toate acestea, litigiul demonstrează că spațiul maritim devine un mediu de competiție multidimensională în care instrumentele juridice, economice și tehnologice sunt utilizate simultan.

Pentru România, această evoluție impune extinderea conceptului tradițional de securitate maritimă. Protecția litoralului și a navelor militare rămâne importantă, însă nu mai este suficientă. Este necesară dezvoltarea unor capacități integrate care să permită identificarea și contracararea amenințărilor hibride înainte ca acestea să producă efecte semnificative.

5.4. Implicații economice și comerciale: România între oportunitatea strategică și vulnerabilitatea sistemică

Dacă dimensiunea energetică reprezintă una dintre cele mai vizibile consecințe ale transformării Mării Negre, dimensiunea economică este probabil cea care va produce efectele cele mai ample și mai durabile asupra României. În realitate, semnificația economică a hotărârii arbitrale nu rezidă în soluțiile juridice pronunțate de tribunal, ci în faptul că aceasta evidențiază relația profundă dintre stabilitatea juridică a spațiului maritim și funcționarea mecanismelor economice regionale.

În ultimele decenii, economia maritimă a fost privită în principal prin prisma transportului naval, a activităților portuare și a comerțului internațional. Evoluțiile recente demonstrează însă că economia maritimă contemporană este un sistem mult mai complex, în care infrastructura critică, securitatea energetică, lanțurile logistice, fluxurile financiare și normele juridice internaționale sunt profund interconectate. În acest sistem, orice modificare a mediului strategic poate genera efecte economice care depășesc cu mult spațiul geografic în care aceasta se produce.

Pentru România, această realitate este deosebit de importantă deoarece o parte semnificativă a perspectivelor sale de dezvoltare economică este legată de funcționarea și stabilitatea bazinului pontic. Poziția geografică a țării îi conferă avantajul de a controla una dintre principalele porți maritime ale Europei Centrale și de Est, însă acest avantaj poate fi valorificat numai în măsura în care mediul regional rămâne suficient de stabil și previzibil.

Hotărârea arbitrală contribuie indirect la această previzibilitate. Chiar dacă nu modifică echilibrul strategic existent, ea reafirmă importanța normelor juridice care reglementează utilizarea spațiului maritim și contribuie la reducerea incertitudinii juridice într-o regiune caracterizată prin tensiuni geopolitice persistente. Din perspectivă economică, aceasta reprezintă o contribuție semnificativă, deoarece investițiile, comerțul și dezvoltarea infrastructurilor logistice depind în mod esențial de existența unui cadru normativ predictibil.

Portul Constanța și transformarea sa într-un hub strategic european

Deși tribunalul nu a reținut toate argumentele formulate de Ucraina privind libertatea navigației, analiza efectuată confirmă importanța strategică a rutelor maritime și a accesului neîntrerupt la infrastructurile portuare. Pentru România, a cărei poziție economică și strategică depinde în mod semnificativ de funcționarea Portului Constanța și de conectivitatea maritimă regională, orice evoluție care afectează predictibilitatea și siguranța navigației în bazinul pontic are consecințe directe asupra intereselor naționale.

Nicio analiză a implicațiilor economice pentru România nu poate ignora rolul Portului Constanța.

În ultimii ani, Constanța a depășit statutul de principal port al României și a început să funcționeze ca unul dintre cele mai importante noduri logistice ale Europei. Conflictul din Ucraina a accelerat această transformare într-un mod pe care puțini analiști îl anticipaseră înainte de 2022.

Blocarea sau limitarea funcționării unor porturi ucrainene a determinat reorientarea unor volume semnificative de mărfuri către infrastructura românească. Exporturile agricole, produsele industriale și diverse categorii de mărfuri au început să utilizeze într-o măsură tot mai mare facilitățile

portuare românești. Această evoluție a demonstrat nu doar capacitatea infrastructurii românești de a absorbi fluxuri comerciale suplimentare, ci și importanța strategică a României pentru funcționarea economiei regionale.

Din această perspectivă, una dintre concluziile indirecte ale cauzei analizate este că stabilitatea regimului juridic și strategic al Mării Negre produce efecte economice directe asupra funcționării Portului Constanța. Libertatea navigației, predictibilitatea rutelor maritime și existența unor norme clare privind utilizarea spațiului maritim contribuie la consolidarea rolului acestuia ca principal hub logistic regional.

În același timp, această transformare generează și noi responsabilități. Pe măsură ce importanța portului crește, crește și vulnerabilitatea sa strategică. Infrastructura portuară devine un element critic nu doar pentru economia României, ci și pentru funcționarea unor lanțuri logistice regionale și europene. În consecință, securitatea economică și securitatea maritimă devin din ce în ce mai dificil de separat.

Dunărea și conexiunea strategică dintre Europa Centrală și Marea Neagră

Importanța economică a României în regiune nu se limitează la accesul direct la mare. Un avantaj strategic unic este reprezentat de poziția sa la intersecția dintre bazinul dunărean și bazinul pontic.

Dunărea constituie unul dintre cele mai importante coridoare de transport ale Europei. Ea conectează economiile Europei Centrale cu Marea Neagră și, prin intermediul acesteia, cu piețele globale. Într-un context caracterizat de incertitudini geopolitice și de necesitatea diversificării rutelor comerciale, această funcție dobândește o valoare strategică tot mai mare.

Hotărârea arbitrală reafirmă indirect importanța menținerii unor căi de comunicație maritime și fluviale stabile și sigure. Chiar dacă tribunalul nu a analizat direct coridoarele comerciale regionale, întreaga logică a deciziei sale este compatibilă cu ideea că dezvoltarea economică și stabilitatea comercială depind de existența unui mediu maritim guvernat de reguli și de mecanisme de cooperare.

Pentru România, aceasta înseamnă că avantajul geografic oferit de conexiunea Dunăre–Marea Neagră poate deveni unul dintre principalele instrumente ale influenței sale economice regionale. Totuși, valorificarea acestui avantaj presupune investiții continue în infrastructură, digitalizare și securitate.

Investițiile și problema predictibilității juridice

Din perspectiva investitorilor, unul dintre cele mai importante efecte ale oricărui litigiu internațional este impactul asupra percepției privind stabilitatea juridică a unei regiuni.

Investițiile majore în infrastructură, energie sau logistică sunt proiecte pe termen lung. Rentabilitatea acestora depinde nu doar de condițiile economice, ci și de capacitatea investitorilor de a anticipa evoluția mediului juridic și politic.

În acest sens, hotărârea arbitrală transmite un mesaj ambivalent. Pe de o parte, ea confirmă existența unor tensiuni geopolitice persistente și demonstrează că disputele privind utilizarea spațiului maritim pot genera litigii complexe și de lungă durată. Pe de altă parte, ea reafirmă existența unor mecanisme juridice funcționale și a unor standarde capabile să ofere un anumit grad de predictibilitate.

Pentru România, această a doua dimensiune este esențială. Dezvoltarea infrastructurii portuare, a proiectelor energetice offshore și a rețelelor logistice necesită investiții de ordinul miliardelor de euro. Atragerea acestor investiții depinde în mare măsură de percepția privind stabilitatea regiunii și respectarea normelor internaționale.

În consecință, consolidarea ordinii juridice maritime în Marea Neagră reprezintă nu doar un obiectiv de politică externă sau de securitate, ci și unul de dezvoltare economică.

Economia maritimă și competiția pentru conectivitate

O altă implicație importantă privește evoluția conceptului de economie maritimă.

În prezent, economia maritimă nu mai poate fi redusă la transport naval și activități portuare. Ea include infrastructuri energetice, comunicații submarine, servicii logistice integrate, industrii tehnologice și rețele de conectivitate digitală.

Marea Neagră devine progresiv un spațiu de competiție pentru conectivitate. Statele și organizațiile regionale încearcă să dezvolte coridoare comerciale, energetice și digitale care să reducă dependențele strategice și să creeze noi oportunități economice.

În această competiție, România dispune de avantaje importante: poziție geografică favorabilă; acces direct la Marea Neagră; conexiune cu Dunărea; apartenență la NATO și Uniunea Europeană; potențial energetic în creștere.

Totuși, avantajele geografice nu generează automat influență economică. Ele trebuie susținute prin investiții, planificare strategică și capacitatea de a integra infrastructura națională în rețelele regionale și europene.

Economia maritimă și reziliența națională

Poate cea mai importantă concluzie care rezultă din analiza implicațiilor economice este faptul că economia maritimă și reziliența națională devin inseparabile.

Experiențele recente au demonstrat că perturbările produse în spațiul maritim pot genera efecte rapide asupra economiei naționale. Restricționarea navigației, atacurile asupra infrastructurii, blocajele logistice sau întreruperile lanțurilor de aprovizionare pot afecta simultan comerțul, energia și stabilitatea financiară.

În aceste condiții, dezvoltarea economiei maritime nu poate fi privită exclusiv ca un obiectiv economic. Ea trebuie integrată într-o strategie mai amplă de reziliență națională.

Pentru România, această concluzie este deosebit de relevantă. Viitorul prosperității sale economice este tot mai strâns legat de funcționarea Mării Negre ca spațiu de comerț, energie și conectivitate. Prin urmare, securitatea maritimă, politica economică și dezvoltarea infrastructurii nu mai reprezintă domenii distincte, ci componente ale aceleiași strategii de consolidare a poziției României în noua ordine regională.

5.5. Implicații pentru poziția României în NATO: de la stat de frontieră la punct strategic al flancului estic

Dacă dimensiunile juridice, economice și energetice ale hotărârii arbitrare evidențiază transformările produse în spațiul Mării Negre, implicațiile sale pentru poziția României în cadrul NATO trebuie analizate într-o perspectivă mai amplă, care depășește litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă. În realitate, semnificația principală a deciziei nu constă în modificarea raportului militar de forțe din regiune, ci în confirmarea faptului că securitatea Mării Negre a devenit una dintre componentele esențiale ale securității euroatlantice.

În perioada imediat următoare aderării României la NATO, rolul strategic al țării era definit în principal prin poziția sa geografică și prin contribuția la extinderea stabilității euroatlantice către Europa de Sud-Est. În prezent, contextul este fundamental diferit. Evoluțiile din regiunea pontică au transformat România într-un actor indispensabil pentru funcționarea sistemului de descurajare și apărare al Alianței pe flancul estic.

Această transformare nu este rezultatul exclusiv al conflictului din Ucraina. Ea reflectă o tendință mai profundă de reconfigurare a mediului strategic european, în care Marea Neagră ocupă un loc comparabil, din multe puncte de vedere, cu cel al regiunii baltice. În ambele cazuri, Alianța se confruntă cu provocarea de a menține libertatea de acțiune, credibilitatea descurajării și stabilitatea regională într-un mediu caracterizat prin competiție strategică intensă.

Hotărârea arbitrală trebuie înțeleasă în acest context. Ea demonstrează că securitatea regională nu este determinată exclusiv de capacitățile militare, ci și de existența unor norme juridice, a unor mecanisme de cooperare și a unei guvernante maritime capabile să reducă riscurile de escaladare. Pentru NATO, în plan normativ deoarece evidențiază complementaritatea dintre dimensiunea militară și cea juridico-instituțională a securității.

România ca principal punct de sprijin aliat în sectorul vestic al Mării Negre

În prezent, România reprezintă principalul punct de sprijin al NATO în partea vestică a Mării Negre. Această poziție nu este rezultatul unei decizii politice conjuncturale, ci consecința unei combinații de factori geografici, strategici și instituționali.

Poziția geografică acordă României acces direct la spațiul pontic și la gurile Dunării, una dintre cele mai importante căi de comunicație ale Europei. Apartenența la NATO și Uniunea Europeană transformă teritoriul românesc într-o extensie a spațiului de securitate euroatlantic către regiunea Mării Negre. În același timp, stabilitatea instituțională și orientarea strategică constantă a României îi conferă credibilitate în raport cu aliații și partenerii săi.

Hotărârea arbitrală nu modifică această poziție, însă contribuie indirect la consolidarea importanței sale. Prin reafirmarea relevanței dreptului internațional și a obligațiilor de cooperare între statele riverane, decizia evidențiază faptul că stabilitatea regională depinde nu doar de prezența militară, ci și de existența unui cadru normativ funcțional.

Pentru România, această concluzie este deosebit de relevantă deoarece îi permite să își valorifice atât capacitățile militare, cât și experiența juridică și diplomatică acumulată în domeniul afacerilor maritime.

De la apărarea teritorială la protecția infrastructurii critice

Una dintre cele mai importante transformări ale doctrinei de securitate euroatlantice privește extinderea conceptului de apărare.

În perioada Războiului Rece, apărarea era asociată în principal cu protecția teritoriului și cu respingerea unui atac militar convențional. În prezent, amenințările sunt mult mai diverse și afectează o gamă largă de obiective strategice.

Hotărârea arbitrală este relevantă tocmai pentru că evidențiază importanța infrastructurii maritime în ecuația strategică regională. Chiar dacă tribunalul a analizat aceste aspecte din perspectiva obligațiilor de mediu și de cooperare, concluziile sale demonstrează că infrastructura maritimă nu mai poate fi tratată exclusiv ca un obiectiv economic.

Pentru NATO și pentru România, aceasta înseamnă că protecția infrastructurii critice trebuie integrată în planificarea strategică la același nivel cu apărarea teritoriului național.

În cazul României, această provocare este amplificată de dezvoltarea proiectelor energetice offshore și de rolul tot mai important al Portului Constanța în logistica regională.

Maritime Domain Awareness și controlul informațional al spațiului maritim

Un alt aspect evidențiat indirect de evoluțiile din Marea Neagră este importanța cunoașterii situației maritime (*Maritime Domain Awareness*).

În mediul strategic contemporan, superioritatea nu mai este determinată exclusiv de capacitatea de a desfășura forțe navale. Ea depinde în egală măsură de capacitatea de a colecta, integra și analiza informații privind activitățile desfășurate în spațiul maritim:

- Monitorizarea traficului naval.
- Supravegherea infrastructurii submarine.
- Detectarea activităților neobișnuite.
- Identificarea amenințărilor hibride.
- Corelarea informațiilor provenite din surse militare și civile.

Aceste activități devin esențiale pentru securitatea regională.

Pentru România, dezvoltarea unor capacități avansate de supraveghere maritimă reprezintă nu doar o necesitate națională, ci și o contribuție importantă la eforturile NATO în regiune. În contextul actual, informația devine o resursă strategică comparabilă cu forța militară propriu-zisă.

Hotărârea arbitrală, prin accentul acordat obligațiilor de transparență și cooperare, confirmă indirect importanța schimbului de informații și a monitorizării activităților maritime.

NATO și guvernarea maritimă regională

Hotărârea reafirmă importanța obligației de cooperare în mările semiînchise, prevăzută de articolul 123 UNCLOS. Chiar dacă tribunalul nu transformă această obligație într-un mecanism de securitate colectivă, interpretarea sa confirmă faptul că statele riverane au responsabilități comune privind gestionarea mediului marin și a activităților desfășurate în regiune. Pentru NATO, această

concluzie evidențiază necesitatea dezvoltării unor mecanisme regionale de cooperare în domeniul securității maritime, protecției infrastructurilor critice și schimbului de informații.

Un aspect adesea ignorat în analiza securității regionale este relația dintre puterea militară și guvernanta maritimă.

Hotărârea arbitrală demonstrează că numeroase tensiuni maritime nu pot fi gestionate exclusiv prin mijloace militare. Problemele privind protecția mediului, utilizarea infrastructurii, cooperarea regională și gestionarea riscurilor necesită existența unor mecanisme instituționale și juridice funcționale.

Pentru NATO, această concluzie este importantă deoarece arată că stabilitatea regională nu poate fi asigurată doar prin desfășurarea de forțe. Ea necesită și consolidarea normelor, a cooperării și a rezilienței instituționale.

România se află într-o poziție favorabilă pentru a contribui la această dimensiune a securității regionale. Experiența sa în domeniul dreptului internațional, apartenența simultană la NATO și Uniunea Europeană și poziția sa geografică îi permit să acționeze ca un facilitator al cooperării maritime regionale.

România și viitorul flancului estic

Privită în ansamblu, hotărârea arbitrală confirmă o tendință strategică mai amplă: importanța Mării Negre pentru securitatea euroatlantică va continua să crească. Această evoluție amplifică rolul României în cadrul NATO și transformă flancul estic într-un spațiu în care dimensiunile militare, energetice, economice și juridice sunt profund interconectate.

În aceste condiții, România nu mai poate fi privită exclusiv ca beneficiar al garanțiilor de securitate oferite de Alianță. Ea devine unul dintre actorii esențiali pentru funcționarea sistemului de securitate regională. Contribuția sa nu va fi măsurată doar prin capacitățile militare pe care le pune la dispoziție, ci și prin capacitatea de a susține stabilitatea juridică, reziliența infrastructurii critice și cooperarea regională în spațiul Mării Negre.

Aceasta este, probabil, cea mai importantă implicație indirectă a hotărârii pentru poziția României în NATO: confirmarea faptului că securitatea flancului estic nu mai poate fi separată de securitatea Mării Negre, iar securitatea Mării Negre nu mai poate fi separată de rolul strategic al României.

5.6. Implicații pentru Uniunea Europeană și rolul României în formularea politicii maritime europene pentru Marea Neagră

Analiza implicațiilor hotărârii arbitrale pentru România nu poate fi completă fără examinarea dimensiunii europene a problemei. Deși litigiul a fost purtat între Ucraina și Federația Rusă în cadrul mecanismelor prevăzute de Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării, consecințele sale depășesc cadrul bilateral și se înscriu într-o transformare mai amplă a modului în care Uniunea Europeană percepe importanța strategică a Mării Negre.

Pentru o perioadă îndelungată, politica europeană față de Marea Neagră a fost caracterizată de o anumită fragmentare. Regiunea era abordată prin instrumente diferite – politica de vecinătate, politica energetică, politica de transport, politica de securitate și apărare –, fără existența unei viziuni strategice cu adevărat integrate. În practică, atenția instituțiilor europene s-a concentrat adesea asupra altor spații considerate mai importante pentru securitatea Uniunii, precum Marea Mediterană, regiunea baltică sau zona arctică.

Evoluțiile ultimului deceniu au demonstrat însă că această abordare nu mai este suficientă. Conflictul din Ucraina, competiția pentru resurse energetice, vulnerabilitatea infrastructurilor submarine și creșterea importanței coridoarelor comerciale care traversează bazinul pontic au transformat Marea Neagră într-un spațiu de interes strategic direct pentru Uniunea Europeană.

În acest context, hotărârea arbitrală trebuie înțeleasă și ca un element al procesului de europeanizare a problematicii Mării Negre. Chiar dacă Uniunea Europeană nu a fost parte în litigiu,

numeroase aspecte analizate de tribunal – protecția mediului marin, cooperarea regională, securitatea infrastructurilor și stabilitatea normativă – coincid cu prioritățile strategice ale politicilor europene contemporane.

Una dintre cele mai importante contribuții ale hotărârii pentru politicile Uniunii Europene este consolidarea conceptului de due diligence. Tribunalul confirmă tendința observabilă și în alte jurisdicții internaționale, potrivit căreia statele sunt evaluate nu doar în funcție de rezultatele activităților lor, ci și în funcție de măsurile preventive adoptate pentru gestionarea riscurilor. Această abordare este compatibilă cu orientarea generală a Uniunii Europene în domeniul mediului, energiei și infrastructurilor critice.

Pentru România, această convergență creează oportunități importante de influență și inițiativă.

Marea Neagră ca frontieră strategică a Uniunii Europene

Una dintre cele mai importante transformări produse în ultimii ani este schimbarea modului în care Marea Neagră este percepută la nivel european.

În trecut, aceasta era privită în principal ca o frontieră externă a Uniunii Europene. Accentul era plasat pe gestionarea relațiilor cu statele vecine, pe cooperarea economică și pe stabilizarea regiunii.

Astăzi, perspectiva este mult mai complexă.

Marea Neagră este simultan: frontieră externă a Uniunii; coridor energetic strategic; spațiu de tranzit comercial; zonă de interes pentru securitatea alimentară globală; nod de conectivitate între Europa, Caucaz și Asia Centrală; regiune de competiție geopolitică.

Această multiplicare a funcțiilor strategice determină o schimbare de paradigmă.

Marea Neagră nu mai este o periferie a Uniunii Europene, ci una dintre regiunile care influențează în mod direct securitatea și prosperitatea europeană.

Hotărârea arbitrală contribuie indirect la această schimbare de percepție. Ea demonstrează că disputele privind utilizarea spațiului maritim pot afecta interese economice, energetice și de securitate care depășesc cu mult granițele statelor implicate.

Pentru România, această evoluție este deosebit de importantă deoarece îi conferă posibilitatea de a transforma poziția geografică într-un avantaj politic și strategic la nivel european.

Consolidarea dimensiunii maritime a politicilor europene

Un alt efect indirect al cauzei analizate privește consolidarea dimensiunii maritime a politicilor Uniunii Europene.

În ultimele două decenii, Uniunea a dezvoltat numeroase instrumente dedicate mediului marin, economiei albastre și securității maritime. Cu toate acestea, aplicarea lor în regiunea Mării Negre a fost adesea limitată de diferențele politice dintre statele riverane și de lipsa unei abordări strategice comune.

Hotărârea arbitrală evidențiază tocmai necesitatea unei asemenea abordări.

Problemele analizate de tribunal demonstrează că protecția mediului marin, infrastructura energetică, cercetarea științifică și cooperarea regională sunt elemente interdependente. Niciuna dintre acestea nu poate fi gestionată eficient prin politici sectoriale izolate.

Pentru Uniunea Europeană, această concluzie susține argumentul în favoarea unei politici maritime integrate pentru Marea Neagră, capabile să combine dimensiunile de securitate, energie, transport și protecție a mediului.

Pentru România, o asemenea evoluție ar fi favorabilă deoarece ar amplifica importanța expertizei sale maritime și ar crește relevanța sa în procesul decizional european.

Securitatea energetică europeană și rolul României

Probabil cea mai importantă dimensiune a interesului european în regiune este cea energetică.

După 2022, securitatea energetică a devenit una dintre prioritățile centrale ale Uniunii Europene. Diversificarea surselor de aprovizionare, reducerea vulnerabilităților și dezvoltarea unor noi coridoare energetice au devenit obiective strategice majore.

În această ecuație, România ocupă o poziție privilegiată.

Exploatarea resurselor offshore din Marea Neagră acordă Uniunii Europene posibilitatea de a beneficia de resurse energetice produse pe teritoriul unui stat membru, într-un cadru juridic stabil și predictibil.

Hotărârea arbitrală este relevantă și din această perspectivă. Accentul pus de tribunal asupra obligațiilor de protecție a mediului și de cooperare între state contribuie la consolidarea standardelor juridice care vor governa dezvoltarea viitoare a proiectelor energetice offshore.

Pentru România, aceasta înseamnă că succesul proiectelor energetice nu va depinde exclusiv de capacitatea de producție, ci și de conformitatea acestora cu standardele europene și internaționale în continuă evoluție.

În același timp, poziția României ca furnizor de securitate energetică europeană îi poate conferi o influență sporită în dezbaterile privind viitorul politicii energetice a Uniunii.

Infrastructura critică europeană și Marea Neagră

O altă lecție importantă a cauzei analizate privește protecția infrastructurilor critice.

În ultimii ani, Uniunea Europeană a acordat o atenție tot mai mare rezilienței infrastructurilor esențiale. Conductele, cablurile submarine, terminalele energetice și porturile sunt considerate elemente indispensabile pentru funcționarea economiei și a securității europene.

Marea Neagră devine progresiv un spațiu în care o parte din această infrastructură critică este concentrată.

Pentru România, acest proces creează atât oportunități, cât și responsabilități. Pe măsură ce infrastructurile energetice și logistice dezvoltate pe teritoriul său dobândesc importanță europeană, protecția lor încetează să mai fie exclusiv o problemă națională și devine una de interes comun european.

Hotărârea arbitrală contribuie indirect la această evoluție prin reafirmarea importanței obligațiilor de cooperare și a responsabilității statelor în gestionarea activităților cu impact asupra spațiului maritim.

România ca promotor al unei politici europene pentru Marea Neagră

Poate cea mai importantă implicație strategică pentru România privește însă oportunitatea de a deveni principalul promotor al unei politici europene mai coerente pentru Marea Neagră.

În cadrul Uniunii Europene, puține state membre combină experiența juridică, poziția geografică și interesele strategice pe care le are România în această regiune.

Statul român dispune de: acces direct la Marea Neagră; experiență relevantă în litigii maritime internaționale; infrastructură logistică de importanță europeană; potențial energetic offshore; apartenență simultană la NATO și UE; relații instituționale solide cu Ucraina și Republica Moldova.

Aceste elemente îi permit să formuleze inițiative și să contribuie la definirea unei viziuni europene mai ambițioase pentru regiune.

Hotărârea arbitrală acordă argumente suplimentare în sprijinul unei asemenea abordări. Ea demonstrează că problemele Mării Negre nu sunt exclusiv regionale și că gestionarea lor influențează interesele întregii Uniuni Europene.

De la beneficiar al politicilor europene la actor de influență

Privită în ansamblu, semnificația hotărârii pentru România în cadrul Uniunii Europene depășește cu mult dimensiunea juridică a litigiului.

Decizia tribunalului confirmă faptul că Marea Neagră devine una dintre regiunile strategice esențiale pentru viitorul Europei. În același timp, ea evidențiază rolul tot mai important al României în gestionarea provocărilor asociate acestui spațiu.

În aceste condiții, România are oportunitatea de a depăși statutul tradițional de beneficiar al politicilor europene și de a deveni unul dintre actorii care contribuie activ la definirea lor. Capacitatea de a promova o viziune integrată asupra securității maritime, energiei, infrastructurii critice și cooperării regionale poate transforma România într-unul dintre principalii arhitecți ai politicii europene pentru Marea Neagră.

Aceasta reprezintă, probabil, cea mai importantă implicație indirectă a hotărârii arbitrale în raport cu poziția României în Uniunea Europeană: confirmarea faptului că viitorul strategic al Mării

Negre și viitorul strategic al Uniunii Europene sunt din ce în ce mai strâns legate, iar România se află în centrul acestei convergențe.

Din perspectiva României, cea mai importantă semnificație a hotărârii nu constă în soluționarea unor pretenții punctuale, ci în confirmarea unei transformări mai ample a ordinii maritime regionale. Tribunalul indică faptul că viitorul Mării Negre va fi caracterizat de o importanță crescândă a obligațiilor de due diligence, a protecției mediului marin, a cooperării regionale și a securității infrastructurilor critice. În acest nou context, securitatea maritimă nu mai poate fi analizată exclusiv prin prisma raporturilor militare, ci trebuie înțeleasă ca rezultatul interacțiunii dintre drept, energie, tehnologie, mediu și guvernanta.

CAPITOLUL 6

IMPLICAȚIILE HOTĂRÂRII PENTRU EVOLUȚIA DREPTULUI MĂRII ȘI A GUVERNANȚEI MARITIME INTERNAȚIONALE

6.1. Dincolo de Marea Neagră: o hotărâre cu relevanță sistemică pentru ordinea maritimă internațională

La prima vedere, litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă privind drepturile statului de coastă în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerci poate fi perceput ca o dispută regională generată de circumstanțe excepționale și strâns legată de evoluțiile geopolitice ale ultimului deceniu. O asemenea interpretare surprinde doar parțial semnificația reală a cauzei. În realitate, hotărârea pronunțată de Tribunalul arbitral depășește cu mult cadrul geografic al bazinului pontic și se înscrie într-un proces mai amplu de redefinire a raporturilor dintre dreptul mării, securitatea internațională, protecția mediului și competiția strategică.

Importanța unei hotărâri internaționale nu este determinată exclusiv de efectele sale juridice directe asupra părților aflate în litigiu. Unele decizii au o relevanță limitată la circumstanțele concrete ale cauzei, în timp ce altele contribuie la clarificarea unor probleme fundamentale ale ordinii juridice internaționale. Cauza dintre Ucraina și Federația Rusă aparține celei de-a doua categorii. Tribunalul a fost confruntat cu o serie de întrebări care depășesc specificul Mării Negre și care privesc funcționarea întregului sistem instituit prin Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării.

În esență, procedura arbitrală a ridicat problema capacității dreptului mării de a funcționa într-un context caracterizat simultan prin conflict armat, dispută teritorială, competiție strategică și interdependență economică. Această combinație de factori reflectă din ce în ce mai fidel realitățile contemporane. Spațiile maritime nu mai reprezintă doar zone destinate navigației și exploatarea resurselor. Ele au devenit medii în care se intersectează interese energetice, comerciale, militare, tehnologice și ecologice. În consecință, litigiile maritime moderne tind să depășească granițele tradiționale ale dreptului mării și să intre în contact cu alte ramuri ale dreptului internațional.

Hotărârea analizată este una dintre primele decizii internaționale majore pronunțate într-un asemenea context. Ea reflectă dificultățile cu care se confruntă mecanismele juridice atunci când sunt chemate să opereze într-un mediu strategic profund contestat. În același timp, demonstrează că existența conflictului și a rivalității geopolitice nu elimină relevanța normelor juridice. Dimpotrivă, tocmai în astfel de situații dreptul internațional este supus celui mai sever test privind capacitatea sa de a oferi un cadru de referință pentru conduita statelor.

Unul dintre aspectele cele mai interesante ale hotărârii este faptul că aceasta nu încearcă să ofere soluții exhaustive tuturor problemelor generate de conflictul dintre părți. Tribunalul nu transformă dreptul mării într-un instrument universal de soluționare a disputelor internaționale și nu încearcă să substituie alte mecanisme juridice sau politice. Dimpotrivă, el operează în limitele

competenței sale și reafirmă caracterul specializat al regimului juridic instituit prin UNCLOS. Această abordare poate părea prudentă, însă tocmai ea contribuie la consolidarea stabilității și credibilității sistemului.

Din această perspectivă, hotărârea reprezintă un exemplu de maturitate instituțională. Într-o perioadă în care numeroase regimuri juridice internaționale sunt supuse unor presiuni crescânde, tribunalul evită tentația expansiunii jurisdicționale și preferă să protejeze coerența ordinii normative existente. Această alegere are o importanță care depășește cu mult cazul concret al Crimei și al Mării Negre.

Relevanța sistemică a hotărârii devine și mai evidentă atunci când este analizată în contextul altor regiuni maritime ale lumii. Marea Chinei de Sud, Mediterana Orientală, Arctica și anumite zone ale Oceanului Indian sunt caracterizate de combinații diferite ale acelorași factori: revendicări teritoriale concurente, competiție pentru resurse, dezvoltarea infrastructurilor energetice și creșterea importanței rutelor comerciale. În toate aceste spații apare aceeași întrebare fundamentală: în ce măsură poate dreptul mării să ofere un cadru stabil de reglementare atunci când problemele maritime sunt inseparabile de rivalități geopolitice mai ample?

Hotărârea arbitrală nu acordă un răspuns complet la această întrebare, însă furnizează câteva elemente esențiale. Ea demonstrează că dreptul mării poate continua să funcționeze chiar și în condiții de conflict și că normele sale rămân relevante pentru evaluarea comportamentului statelor. În același timp, arată că eficiența sa depinde de respectarea limitelor instituționale și de evitarea transformării sale într-un substitut pentru alte mecanisme ale dreptului internațional.

O altă dimensiune a relevanței sistemice a hotărârii privește transformarea naturii disputelor maritime contemporane. În secolul al XX-lea, majoritatea litigiilor maritime aveau ca obiect delimitarea spațiilor maritime sau accesul la resurse naturale. În prezent, acestea implică din ce în ce mai frecvent infrastructuri critice, protecția mediului, securitatea energetică și gestionarea riscurilor transfrontaliere. Litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă reflectă perfect această evoluție.

Poduri, cabluri submarine, conducte, instalații energetice offshore și evaluări de impact asupra mediului au ocupat un loc central în analiza tribunalului. Acest fapt sugerează că viitorul dreptului mării va fi marcat într-o măsură tot mai mare de probleme asociate infrastructurilor și interdependențelor tehnologice. Spațiul maritim devine progresiv un spațiu al conectivității globale, iar protecția acestei conectivități va reprezenta una dintre principalele provocări juridice ale următoarelor decenii.

În același timp, cauza evidențiază ascensiunea dimensiunii ecologice a dreptului mării. Dacă în trecut protecția mediului era adesea percepută ca o preocupare secundară în raport cu interesele economice și strategice, hotărârea demonstrează că obligațiile de mediu ocupă astăzi o poziție centrală în evaluarea legalității comportamentului statelor. Această evoluție este în concordanță cu transformările mai largi ale dreptului internațional contemporan, în care prevenția, gestionarea riscurilor și protecția bunurilor comune dobândesc o importanță tot mai mare.

Nu în ultimul rând, hotărârea are relevanță sistemică deoarece reflectă tensiunea permanentă dintre putere și drept. Cauza demonstrează că existența controlului efectiv asupra unui teritoriu sau asupra unui spațiu maritim nu conduce automat la validare juridică și că dreptul internațional continuă să opereze cu distincția dintre fapt și legitimitate. Această concluzie este deosebit de importantă într-o perioadă caracterizată de contestări repetate ale normelor internaționale și de încercări de redefinire a raporturilor dintre forță și legalitate.

Privită în ansamblu, hotărârea arbitrală nu reprezintă doar o etapă în conflictul juridic dintre Ucraina și Federația Rusă. Ea constituie un punct de referință pentru înțelegerea modului în care dreptul mării încearcă să se adapteze la realitățile secolului XXI. Tocmai această capacitate de a reflecta și de a influența transformările mai largi ale ordinii maritime internaționale explică relevanța sa sistemică și justifică analiza sa dincolo de limitele geografice ale Mării Negre.

6.2. Reafirmarea limitelor jurisdicției UNCLOS: consolidarea specializării funcționale a dreptului mării în contextul disputelor geopolitice contemporane

Una dintre cele mai importante contribuții ale hotărârii arbitrale pronunțate în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait* constă în reafirmarea limitelor jurisdicționale ale sistemului instituit prin Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării. Deși această concluzie poate părea la prima vedere o simplă problemă de competență, în realitate ea are implicații profunde pentru stabilitatea și coerența întregii ordini juridice internaționale.

În orice sistem juridic complex, delimitarea competențelor reprezintă una dintre condițiile fundamentale ale funcționării sale. Dreptul internațional contemporan este caracterizat prin existența unei pluralități de jurisdicții și regimuri normative specializate, fiecare fiind creat pentru a răspunde unor categorii specifice de probleme. Curtea Internațională de Justiție, Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării, tribunalele arbitrale constituite în temeiul UNCLOS, mecanismele Organizației Mondiale a Comerțului, tribunalele de investiții și jurisdicțiile regionale în materia drepturilor omului operează în cadrul unor competențe distincte și complementare.

Această specializare reprezintă una dintre caracteristicile definitorii ale dreptului internațional contemporan. Ea permite dezvoltarea unei expertize juridice aprofundate și contribuie la eficiența mecanismelor jurisdicționale. În același timp însă, generează dificultăți atunci când o dispută implică simultan elemente aparținând unor domenii juridice diferite.

Litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă constituie un exemplu aproape perfect al unei asemenea situații. Formal, procedura a fost inițiată în temeiul Convenției asupra Dreptului Mării și privea exercitarea unor drepturi maritime. În realitate însă, numeroase dintre pretențiile formulate de Ucraina erau inseparabil legate de una dintre cele mai complexe dispute teritoriale ale începutului de secol XXI: statutul juridic al Crimeei.

Această suprapunere dintre dimensiunea maritimă și cea teritorială a creat una dintre cele mai dificile provocări cu care s-a confruntat tribunalul. Acceptarea unei examinări complete a pretențiilor formulate de Ucraina ar fi presupus inevitabil evaluarea unei întrebări prealabile: cine deține, din punct de vedere juridic, suveranitatea asupra Crimeei? Numai după clarificarea acestui aspect ar fi fost posibilă stabilirea titularului drepturilor maritime generate de peninsula.

Tribunalul a refuzat însă să urmeze această cale.

Această decizie nu reflectă o evitare a problemei și nici o lipsă de curaj jurisdicțional. Dimpotrivă, ea reprezintă una dintre cele mai importante manifestări ale disciplinei instituționale în jurisprudența contemporană a dreptului mării.

În esență, tribunalul reafirmă faptul că UNCLOS reglementează drepturile și obligațiile statelor în spațiul maritim, nu apartenența teritorială a terenurilor care generează aceste drepturi. Suveranitatea teritorială și jurisdicția maritimă sunt concepte juridice distincte, chiar dacă în practică sunt strâns interconectate.

Această distincție este fundamentală pentru stabilitatea sistemului juridic internațional. Dacă tribunalul ar fi acceptat să se pronunțe indirect asupra statutului Crimeei, ar fi fost creat un precedent susceptibil să extindă considerabil domeniul de aplicare al jurisdicției maritime. În timp, o asemenea evoluție ar fi putut conduce la transformarea mecanismelor UNCLOS în instrumente de soluționare indirectă a disputelor teritoriale, depășind astfel scopul pentru care acestea au fost concepute.

Din această perspectivă, hotărârea poate fi interpretată ca o reafirmare a principiului specializării funcționale a jurisdicțiilor internaționale. Fiecare mecanism jurisdicțional trebuie să opereze în limitele mandatului său și să evite asumarea unor competențe care aparțin altor instituții sau altor procese juridice.

Importanța acestei concluzii depășește considerabil cazul concret al Mării Negre.

Numeroase regiuni maritime ale lumii sunt caracterizate prin existența unor dispute teritoriale care influențează revendicările maritime. Marea Chinei de Sud reprezintă probabil exemplul cel mai cunoscut. În această regiune, revendicările asupra unor insule și formațiuni maritime generează controverse privind delimitarea zonelor economice exclusive și a platoului continental. Situații

similare există în Mediterana Orientală, în anumite zone ale Arcticii și în diverse regiuni ale Oceanului Indian.

Hotărârea arbitrală transmite un mesaj clar pentru toate aceste contexte. Dreptul mării poate contribui la clarificarea regimului juridic al spațiilor maritime, însă nu poate substitui mecanismele destinate soluționării disputelor teritoriale. Această delimitare contribuie la menținerea previzibilității și coerenței sistemului juridic internațional.

În același timp, hotărârea evidențiază și limitele inerente ale jurisdicției internaționale în contextul conflictelor geopolitice majore. Una dintre așteptările frecvente formulate față de instanțele și tribunalele internaționale este aceea de a oferi soluții complete și definitive pentru disputele dintre state. Cauza analizată demonstrează însă că realitatea este mai complexă.

Există situații în care o jurisdicție internațională poate soluționa doar anumite aspecte ale unei controverse, lăsând alte componente în afara competenței sale. Această limitare nu reprezintă neapărat un eșec al dreptului internațional. Dimpotrivă, ea reflectă recunoașterea faptului că problemele internaționale complexe necesită adesea combinații de instrumente juridice, diplomatice și politice.

Prin urmare, hotărârea contribuie și la clarificarea relației dintre drept și politică în ordinea internațională contemporană. Tribunalul demonstrează că dreptul poate oferi răspunsuri relevante chiar și în contexte geopolitice tensionate, însă nu poate elimina prin sine însuși toate dimensiunile unui conflict.

O altă consecință importantă a acestei abordări privește legitimitatea sistemului UNCLOS. În literatura juridică există dezbateri constante privind riscul ca jurisdicțiile internaționale să își extindă progresiv competențele prin interpretări creative ale propriului mandat. Un asemenea fenomen poate genera avantaje pe termen scurt, însă riscă să afecteze încrederea statelor în imparțialitatea și predictibilitatea mecanismelor jurisdicționale.

Prin refuzul de a se pronunța asupra unor aspecte care depășeau competența sa, tribunalul contribuie la consolidarea legitimității instituționale a sistemului dreptului mării. El transmite statelor mesajul că jurisdicția UNCLOS rămâne fidelă obiectivelor și limitelor stabilite de Convenție și că nu urmărește extinderea artificială a propriului domeniu de competență.

Dintr-o perspectivă mai largă, această abordare este în concordanță cu tendințele recente ale jurisprudenței internaționale. Instanțele și tribunalele internaționale manifestă o preocupare tot mai accentuată pentru respectarea limitelor jurisdicționale și pentru evitarea conflictelor de competență între diferite regimuri juridice. Hotărârea analizată se înscrie în această tendință și contribuie la consolidarea unei culturi a autocontrolului jurisdicțional.

Pentru evoluția viitoare a dreptului mării, această contribuție este deosebit de importantă. Pe măsură ce spațiile maritime devin tot mai relevante din punct de vedere strategic, iar disputele privind resursele, infrastructurile și securitatea se multiplică, presiunea asupra mecanismelor jurisdicționale va continua să crească. Menținerea unei delimitări clare între ceea ce poate și ceea ce nu poate fi soluționat în temeiul UNCLOS va reprezenta una dintre condițiile esențiale pentru păstrarea credibilității și eficienței sistemului.

În acest sens, hotărârea arbitrală nu acordă doar o soluție pentru un litigiu concret. Ea reafirmă unul dintre principiile fundamentale ale ordinii juridice internaționale contemporane: eficiența unei jurisdicții nu depinde exclusiv de capacitatea sa de a răspunde la cât mai multe întrebări, ci și de capacitatea de a recunoaște limitele propriei competențe. Tocmai această combinație dintre autoritate și reținere explică importanța sistemică a hotărârii pentru evoluția viitoare a dreptului mării.

6.3. Ascensiunea obligațiilor procedurale și transformarea conceptului de *due diligence* în dreptul mării

Dacă reafirmarea limitelor jurisdicției UNCLOS reprezintă una dintre cele mai importante contribuții instituționale ale hotărârii arbitrale, consolidarea obligațiilor procedurale constituie probabil contribuția sa doctrinară cea mai semnificativă. Dincolo de aspectele specifice litigiului

dintre Ucraina și Federația Rusă, tribunalul a oferit o imagine clară asupra direcției în care evoluează dreptul mării în secolul XXI: de la o logică centrată predominant pe sancționarea prejudiciului către una orientată spre prevenție, anticipare și gestionarea riscurilor.

Această transformare nu este specifică exclusiv dreptului mării. Ea poate fi observată în numeroase alte domenii ale dreptului internațional contemporan. Dreptul mediului, dreptul internațional al drepturilor omului, jurisprudența climatică recentă și chiar anumite evoluții din dreptul investițiilor internaționale reflectă aceeași tendință: accentul se deplasează progresiv de la reacția la un prejudiciu deja produs către obligația de a preveni apariția acestuia.

În mod tradițional, răspunderea internațională era asociată existenței unui rezultat ilicit identificabil. Pentru a angaja responsabilitatea unui stat, era necesară demonstrarea încălcării unei obligații și a existenței unor consecințe juridic relevante. Această abordare corespundea unei epoci în care majoritatea riscurilor internaționale erau relativ ușor de identificat și de delimitat. Poluarea accidentală, încălcarea unei frontiere maritime sau capturarea unei nave reprezentau evenimente concrete, susceptibile de a fi analizate retrospectiv.

Provocările contemporane sunt însă diferite. Multe dintre amenințările care afectează spațiul maritim nu se manifestă sub forma unor evenimente punctuale, ci sub forma unor procese cumulative și complexe. Degradarea ecosistemelor marine, efectele schimbărilor climatice, impactul infrastructurilor offshore, presiunile exercitate asupra biodiversității și riscurile asociate activităților industriale maritime se dezvoltă progresiv și produc efecte care pot deveni ireversibile înainte ca prejudiciul să fie pe deplin vizibil.

În acest context, simpla reacție după producerea prejudiciului nu mai este suficientă. Dreptul internațional este obligat să se adapteze unei realități în care prevenția devine mai importantă decât remedierea.

Hotărârea arbitrală se înscrie perfect în această evoluție.

Un aspect deosebit de relevant este faptul că tribunalul nu a fundamentat încălcările constatate pe existența unui prejudiciu ecologic masiv sau pe producerea unei catastrofe de mediu. Dimpotrivă, centrul analizei sale l-au constituit obligațiile privind evaluarea impactului asupra mediului, comunicarea informațiilor relevante și cooperarea între state.

Această abordare este semnificativă deoarece transformă obligațiile procedurale din simple instrumente auxiliare în elemente autonome ale legalității internaționale.

În esență, tribunalul afirmă că statul nu este obligat doar să evite producerea unui prejudiciu. El este obligat să demonstreze că a luat măsurile rezonabile necesare pentru identificarea, evaluarea și gestionarea riscurilor care ar putea conduce la un asemenea prejudiciu.

Această schimbare de perspectivă reflectă evoluția conceptului de *due diligence*.

În forma sa clasică, *due diligence* era asociată obligației statului de a manifesta un grad rezonabil de prudență și atenție în exercitarea atribuțiilor sale. În dreptul internațional contemporan, conceptul a dobândit un conținut mult mai sofisticat. El include obligații de monitorizare, obligații de evaluare, obligații de transparență, obligații de cooperare și obligații de reacție proporțională la riscurile identificate.

Hotărârea arbitrală contribuie la consolidarea acestei interpretări extinse.

Din perspectiva tribunalului, simpla realizare formală a unei evaluări de impact nu este suficientă. Relevantă este calitatea evaluării, capacitatea sa de a identifica efectele potențiale ale proiectului și măsura în care rezultatele acesteia sunt puse la dispoziția actorilor interesați. În mod similar, obligația de cooperare nu este satisfăcută prin simple contacte diplomatice formale, ci presupune un schimb efectiv de informații și o preocupare reală pentru gestionarea riscurilor comune.

Această abordare apropie dreptul mării de standardele dezvoltate în alte domenii ale dreptului internațional al mediului.

În jurisprudența recentă a Curții Internaționale de Justiție, a Tribunalului Internațional pentru Dreptul Mării și a altor instanțe internaționale se observă o tendință constantă de consolidare a obligațiilor procedurale. Evaluarea impactului asupra mediului a evoluat de la statutul de bună practică la cel de obligație juridică. Consultarea și schimbul de informații au devenit componente

esențiale ale conduitei statale responsabile. În mod progresiv, transparența începe să fie percepută nu doar ca un principiu politic, ci și ca o obligație juridică.

Hotărârea din cauza Ucraina contra Federației Ruse contribuie semnificativ la această tendință.

În același timp, ea acordă o perspectivă interesantă asupra relației dintre obligațiile procedurale și cele materiale. În dreptul internațional clasic, obligațiile procedurale erau considerate accesorii ale obligațiilor materiale. În noua paradigmă, acestea capătă o valoare proprie. Încălcarea lor poate genera responsabilitate internațională chiar și în situațiile în care existența unui prejudiciu material nu este pe deplin demonstrată.

Această evoluție este deosebit de importantă pentru viitorul guvernantei maritime.

Spațiul maritim contemporan este caracterizat de o densitate fără precedent a activităților umane. Exploatarea resurselor energetice offshore, dezvoltarea infrastructurilor submarine, extinderea transportului maritim și creșterea presiunilor asupra mediului marin generează riscuri care nu mai pot fi gestionate exclusiv prin mecanisme reactive.

În acest context, obligațiile procedurale devin instrumente de administrare a incertitudinii.

Ele permit identificarea timpurie a riscurilor, facilitează cooperarea între state și contribuie la reducerea probabilității producerii unor prejudicii majore. Din această perspectivă, funcția lor depășește dimensiunea juridică tradițională și se apropie de logica guvernantei preventive.

Hotărârea arbitrală este relevantă și pentru că reflectă o transformare mai profundă a modului în care este înțeleasă responsabilitatea statului.

În trecut, responsabilitatea era analizată în principal prin raportare la comportamente și consecințe. Astăzi, ea începe să fie analizată și prin raportare la capacitatea instituțională a statului de a anticipa și gestiona riscurile.

Un stat responsabil nu este doar un stat care evită încălcarea normelor internaționale. Este și un stat care dispune de mecanisme adecvate de monitorizare, de proceduri eficiente de evaluare și de capacitatea de a coopera cu alți actori în vederea prevenirii prejudiciilor.

Această transformare este în mod special relevantă pentru spațiul maritim, unde interdependența dintre state este inevitabilă. Poluarea, infrastructura energetică, biodiversitatea și navigația sunt domenii în care acțiunile unui stat produc efecte care depășesc aproape întotdeauna limitele jurisdicției sale naționale.

În consecință, hotărârea contribuie la consolidarea unei concepții a dreptului mării centrate pe responsabilitate partajată și gestionare colectivă a riscurilor.

Privită în ansamblu, contribuția sa doctrinară depășește semnificativ circumstanțele concrete ale litigiului. Ea marchează încă o etapă în tranziția de la un drept internațional orientat predominant spre sancționarea faptelor consumate către un drept internațional al anticipării și al prevenirii. În această nouă paradigmă, obligațiile procedurale nu mai reprezintă simple formalități administrative. Ele devin expresia juridică a unei noi concepții despre responsabilitatea statului într-o lume caracterizată de interdependențe crescânde, riscuri complexe și vulnerabilități comune.

6.4. Guvernanța infrastructurilor maritime și apariția unei noi categorii de riscuri: contribuția hotărârii la configurarea dreptului infrastructurilor critice maritime

Una dintre cele mai moderne și, probabil, cele mai puțin analizate dimensiuni ale hotărârii arbitrale privește problematica infrastructurilor maritime. Deși litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă a fost formulat în termenii clasici ai drepturilor statului de coastă, ai protecției mediului marin și ai exercitării jurisdicției maritime, o parte semnificativă a dezbaterilor a vizat în realitate o categorie de probleme care va defini dreptul mării în următoarele decenii: guvernanța infrastructurilor critice amplasate în spațiul maritim.

Din această perspectivă, cauza analizată reprezintă un punct de tranziție între dreptul mării al secolului XX și dreptul mării al secolului XXI.

Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării a fost negociată într-o perioadă în care preocupările dominante priveau delimitarea spațiilor maritime, libertatea navigației, pescuitul și exploatarea resurselor naturale. Chiar dacă textul Convenției conține dispoziții privind instalarea conductelor și cablurilor submarine, infrastructura maritimă ocupa atunci o poziție relativ secundară în raport cu celelalte teme ale dreptului mării.

Realitatea contemporană este însă fundamental diferită.

Spațiul maritim a devenit unul dintre principalele suporturi fizice ale economiei globale. Sub suprafața mărilor și oceanelor se află astăzi o rețea densă de conducte energetice, cabluri de comunicații, instalații offshore, platforme de producție, terminale logistice și sisteme de monitorizare. Aceste infrastructuri nu sunt simple elemente tehnice. Ele reprezintă componente esențiale ale funcționării economiei mondiale, ale securității energetice și ale conectivității digitale globale.

În acest context, litigiul privind Podul Kerci dobândește o semnificație care depășește cu mult circumstanțele concrete ale cauzei.

Deși tribunalul nu a fost chemat să elaboreze o teorie generală a infrastructurilor maritime, analiza sa evidențiază faptul că dezvoltarea și utilizarea unor asemenea structuri generează probleme juridice complexe care nu mai pot fi tratate exclusiv prin instrumentele conceptuale tradiționale ale dreptului mării.

În esență, hotărârea marchează apariția unei noi categorii de riscuri juridice și strategice: riscurile asociate infrastructurilor maritime critice.

Aceste riscuri prezintă caracteristici distincte față de cele care au dominat dreptul mării în trecut.

În primul rând, ele sunt profund transfrontaliere. O infrastructură amplasată într-o anumită zonă maritimă poate produce efecte asupra navigației, mediului, economiei și securității unui număr mare de state. Podurile, conductele și cablurile submarine nu operează exclusiv în beneficiul unui singur actor și nici nu produc consecințe limitate la jurisdicția acestuia.

În al doilea rând, ele sunt caracterizate de o interdependență ridicată. În trecut, multe activități maritime puteau fi analizate individual. Astăzi, infrastructurile formează sisteme integrate în care perturbarea unei componente poate afecta funcționarea întregului ansamblu.

În al treilea rând, aceste riscuri combină dimensiuni economice, tehnologice, de mediu și de securitate într-o manieră care face dificilă separarea lor juridică.

Hotărârea arbitrală reflectă indirect această transformare.

Analiza tribunalului privind efectele Podului Kerci asupra mediului marin demonstrează că infrastructura maritimă nu mai poate fi evaluată exclusiv prin prisma utilității sale economice sau strategice. Ea trebuie analizată și prin raportare la efectele sale asupra ecosistemelor marine, asupra utilizării spațiului maritim de către alți actori și asupra obligațiilor internaționale de cooperare și informare.

Această abordare contribuie la dezvoltarea unei perspective integrate asupra infrastructurilor maritime.

În mod tradițional, infrastructura era percepută ca o expresie a suveranității și a capacității statului de a valorifica resursele aflate sub jurisdicția sa. În noua paradigmă, infrastructura este înțeleasă și ca o sursă de responsabilitate internațională.

Cu cât importanța unei infrastructuri este mai mare, cu atât obligațiile asociate dezvoltării și administrării sale devin mai complexe.

Această concluzie este deosebit de relevantă pentru viitorul guvernății maritime globale.

În următoarele decenii, spațiile maritime vor găzdui un număr tot mai mare de infrastructuri critice. Dezvoltarea energiei offshore, extinderea rețelelor de comunicații submarine, proiectele privind transportul hidrogenului și instalarea de noi sisteme energetice vor amplifica această tendință.

În consecință, dreptul internațional va trebui să răspundă unor întrebări care depășesc cadrul clasic al dreptului mării.

Care sunt obligațiile statelor în raport cu infrastructurile susceptibile să producă efecte transfrontaliere?

Ce standarde de diligență trebuie aplicate în proiectarea și exploatarea acestora?

Cum trebuie gestionate riscurile asociate defectării, sabotajului sau utilizării abuzive a infrastructurilor maritime?

Care este conținutul obligației de cooperare atunci când infrastructura afectează interesele mai multor state?

Hotărârea analizată nu acordă răspunsuri complete la aceste întrebări, însă contribuie la formularea cadrului conceptual în interiorul căruia acestea vor fi abordate.

Un alt aspect important privește relația dintre infrastructurile maritime și securitatea internațională.

În ultimele două decenii s-a observat o schimbare semnificativă a modului în care statele percep infrastructurile critice. Dacă anterior acestea erau considerate în principal active economice, astăzi ele sunt analizate și ca elemente ale securității naționale și internaționale.

Această evoluție este vizibilă în numeroase regiuni ale lumii. Conducele submarine, cablurile de comunicații și instalațiile energetice offshore au devenit obiective strategice susceptibile de a influența echilibre regionale și globale.

Din această perspectivă, cauza privind Marea Neagră apare ca una dintre primele litigii internaționale majore care evidențiază această transformare.

Podul Kerçi nu este doar o infrastructură de transport. El reprezintă simultan un obiectiv economic, un simbol politic, un instrument logistic, un element al competiției strategice și un factor cu impact asupra mediului marin. Tocmai această multiplicitate de funcții explică dificultatea evaluării sale juridice și relevanța sa pentru evoluția dreptului internațional.

Hotărârea sugerează astfel că dreptul mării intră într-o nouă etapă de dezvoltare, în care infrastructurile maritime devin actori juridici indirecti ai ordinii internaționale. Deși acestea nu sunt subiecte de drept, efectele lor sunt suficient de importante pentru a influența interpretarea și aplicarea normelor juridice.

Această tendință este amplificată de transformarea digitală a economiei globale.

Se estimează că majoritatea comunicațiilor internaționale de date sunt transmise prin cabluri submarine. O parte semnificativă a securității energetice europene depinde de infrastructuri offshore. Comerțul global este organizat în jurul unor rețele logistice maritime complexe.

În consecință, protecția infrastructurilor maritime nu mai reprezintă doar o problemă de drept al mării. Ea devine o problemă de securitate economică, de reziliență societală și de stabilitate internațională.

Privită în ansamblu, contribuția hotărârii la această evoluție este semnificativă. Fără a crea un nou regim juridic și fără a formula principii revoluționare, tribunalul evidențiază faptul că infrastructurile maritime au devenit una dintre principalele provocări ale guvernantei maritime contemporane. În acest sens, cauza dintre Ucraina și Federația Rusă poate fi interpretată ca una dintre primele mari hotărâri ale erei infrastructurilor critice maritime, anticipând problemele juridice și strategice care vor domina dreptul mării în următoarele decenii.

CAPITOLUL 7

VIITORUL ORDINII MARITIME ÎN MAREA NEAGRĂ: SCENARIU, RISCURI ȘI PERSPECTIVE DUPĂ HOTĂRÂREA ARBITRALĂ

7.1. Hotărârea arbitrală ca punct de inflexiune în evoluția regiunii

În analiza marilor hotărâri internaționale există adesea tendința de a evalua impactul acestora exclusiv prin raportare la efectele imediate pe care le produc asupra situației existente. O asemenea abordare este însă insuficientă în cazul litigiului dintre Ucraina și Federația Rusă privind drepturile

statului de coastă în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerci. Privită strict din perspectiva efectelor sale directe, hotărârea nu modifică controlul exercitat asupra Crimeei, nu schimbă raportul militar de forțe din regiune și nu determină o transformare imediată a configurației geopolitice existente. Cu toate acestea, importanța sa nu trebuie măsurată prin ceea ce schimbă instantaneu, ci prin ceea ce reconfigurează la nivel normativ, conceptual și strategic pentru viitorul regiunii.

În acest sens, hotărârea poate fi interpretată ca un veritabil punct de inflexiune în evoluția ordinii maritime din Marea Neagră. Ea marchează tranziția de la o etapă în care dezbaterile regionale erau dominate aproape exclusiv de problema controlului teritorial și a echilibrului militar către o etapă în care dreptul internațional, protecția mediului, infrastructurile critice și obligațiile de cooperare devin elemente centrale ale discuției privind securitatea regională.

Importanța acestei schimbări nu trebuie subestimată. Timp de mai bine de un deceniu, dezbaterile privind Marea Neagră au fost dominate de dimensiunea strategică a conflictului dintre Federația Rusă și Ucraina. Analizele au vizat în principal aspecte legate de militarizare, desfășurarea de forțe navale, controlul rutelor maritime și implicațiile pentru NATO și Uniunea Europeană. Aceste dimensiuni rămân, fără îndoială, esențiale. Totuși, hotărârea arbitrală demonstrează că viitorul regiunii nu va fi determinat exclusiv de raporturile de putere, ci și de capacitatea actorilor regionali și internaționali de a construi și menține un cadru normativ funcțional.

Această observație este cu atât mai relevantă cu cât Marea Neagră traversează în prezent una dintre cele mai profunde transformări din istoria sa contemporană. Regiunea nu mai poate fi descrisă exclusiv ca un spațiu de competiție militară. Ea a devenit simultan un coridor energetic, o platformă logistică, un spațiu al infrastructurilor critice, o frontieră strategică a Uniunii Europene și NATO și un laborator al noilor forme de guvernare maritimă. În consecință, orice analiză prospectivă trebuie să depășească paradigma clasică a confruntării dintre state și să includă noile dimensiuni ale interdependenței regionale.

Hotărârea arbitrală contribuie tocmai la această schimbare de perspectivă. Deși tribunalul nu a fost chemat să elaboreze o strategie pentru regiune, concluziile sale indică faptul că numeroasele provocări ale Mării Negre nu pot fi abordate exclusiv prin instrumente militare sau diplomatice. Protecția mediului marin, dezvoltarea infrastructurilor offshore, securitatea energetică și libertatea navigației presupun existența unor forme de cooperare și coordonare care depășesc logica tradițională a rivalității geopolitice.

În mod paradoxal, una dintre cele mai importante consecințe ale hotărârii este că aceasta reafirmă relevanța dreptului internațional într-un moment în care mulți observatori au pus sub semnul întrebării capacitatea acestuia de a influența comportamentul statelor. În ultimii ani, numeroase analize au sugerat că revenirea competiției dintre marile puteri ar diminua importanța normelor juridice și ar favoriza o revenire la logica raporturilor de forță. Cauza analizată acordă însă o imagine mai nuanțată.

Tribunalul nu a rezolvat conflictul. Nu a modificat realitățile strategice existente și nici nu a eliminat divergențele dintre părți. Cu toate acestea, a clarificat obligații juridice, a stabilit standarde de conduită și a consolidat anumite interpretări ale Convenției asupra Dreptului Mării. Aceste elemente contribuie la configurarea mediului normativ în care actorii regionali vor continua să opereze indiferent de evoluția situației politice și militare.

Din această perspectivă, hotărârea poate fi comparată cu alte decizii internaționale care nu au produs transformări imediate, dar au influențat profund dezvoltarea ulterioară a dreptului și a relațiilor internaționale. Importanța lor nu a constatat în capacitatea de a schimba instantaneu realitatea, ci în capacitatea de a defini parametrii în interiorul cărora această realitate urma să evolueze.

Pentru regiunea Mării Negre, efectele pot fi observate în mai multe direcții. În primul rând, decizia contribuie la consolidarea standardelor privind protecția mediului marin și obligațiile procedurale asociate proiectelor cu impact transfrontalier. În al doilea rând, reafirmă importanța cooperării în gestionarea spațiilor maritime comune și a infrastructurilor care produc efecte asupra mai multor state. În al treilea rând, clarifică limitele jurisdicției maritime și relația dintre drepturile maritime și disputele teritoriale. În al patrulea rând, contribuie la dezvoltarea unei noi înțelegeri a responsabilității statelor în raport cu riscurile generate de infrastructurile critice maritime.

Toate aceste elemente au potențialul de a influența comportamentele viitoare ale actorilor regionali. Chiar și în situațiile în care statele nu sunt dispuse să își modifice imediat politicile, existența unor standarde juridice clarificate afectează calculul strategic, costurile reputaționale și modul în care sunt evaluate anumite acțiuni la nivel internațional.

Un alt motiv pentru care hotărârea poate fi considerată un punct de inflexiune privește transformarea naturii însăși a ordinii maritime regionale. Timp de multe decenii, ordinea din Marea Neagră a fost structurată în jurul unor concepte precum delimitare, control și acces. În prezent, apar concepte noi: reziliență, infrastructură critică, interdependență, conectivitate și sustenabilitate. Aceste concepte reflectă o schimbare mai profundă a modului în care statele percep spațiul maritim.

Marea nu mai este doar o frontieră sau o zonă de tranzit. Ea devine un spațiu în care se concentrează resurse energetice, rețele digitale, infrastructuri logistice și ecosisteme de importanță strategică. Într-un asemenea context, ordinea maritimă nu mai poate fi redusă la controlul teritorial sau la libertatea navigației. Ea trebuie să includă mecanisme de gestionare a interdependențelor și a vulnerabilităților comune.

Din această perspectivă, hotărârea arbitrală apare ca unul dintre primele documente juridice majore care reflectă această transformare. Ea nu abandonează conceptele tradiționale ale dreptului mării, dar le completează cu preocupări specifice unei epoci caracterizate de conectivitate globală și riscuri sistemice.

Pentru statele riverane, inclusiv pentru România, semnificația acestei evoluții este considerabilă. Viitorul influenței regionale nu va depinde exclusiv de capacitatea militară sau de poziția geografică, ci și de capacitatea de a participa la definirea și implementarea normelor care vor governa noua ordine maritimă. În acest sens, hotărârea contribuie la conturarea unui cadru în care puterea și dreptul nu se exclud reciproc, ci interacționează permanent.

Privită în ansamblu, decizia tribunalului nu reprezintă sfârșitul unei controverse, ci începutul unei noi etape în evoluția regiunii. Ea nu încheie dezbateră privind viitorul Mării Negre, ci acordă reperele juridice și conceptuale în jurul cărora această dezbateră se va desfășura în anii următori. Tocmai de aceea poate fi considerată un punct de inflexiune: nu pentru că schimbă imediat realitatea strategică a regiunii, ci pentru că influențează modul în care această realitate va fi înțeleasă, gestionată și contestată în viitor.

7.2. Viitorul regimului juridic al Mării Azov și al Strâmătorii Kerci: între continuitatea faptelor și incertitudinea dreptului

Dacă hotărârea arbitrală poate fi considerată un punct de inflexiune pentru ordinea maritimă a Mării Negre, una dintre cele mai dificile întrebări pe care aceasta le lasă deschise privește viitorul regimului juridic al Mării Azov și al Strâmătorii Kerci. Niciun alt spațiu maritim din regiune nu ilustrează mai bine tensiunea dintre realitatea strategică, controlul efectiv și normele dreptului internațional. În același timp, niciun alt spațiu nu reflectă mai clar dificultatea adaptării dreptului mării la situații în care disputele teritoriale, interesele de securitate și libertatea navigației se suprapun aproape complet.

Înainte de 2014, regimul juridic al Mării Azov și al Strâmătorii Kerci era construit în jurul unei logici de cooperare bilaterală între Federația Rusă și Ucraina. Acordul din 2003 privind cooperarea în utilizarea Mării Azov și a Strâmătorii Kerci consacrase o formulă particulară, diferită de soluțiile întâlnite în majoritatea spațiilor maritime internaționale. Cele două state calificau aceste ape drept ape interioare istorice comune, administrate pe baza cooperării și a utilizării reciproce. Chiar dacă interpretările privind aplicarea concretă a acordului nu au fost întotdeauna identice, existența unui regim juridic bilateral funcțional permitea menținerea unui anumit nivel de predictibilitate.

Evenimentele care au urmat anului 2014 au modificat fundamental această situație. Schimbarea controlului asupra Crimeei a produs efecte directe asupra întregii arhitecturi juridice și strategice a regiunii. În mod inevitabil, orice analiză a regimului Mării Azov și al Strâmătorii Kerci a

devenit dependentă de problema mai largă a statutului Crimeei, ceea ce a amplificat dificultățile juridice și politice existente.

Hotărârea arbitrală nu rezolvă această problemă. Tribunalul a evitat să se pronunțe asupra aspectelor teritoriale și, în consecință, nu acordă o soluție definitivă privind viitorul regimului juridic al celor două spații maritime. Cu toate acestea, decizia sa permite formularea unor observații importante privind direcțiile posibile de evoluție.

Prima concluzie care rezultă din analiză este aceea că revenirea la situația existentă înainte de 2014 pare puțin probabilă, cel puțin pe termen scurt și mediu. Chiar dacă, în plan juridic, numeroase state continuă să considere Crimeea parte a Ucrainei, realitatea strategică din regiune s-a modificat profund. Infrastructurile dezvoltate în ultimul deceniu, modificările administrative și integrarea regiunii în sistemele logistice și economice controlate de Federația Rusă au creat o situație care nu poate fi ignorată în orice evaluare realistă a viitorului.

Această constatare nu implică recunoașterea juridică a unei anumite situații teritoriale. Ea reflectă doar faptul că ordinea maritimă viitoare va trebui să țină cont atât de normele juridice, cât și de realitățile strategice existente. Istoria dreptului internațional demonstrează că soluțiile durabile apar rareori prin ignorarea completă a uneia dintre aceste dimensiuni.

În acest context, una dintre principalele provocări privește regimul navigației prin Strâmtoarea Kerci. Din perspectivă geografică, strâmtoarea reprezintă singura conexiune dintre Marea Azov și Marea Neagră. Din perspectivă economică, ea constituie o arteră vitală pentru activitățile comerciale desfășurate în regiune. Din perspectivă strategică, controlează accesul către porturi și infrastructuri de importanță majoră.

Această concentrare de funcții explică de ce regimul juridic al strâmtoarei va continua să fie una dintre cele mai sensibile teme ale securității regionale.

În dreptul internațional al mării, libertatea navigației ocupă o poziție centrală. Ea reprezintă una dintre condițiile fundamentale ale funcționării comerțului internațional și ale stabilității economice globale. Totuși, aplicarea acestui principiu într-un spațiu caracterizat de dispute teritoriale și de preocupări de securitate ridică dificultăți considerabile.

Hotărârea arbitrală evidențiază tocmai această tensiune. Pe de o parte, există interesul legitim al statelor de a asigura securitatea unor infrastructuri și teritorii aflate sub controlul lor. Pe de altă parte, există interesul comunității internaționale de a preveni transformarea unor puncte strategice de tranzit în instrumente de constrângere economică sau politică.

În următorii ani, această tensiune va continua să influențeze evoluția regimului juridic al Strâmtoarei Kerci. Este puțin probabil ca problema să fie rezolvată exclusiv prin mijloace juridice. Mai degrabă, soluțiile vor depinde de evoluția relațiilor politice și de eventualele acorduri care vor însoți procesul de stabilizare regională.

O altă dimensiune importantă privește viitorul Mării Azov ca spațiu economic și logistic. Înainte de escaladarea conflictului, regiunea avea un rol semnificativ în transportul maritim și în activitățile industriale asociate porturilor riverane. Conflictul a afectat profund aceste funcții și a redus considerabil volumul activităților economice desfășurate în zonă.

Pe termen lung, reconstrucția economică a regiunii va depinde de existența unui regim juridic suficient de predictibil pentru a permite reluarea investițiilor și dezvoltarea infrastructurii. Investitorii, operatorii portuari și companiile de transport maritim acordă o importanță deosebită stabilității juridice și libertății de acces. În absența acestora, recuperarea economică va fi dificilă, indiferent de evoluțiile politice.

În acest sens, hotărârea arbitrală transmite un mesaj important. Ea reafirmă faptul că utilizarea spațiilor maritime trebuie să se desfășoare în conformitate cu norme juridice și obligații internaționale, chiar și în contexte caracterizate de tensiuni politice și militare. Această reafirmare contribuie la menținerea unui minim de predictibilitate normativă, esențial pentru orice proces viitor de reconstrucție economică.

Analiza prospectivă sugerează că viitorul regimului juridic al Mării Azov și al Strâmtoarei Kerci poate evolua în mai multe direcții. Un scenariu presupune menținerea pe termen lung a situației actuale și transformarea regiunii într-un spațiu caracterizat de un conflict juridic persistent, fără

soluționare definitivă. Un al doilea scenariu ar implica apariția unor formule pragmatice de cooperare tehnică și economică, capabile să funcționeze chiar în absența unei soluții politice complete. Un al treilea scenariu, mai puțin probabil pe termen scurt, ar presupune integrarea problemei într-un acord mai amplu privind securitatea și stabilitatea regională.

Indiferent de varianta care se va materializa, este evident că Marea Azov și Strâmtoarea Kerci vor continua să ocupe un loc central în dezbaterile privind viitorul ordinii maritime regionale. Ele reprezintă unul dintre cele mai complexe exemple contemporane de interacțiune între dreptul mării, securitatea internațională, infrastructurile critice și disputele teritoriale.

Din acest motiv, semnificația lor depășește cadrul regional. Modul în care comunitatea internațională va gestiona aceste probleme poate influența abordarea unor situații similare în alte regiuni maritime ale lumii. Tocmai de aceea, viitorul regimului juridic al Mării Azov și al Strâmtoării Kerci nu este doar o problemă a relațiilor dintre Ucraina și Federația Rusă, ci și un test pentru capacitatea dreptului internațional de a răspunde unor situații în care normele juridice și realitățile geopolitice intră într-o tensiune prelungită.

7.3. Militarizarea Mării Negre și limitele dreptului internațional: între descurajare strategică și guvernanta juridică

Una dintre cele mai importante lecții care rezultă din analiza litigiului dintre Ucraina și Federația Rusă este aceea că viitorul Mării Negre va continua să fie influențat simultan de două logici distincte, dar interdependente. Prima este logica puterii, exprimată prin controlul militar, capacitățile navale și raporturile strategice dintre actorii regionali și globali. A doua este logica dreptului, exprimată prin normele juridice care reglementează utilizarea spațiilor maritime, protecția mediului, libertatea navigației și cooperarea între state. Hotărârea arbitrală demonstrează că aceste două logici coexistă permanent și că niciuna nu poate elimina complet influența celeilalte.

În multe privințe, Marea Neagră reprezintă astăzi unul dintre cele mai militarizate spații maritime ale lumii. Evoluțiile produse după 2014 și, mai ales, după 2022 au accelerat procese care erau deja vizibile în regiune. Statele riverane și actorii externi au investit în modernizarea forțelor navale, în dezvoltarea infrastructurilor militare și în extinderea capacităților de supraveghere și control. În paralel, spațiul maritim a devenit un domeniu esențial al competiției strategice dintre Federația Rusă și comunitatea euroatlantică.

Această militarizare nu trebuie înțeleasă exclusiv prin prisma numărului de nave sau a desfășurării de sisteme de armament. Caracteristica definitorie a transformării actuale este schimbarea naturii puterii maritime. Dacă în secolul al XX-lea controlul mării era asociat în principal cu flotele de suprafață și cu dominația navală convențională, astăzi el este influențat de un spectru mult mai larg de capacități.

Războiul din Ucraina a demonstrat că dronele maritime, sistemele autonome, războiul electronic, supravegherea prin satelit, capacitățile cibernetice și infrastructurile informaționale pot avea un impact comparabil sau chiar superior celui generat de anumite platforme navale tradiționale. Marea Neagră a devenit astfel unul dintre primele spații maritime în care se conturează o nouă paradigmă a conflictului naval.

Această evoluție ridică întrebări fundamentale pentru dreptul internațional.

Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării a fost concepută într-o epocă în care amenințările maritime aveau un profil relativ clar. Navele militare, submarinele și aeronavele reprezentau principalele instrumente de proiecție a puterii navale. În prezent însă, numeroase activități relevante pentru securitatea maritimă sunt desfășurate prin mijloace care nu se încadrează ușor în categoriile juridice tradiționale.

Dronele maritime autonome constituie un exemplu relevant. Aceste sisteme pot desfășura activități de supraveghere, recunoaștere, război electronic sau chiar atac fără a fi încadrate clar în regimurile juridice existente. Apar astfel întrebări privind statutul lor juridic, drepturile și obligațiile statelor care le utilizează și limitele aplicării normelor clasice ale dreptului mării.

În mod similar, operațiunile cibernetice care afectează infrastructuri maritime, sisteme portuare sau rețele de navigație generează efecte semnificative fără a implica utilizarea forței în sensul tradițional al termenului. Aceste activități se desfășoară adesea sub pragul conflictului armat și exploatează zonele gri dintre pace și război.

Hotărârea arbitrală nu abordează direct aceste probleme. Totuși, ea evidențiază indirect una dintre principalele provocări ale viitorului: capacitatea dreptului internațional de a rămâne relevant într-un mediu strategic aflat într-o transformare accelerată.

Această provocare este amplificată de proliferarea operațiunilor hibride.

Marea Neagră acordă numeroase exemple ale modului în care instrumentele militare, economice, informaționale și juridice sunt utilizate simultan pentru atingerea unor obiective strategice. În asemenea situații, delimitarea dintre activitățile civile și cele militare devine tot mai dificilă. Infrastructurile energetice, porturile, cablurile submarine și chiar proiectele de cercetare științifică pot dobândi o semnificație strategică care depășește funcțiile lor inițiale.

Această realitate influențează profund modul în care trebuie înțeleasă securitatea maritimă.

În trecut, securitatea era asociată în principal cu apărarea teritoriului și a frontierelor maritime. Astăzi, ea include și protecția infrastructurilor critice, reziliența lanțurilor logistice, securitatea energetică și integritatea sistemelor informaționale. Dreptul internațional este astfel obligat să opereze într-un mediu în care riscurile sunt mai difuze, mai complexe și mai dificil de atribuit.

Problema minelor marine ilustrează perfect această transformare.

Conflictul din regiunea Mării Negre a demonstrat că minele continuă să reprezinte una dintre cele mai persistente amenințări la adresa securității maritime. Chiar și atunci când nu sunt utilizate în scop ofensiv direct, acestea afectează libertatea navigației, cresc costurile comerciale și generează riscuri pentru infrastructura maritimă. În plus, efectele lor persistă mult timp după încetarea ostilităților, influențând procesul de reconstrucție economică și reluarea activităților maritime normale.

Această situație evidențiază una dintre limitele fundamentale ale dreptului internațional. Normele juridice pot reglementa comportamente, pot clarifica obligații și pot contribui la prevenirea anumitor riscuri. Ele nu pot însă elimina consecințele materiale ale militarizării și nici nu pot substitui mecanismele de descurajare și echilibrul strategic.

Hotărârea arbitrală este relevantă tocmai pentru că ilustrează această limită.

Tribunalul poate clarifica drepturi și obligații. Poate stabili dacă anumite activități sunt compatibile cu Convenția asupra Dreptului Mării. Poate contribui la dezvoltarea jurisprudenței internaționale. Nu poate însă modifica distribuția puterii militare în regiune și nici nu poate elimina rivalitățile geopolitice care influențează comportamentul statelor.

Această observație nu trebuie interpretată ca o critică a dreptului internațional. Dimpotrivă, ea evidențiază funcția reală a normelor juridice într-un sistem internațional caracterizat de pluralism și competiție. Dreptul nu înlocuiește politica și nici strategia. El acordă cadrul în interiorul căruia acestea operează.

În cazul Mării Negre, această funcție este deosebit de importantă.

Pe măsură ce militarizarea regiunii continuă, riscul producerii unor incidente crește. Interacțiunile dintre nave militare, aeronave, sisteme autonome și infrastructuri critice devin tot mai frecvente. În asemenea condiții, existența unor norme juridice clare contribuie la reducerea incertitudinii și la limitarea riscurilor de escaladare neintenționată.

Un alt aspect relevant privește relația dintre militarizare și libertatea navigației.

În mod tradițional, libertatea navigației a fost percepută ca unul dintre principiile fundamentale ale ordinii maritime internaționale. În contextul actual însă, exercitarea acestei libertăți este influențată tot mai mult de considerente de securitate. Zonele de exerciții militare, restricțiile temporare de navigație, activitățile de supraveghere și preocupările privind protecția infrastructurilor critice modifică în mod inevitabil modul în care este utilizat spațiul maritim.

Această evoluție obligă dreptul internațional să găsească un nou echilibru între interesele legitime de securitate ale statelor și necesitatea menținerii caracterului deschis al spațiilor maritime.

Hotărârea arbitrală nu acordă o soluție definitivă pentru această problemă, însă evidențiază importanța sa pentru viitorul regiunii.

Privită în ansamblu, militarizarea Mării Negre reprezintă una dintre cele mai importante provocări pentru ordinea maritimă regională a următoarelor decenii. Ea demonstrează că dreptul internațional operează într-un mediu în care tehnologia, competiția strategică și transformările geopolitice evoluează adesea mai rapid decât normele juridice. În același timp însă, arată că existența unor reguli clare rămâne esențială pentru gestionarea acestor transformări.

Din acest motiv, viitorul regiunii nu va depinde exclusiv de capacitățile militare ale actorilor implicați și nici exclusiv de dezvoltarea dreptului internațional. Stabilitatea va rezulta din interacțiunea dintre cele două dimensiuni. Tocmai această relație dintre putere și drept, dintre descurajare și guvernare juridică, va continua să definească evoluția Mării Negre mult după pronunțarea hotărârii arbitrale analizate în prezentul studiu.

7.4. Viitorul infrastructurilor critice maritime: noul centru de greutate al securității și guvernării în Marea Neagră

Dacă în trecut competiția pentru controlul spațiului maritim era definită în principal prin raportare la teritorii, flote și rute de navigație, în prezent se observă apariția unei noi realități strategice. Infrastructurile critice maritime devin progresiv elementul central al securității regionale și globale. În multe privințe, viitorul Mării Negre va depinde mai puțin de delimitările juridice clasice și mai mult de capacitatea statelor de a proteja, administra și integra infrastructurile care susțin funcționarea economiei, energiei și comunicațiilor contemporane.

Hotărârea arbitrală analizată anticipează indirect această transformare. Deși tribunalul nu a utilizat expres conceptul de infrastructură critică maritimă, o parte semnificativă a problematicii litigioase a gravitat în jurul unor obiective care se înscriu astăzi în această categorie. Podul Kerçi, instalațiile offshore, activitățile de exploatare a resurselor marine și impactul acestora asupra navigației și mediului reprezintă manifestări ale unei realități mai ample: spațiul maritim a devenit suportul fizic al unor sisteme esențiale pentru funcționarea statelor moderne.

Această evoluție este deosebit de vizibilă în regiunea Mării Negre. În ultimele două decenii, bazinul pontic s-a transformat într-un nod energetic, logistic și tehnologic de importanță crescândă. Conductele submarine, terminalele energetice, cablurile de comunicații, platformele offshore și infrastructurile portuare nu mai reprezintă doar investiții economice. Ele sunt elemente structurale ale securității naționale și regionale.

Această schimbare de paradigmă modifică profund și natura riscurilor.

În trecut, amenințările la adresa securității maritime proveneau în principal din confruntări navale, blocate sau dispute privind delimitările maritime. În prezent, vulnerabilitățile sunt mult mai diverse. O întrerupere a comunicațiilor submarine poate produce efecte economice și strategice comparabile cu cele ale unui incident militar. Un atac asupra unei infrastructuri energetice offshore poate afecta simultan securitatea energetică, stabilitatea economică și încrederea investitorilor. O perturbare a funcționării unui port major poate genera consecințe asupra lanțurilor logistice regionale și globale.

Această multiplicare a vulnerabilităților transformă infrastructurile maritime în obiective de importanță strategică.

Marea Neagră acordă deja numeroase exemple în acest sens. Dezvoltarea exploatarea de gaze offshore în sectorul românesc, importanța crescândă a Portului Constanța pentru comerțul regional, rolul infrastructurilor energetice care conectează Europa cu regiunea caspică și dependența tot mai mare de comunicațiile digitale submarine demonstrează că securitatea regională este inseparabilă de securitatea infrastructurilor maritime.

În consecință, una dintre marile provocări ale următorului deceniu va fi dezvoltarea unui regim juridic și instituțional capabil să răspundă acestei realități.

Dreptul mării a fost conceput într-o perioadă în care infrastructurile maritime aveau o complexitate incomparabil mai redusă. Astăzi, însă, dezvoltarea tehnologică produce situații care nu erau anticipate în momentul negocierii Convenției din 1982. Rețelele energetice offshore, parcurile eoliene marine, cablurile de date de mare capacitate și sistemele autonome de monitorizare generează noi tipuri de relații juridice și noi categorii de obligații.

În mod inevitabil, statele vor fi chemate să răspundă unor întrebări care devin tot mai urgente. Care sunt obligațiile de protecție ale statului față de infrastructurile aflate sub jurisdicția sa? Care este nivelul de diligență necesar pentru prevenirea incidentelor care ar putea afecta alte state? Cum trebuie gestionate riscurile asociate sabotajului, terorismului sau atacurilor hibride? În ce măsură poate fi angajată răspunderea internațională pentru omisiunea de a proteja infrastructuri cu impact transfrontalier?

Hotărârea arbitrală contribuie indirect la formularea răspunsurilor prin accentul pe care îl acordă obligațiilor de prevenție, evaluare și cooperare. Ea sugerează că dezvoltarea infrastructurilor maritime nu poate fi analizată exclusiv prin prisma dreptului suveran al statului de coastă. Pe măsură ce efectele acestor infrastructuri depășesc limitele jurisdicției naționale, cresc și obligațiile asociate gestionării lor.

Această concluzie este deosebit de importantă pentru România.

În următorii ani, o parte semnificativă a dezvoltării economice și strategice a țării va fi legată de infrastructurile maritime. Exploatarea resurselor energetice din Marea Neagră, extinderea facilităților portuare, dezvoltarea conexiunilor logistice și integrarea în coridoarele energetice europene vor amplifica importanța acestor infrastructuri. În același timp, vor crește și responsabilitățile privind protecția lor.

Pentru România, aceasta presupune o schimbare de perspectivă. Infrastructurile maritime nu mai pot fi privite exclusiv ca active economice. Ele trebuie tratate ca elemente ale securității naționale și europene. Protecția lor va necesita cooperare între autorități civile și militare, integrarea tehnologiilor avansate de monitorizare și participarea la mecanisme regionale și euroatlantice de gestionare a riscurilor.

Importanța acestei transformări este amplificată de dezvoltarea noilor tehnologii.

Inteligența artificială, sistemele autonome, monitorizarea satelitară și digitalizarea infrastructurilor maritime vor modifica profund modul în care sunt gestionate spațiile maritime. Aceste evoluții creează oportunități semnificative, dar și vulnerabilități noi. Dependentă tot mai mare de sisteme digitale extinde suprafața de atac pentru operațiuni cibernetice și pentru alte forme de agresiune sub pragul conflictului armat.

În acest context, conceptul tradițional de securitate maritimă trebuie redefinit.

Nu mai este suficientă protecția frontierelor maritime și a rutelor de navigație. Devine necesară protejarea întregului ecosistem infrastructural care susține funcționarea spațiului maritim. Această abordare integrată presupune cooperare între state, schimb de informații, standarde comune de securitate și mecanisme eficiente de răspuns la incidente.

Pentru Uniunea Europeană și NATO, această evoluție are implicații majore. Marea Neagră este una dintre regiunile în care convergența dintre securitatea energetică, securitatea digitală și securitatea militară este cel mai vizibilă. În consecință, infrastructurile maritime vor deveni tot mai mult obiectul unor politici comune și al unor mecanisme de protecție colectivă.

Privită în perspectivă, este posibil ca istoricii dreptului internațional să considere că începutul secolului XXI marchează trecerea de la epoca delimitărilor maritime la epoca infrastructurilor maritime. Dacă secolul precedent a fost dominat de disputele privind frontierele și jurisdicțiile, următoarele decenii vor fi dominate de întrebarea privind modul în care infrastructurile care traversează și utilizează spațiul maritim pot fi protejate și guvernate.

Din această perspectivă, hotărârea arbitrală privind Marea Neagră apare ca un document juridic aflat la intersecția dintre două epoci. Ea închide un ciclu dominat de problemele clasice ale dreptului mării și deschide un altul, în care securitatea infrastructurilor, reziliența sistemelor maritime și gestionarea riscurilor complexe vor ocupa un loc central. În acest nou context, viitorul ordinii

maritime regionale va depinde nu doar de controlul asupra spațiului maritim, ci și de capacitatea statelor de a proteja și administra rețelele critice care dau valoare strategică aceluia spațiu.

7.5. Ucraina după război și reconstrucția ordinii maritime: de la supraviețuire strategică la reintegrare regională

În analiza implicațiilor pe termen lung ale hotărârii arbitrare, una dintre cele mai importante întrebări privește viitorul Ucrainei ca stat maritim. Dincolo de aspectele juridice ale litigiului și de consecințele sale pentru interpretarea Convenției asupra Dreptului Mării, adevărata semnificație strategică a deciziei va depinde în mare măsură de modul în care Ucraina va reuși să își reconstruiască poziția în spațiul pontic după încheierea conflictului.

Înainte de 2014, iar apoi înainte de escaladarea majoră a războiului în 2022, Ucraina era unul dintre actorii maritimi importanți ai regiunii. Porturile sale reprezentau puncte esențiale pentru exporturile agricole, industria metalurgică și comerțul regional. Marea Neagră și Marea Azov nu erau doar spații geografice adiacente teritoriului ucrainean, ci componente fundamentale ale dezvoltării sale economice și ale proiecției sale strategice.

Conflictul a modificat radical această realitate.

Distrugerile produse infrastructurii portuare, perturbarea rutelor comerciale, riscurile asociate minelor marine, degradarea ecosistemelor și incertitudinile juridice au afectat profund capacitatea Ucrainei de a funcționa ca actor maritim. În anumite perioade ale conflictului, însăși continuitatea accesului său la piețele internaționale a depins de existența unor coridoare maritime speciale și de sprijinul diplomatic și militar al partenerilor externi.

În acest context, reconstrucția postbelică nu poate fi redusă la refacerea infrastructurii distruse. Ea presupune reconstrucția unei întregi ordini maritime naționale.

Această observație este esențială deoarece viitorul maritim al Ucrainei va fi influențat nu doar de investițiile materiale, ci și de capacitatea statului de a reintegra componente economice, juridice, instituționale și strategice care au fost afectate de conflict.

Din această perspectivă, hotărârea arbitrală dobândește o valoare care depășește problema despăgubirilor sau a constatării unor încălcări punctuale. Ea contribuie la definirea cadrului normativ în care va avea loc reconstrucția.

Prin reafirmarea obligațiilor privind protecția mediului, cooperarea și exercitarea responsabilă a drepturilor maritime, tribunalul acordă repere pentru dezvoltarea unei noi arhitecturi maritime regionale. Aceste repere vor fi relevante nu doar pentru Federația Rusă și Ucraina, ci și pentru actorii internaționali implicați în procesul de reconstrucție.

O primă provocare majoră privește infrastructura portuară.

Porturile ucrainene au reprezentat înainte de conflict unul dintre principalele motoare economice ale țării. Odesa, Ciornomorsk, Pivdennii și alte facilități portuare conectau economia ucraineană la piețele globale și asigurau exportul unor volume semnificative de cereale, produse industriale și materii prime.

Reconstrucția acestor infrastructuri va necesita investiții de ordinul miliardelor de euro și o perioadă îndelungată de stabilizare. Cu toate acestea, problema nu este exclusiv financiară. Investitorii și operatorii economici vor acorda o importanță decisivă predictibilității juridice și securității maritime.

În acest sens, hotărârea arbitrală contribuie indirect la reconstruirea încrederii. Ea reafirmă faptul că activitățile maritime trebuie să se desfășoare într-un cadru juridic guvernat de reguli și obligații internaționale, nu exclusiv de raporturile de forță existente la un moment dat.

O a doua dimensiune privește securitatea navigației.

Experiența conflictului a demonstrat cât de vulnerabil poate deveni comerțul maritim în condiții de insecuritate regională. Minele marine, blocajele logistice, atacurile asupra infrastructurilor și incertitudinile privind accesul la anumite rute au afectat nu doar Ucraina, ci și piețele globale.

După încheierea conflictului, una dintre prioritățile majore va fi restabilirea încrederii în siguranța navigației în regiune. Acest proces va implica operațiuni complexe de deminare, dezvoltarea unor mecanisme de monitorizare și consolidarea cooperării dintre statele riverane și actorii internaționali.

Din această perspectivă, viitorul securității maritime a Ucrainei va depinde într-o măsură semnificativă de capacitatea sa de a se integra în structuri regionale și euroatlantice de gestionare a riscurilor.

O altă provocare majoră privește accesul la resursele maritime.

Marea Neagră continuă să ofere oportunități economice considerabile prin resursele sale energetice și biologice. Totuși, valorificarea acestora presupune existența unui mediu suficient de stabil pentru atragerea investițiilor și pentru dezvoltarea unor proiecte pe termen lung.

În acest context, reconstrucția economică a Ucrainei va fi strâns legată de reconstrucția încrederii în regimul juridic al spațiului maritim. Hotărârea arbitrală contribuie la acest proces prin consolidarea standardelor privind utilizarea responsabilă a resurselor și protecția mediului marin.

Această dimensiune este deosebit de importantă deoarece reconstrucția postbelică va coincide probabil cu accelerarea tranziției energetice europene. Ucraina va avea oportunitatea de a integra dezvoltarea resurselor maritime într-o strategie economică adaptată noilor priorități energetice și climatice ale continentului.

În paralel, procesul de reconstrucție va avea și o dimensiune instituțională.

Conflictul a demonstrat că reziliența maritimă nu depinde exclusiv de infrastructură și de capacități militare. Ea depinde și de eficiența instituțiilor responsabile de administrarea spațiului maritim, de protecția mediului, de gestionarea riscurilor și de cooperarea internațională.

În consecință, Ucraina va fi nevoită să investească nu doar în porturi și infrastructuri, ci și în consolidarea capacității administrative și juridice necesare gestionării unui spațiu maritim complex și strategic.

Această transformare va fi influențată semnificativ de relația cu Uniunea Europeană.

Procesul de apropiere și integrare europeană presupune adoptarea unui număr considerabil de standarde privind protecția mediului, siguranța navigației, securitatea infrastructurilor și guvernarea maritimă. În practică, reconstrucția maritimă a Ucrainei va coincide probabil cu un amplu proces de europenizare normativă.

Din această perspectivă, viitorul ordinii maritime ucrainene este inseparabil de viitorul relației sale cu Uniunea Europeană.

În mod similar, dimensiunea de securitate va fi influențată de relația cu NATO.

Indiferent de forma pe care o va lua această relație în viitor, este evident că securitatea maritimă a Ucrainei va continua să fie conectată la arhitectura de securitate euroatlantică. Lecțiile conflictului au demonstrat că securitatea Mării Negre nu poate fi abordată exclusiv la nivel național și că stabilitatea regiunii depinde de existența unor mecanisme colective de descurajare și gestionare a riscurilor.

Dintr-o perspectivă mai largă, reconstrucția maritimă a Ucrainei va reprezenta unul dintre cele mai ambițioase proiecte de reconstrucție regională din Europa contemporană.

Succesul acestui proces va influența nu doar viitorul economic și strategic al Ucrainei, ci și evoluția întregii regiuni a Mării Negre. O Ucraină capabilă să își refacă infrastructurile, să își modernizeze instituțiile și să se reintegreze în rețelele comerciale și energetice europene poate deveni un factor major de stabilitate regională. În schimb, o reconstrucție incompletă sau întârziată ar putea perpetua vulnerabilități economice și strategice cu efecte asupra întregului bazin pontic.

În acest context, semnificația hotărârii arbitrale devine mai clară. Decizia tribunalului nu reconstruiește porturi, nu elimină mine marine și nu restabilește rutele comerciale. Ea acordă însă ceva la fel de important: un cadru juridic și normativ care poate susține procesul de reconstrucție. Prin reafirmarea principiilor cooperării, responsabilității și utilizării pașnice a spațiului maritim, hotărârea contribuie la configurarea fundamentelor juridice ale unei viitoare ordini maritime regionale în care Ucraina să poată reveni nu doar ca stat riveran, ci ca actor maritim major al Mării Negre.

7.6. România și oportunitatea unei noi politici maritime regionale: de la stat riveran la arhitect al stabilității în Marea Neagră

Puține state europene sunt influențate atât de profund de transformările produse în Marea Neagră precum România. Dincolo de proximitatea geografică față de conflictul ruso-ucrainean, România ocupă o poziție unică la intersecția dintre spațiul pontic, bazinul dunărean, Uniunea Europeană și NATO. Această poziție îi conferă nu doar vulnerabilități și responsabilități suplimentare, ci și oportunități strategice care nu au mai existat în aceeași măsură în istoria recentă.

Hotărârea arbitrală analizată nu produce efecte juridice directe asupra României. Cu toate acestea, ea contribuie la redefinirea mediului strategic în care statul român va opera în următoarele decenii. În multe privințe, una dintre cele mai importante consecințe indirecte ale deciziei este faptul că evidențiază nevoia unei noi viziuni asupra rolului României în regiune. Dacă în trecut politica maritimă românească era orientată în principal spre administrarea propriului spațiu maritim și integrarea în structurile euroatlantice, noul context regional impune o abordare mai ambițioasă și mai activă.

Marea Neagră traversează o perioadă de transformare comparabilă cu cea pe care Marea Baltică a cunoscut-o după sfârșitul Războiului Rece. Regiunea devine simultan frontieră strategică a Uniunii Europene, zonă de interes major pentru NATO, spațiu energetic emergent și coridor logistic de importanță continentală. Într-un asemenea context, statele care dispun de stabilitate instituțională, poziție geografică favorabilă și credibilitate internațională pot influența semnificativ arhitectura viitoare a regiunii.

România se află exact într-o asemenea poziție.

Spre deosebire de alte state riverane, România este simultan membră a Uniunii Europene și a NATO. Ea dispune de acces direct la principalele coridoare logistice europene, controlează una dintre cele mai importante porți maritime ale continentului și beneficiază de o poziție geografică care îi permite să funcționeze ca punct de legătură între Europa Centrală, Balcani, Caucaz și regiunea Mării Negre.

Aceste avantaje nu generează însă automat influență strategică. Ele trebuie transformate într-un proiect coerent de politică regională.

În acest sens, hotărârea arbitrală acordă un argument suplimentar pentru dezvoltarea unei viziuni românești asupra viitorului Mării Negre. Decizia demonstrează că stabilitatea regională nu depinde exclusiv de raporturile militare dintre marile puteri, ci și de existența unor norme juridice funcționale, a unor mecanisme de cooperare și a unor infrastructuri capabile să susțină dezvoltarea economică și securitatea colectivă.

România are capacitatea de a contribui la toate aceste dimensiuni.

O primă direcție privește consolidarea rolului său de centru logistic regional.

În ultimii ani, Portul Constanța a cunoscut o transformare profundă. Inițial perceput în principal ca infrastructură națională, acesta a devenit progresiv un nod logistic european. Fluxurile comerciale generate de războiul din Ucraina au demonstrat capacitatea sa de a susține volume de trafic cu relevanță continentală și de a funcționa ca alternativă strategică pentru transportul mărfurilor din regiune.

Această evoluție nu reprezintă doar o oportunitate economică. Ea are și o semnificație geopolitică importantă.

Controlul unor coridoare logistice eficiente generează influență strategică. Statele care facilitează conectivitatea regională dobândesc un rol esențial în funcționarea sistemelor economice și de securitate. În acest sens, România poate deveni unul dintre principalii piloni ai conectivității dintre Europa și regiunea extinsă a Mării Negre.

O alta direcție privește securitatea energetică.

Descoperirile de gaze naturale din platoul continental românesc și dezvoltarea proiectelor offshore modifică semnificativ poziția României în regiune. Pentru prima dată după multe decenii,

există perspectiva ca România să devină nu doar consumator, ci și furnizor regional de securitate energetică.

Această transformare are implicații care depășesc dimensiunea economică. În contextul actual, energia reprezintă un instrument de stabilitate strategică. Capacitatea de a contribui la diversificarea surselor europene de aprovizionare conferă României un rol care depășește cadrul regional și se extinde la nivelul întregii Uniuni Europene.

În același timp, dezvoltarea infrastructurilor energetice offshore amplifică responsabilitățile privind protecția mediului, securitatea infrastructurilor critice și cooperarea regională. Tocmai aici se observă relevanța indirectă a hotărârii arbitrare, care consolidează standardele juridice privind utilizarea responsabilă a spațiului maritim.

Accentuarea diplomației maritime.

În mod tradițional, politica externă a statelor riverane Mării Negre a fost dominată de preocupări de securitate și de gestionarea crizelor. În viitor, va exista probabil o nevoie crescândă de mecanisme regionale dedicate cooperării tehnice, protecției mediului, securității infrastructurilor și dezvoltării economice.

România este bine poziționată pentru a deveni unul dintre promotorii unei asemenea agende.

Experiența acumulată în cadrul Uniunii Europene și NATO, expertiza juridică și poziția sa geografică îi permit să funcționeze ca intermediar între diferiți actori regionali și internaționali. Într-o regiune caracterizată de fragmentare și rivalitate, capacitatea de a facilita dialogul poate deveni un avantaj strategic de prim ordin.

O altă dimensiune importantă privește relația dintre România și reconstrucția Ucrainei.

În perioada postbelică, România va deveni inevitabil unul dintre principalii parteneri ai procesului de reconstrucție maritimă ucraineană. Porturile, infrastructurile logistice, coridoarele comerciale și proiectele energetice vor crea oportunități de cooperare fără precedent.

Această cooperare nu trebuie privită exclusiv prin prisma beneficiilor economice. Ea poate contribui la consolidarea unei noi arhitecturi regionale bazate pe conectivitate, reziliență și interdependență pozitivă.

În mod similar, România are oportunitatea de a juca un rol central în dezvoltarea unei politici europene mai coerente pentru Marea Neagră.

În ultimele două decenii, Uniunea Europeană a abordat regiunea printr-o varietate de instrumente sectoriale, fără a dezvolta întotdeauna o strategie integrată comparabilă cu cele existente pentru alte spații maritime. Evoluțiile recente sugerează însă că această situație se schimbă.

Importanța energetică a regiunii, rolul său în securitatea alimentară globală, dezvoltarea infrastructurilor critice și implicațiile conflictului din Ucraina au determinat o creștere semnificativă a interesului european pentru Marea Neagră.

În acest context, România poate deveni principalul susținător al unei politici europene dedicate regiunii. Nu doar ca beneficiar al unor inițiative europene, ci ca actor capabil să contribuie la definirea lor.

Timp de mulți ani, politica regională a României a fost orientată în principal spre integrarea în structurile occidentale și consolidarea statutului său euroatlantic. Aceste obiective au fost atinse. Provocarea următoarei perioade este diferită: transformarea României din consumator de securitate și stabilitate în furnizor de securitate și stabilitate regională.

Hotărârea arbitrală privind Marea Neagră evidențiază indirect această oportunitate. Ea arată că viitorul regiunii va depinde de statele capabile să combine legitimitatea juridică, capacitatea instituțională și viziunea strategică. România dispune de toate cele trei elemente.

Din această perspectivă, adevărata provocare nu este dacă România poate juca un rol mai important în regiune, ci dacă va reuși să dezvolte o strategie suficient de coerentă pentru a valorifica oportunitățile create de transformările actuale. Dacă va reuși acest lucru, următorul deceniu ar putea marca trecerea sa de la statutul de stat riveran important la cel de actor central al noii ordini maritime din Marea Neagră.

7.7. Scenarii privind evoluția ordinii maritime în Marea Neagră în perioada 2026–2035

Orice analiză prospectivă privind viitorul Mării Negre trebuie să pornească de la recunoașterea unui fapt fundamental: regiunea a intrat într-o fază de transformare structurală ale cărei efecte se vor manifesta pe parcursul mai multor decenii. Hotărârea arbitrală analizată constituie una dintre componentele acestei transformări, însă nu este singurul factor determinant. Evoluțiile militare, economice, energetice, tehnologice și instituționale vor influența simultan direcția în care se va dezvolta ordinea regională.

În asemenea condiții, abordarea prospectivă nu poate urmări identificarea unui singur viitor probabil, ci trebuie să exploreze mai multe scenarii posibile. Scenariile nu reprezintă predicții. Ele constituie instrumente analitice care permit înțelegerea principalelor tendințe și evaluarea modului în care diferite combinații de factori pot modela evoluția regiunii.

În cazul Mării Negre, analiza sugerează existența a patru scenarii majore care pot influența ordinea maritimă regională în perioada 2026–2035.

Scenariul I: Stabilizarea progresivă și reconstrucția ordinii maritime regionale

Primul scenariu presupune reducerea graduală a tensiunilor militare și apariția unui proces de stabilizare regională. În această ipoteză, conflictul dintre Federația Rusă și Ucraina nu este neapărat soluționat în toate dimensiunile sale politice și teritoriale, însă nivelul confruntării scade suficient pentru a permite reluarea unor forme de cooperare economică și tehnică.

Într-un asemenea context, Marea Neagră ar putea traversa un proces comparabil cu alte regiuni care au cunoscut perioade îndelungate de tensiune urmate de o normalizare graduală. Reconstrucția infrastructurilor portuare ucrainene, relansarea comerțului maritim și dezvoltarea proiectelor energetice offshore ar deveni priorități regionale și internaționale.

Un element central al acestui scenariu ar fi revenirea investițiilor. Stabilitatea juridică și reducerea riscurilor de securitate ar crea condiții favorabile pentru dezvoltarea unor proiecte de anvergură în domeniul energiei, logisticii și infrastructurilor critice. Marea Neagră ar putea deveni unul dintre principalele spații de conectivitate dintre Europa, Caucaz și Asia Centrală.

În acest context, hotărârea arbitrală și alte instrumente juridice internaționale ar dobândi o relevanță practică sporită. Standardele privind protecția mediului, obligațiile de cooperare și libertatea navigației ar funcționa ca elemente de stabilizare și de construire a încrederii între actorii regionali.

Pentru România, acest scenariu ar fi cel mai favorabil. Portul Constanța și infrastructurile logistice asociate ar deveni puncte centrale ale reconstrucției regionale, iar proiectele energetice offshore ar putea fi integrate într-un sistem energetic european extins.

Scenariul II: Conflict înghețat și competiție strategică permanentă

Al doilea scenariu este probabil cel mai apropiat de tendințele observabile în prezent. El presupune încetarea confruntărilor militare majore fără soluționarea problemelor fundamentale care au generat conflictul.

În această situație, regiunea ar intra într-o fază caracterizată de stabilitate relativă, dar și de incertitudine persistentă. Controlul de facto asupra anumitor teritorii s-ar menține, iar disputele juridice și politice ar continua să existe fără perspective imediate de rezolvare.

Într-un asemenea mediu, Marea Neagră ar rămâne profund militarizată. Statele riverane și actorii externi ar continua să investească în capacități de descurajare și în infrastructuri de securitate. În același timp, comerțul și investițiile ar continua să se dezvolte, dar într-un climat caracterizat de riscuri mai ridicate și de costuri suplimentare.

Acest scenariu ar produce o fragmentare parțială a ordinii maritime regionale. Cooperarea ar fi posibilă în anumite domenii tehnice și economice, însă ar rămâne limitată de neîncrederea strategică dintre actori.

Pentru dreptul internațional, aceasta ar însemna o creștere a importanței mecanismelor juridice ca instrumente de gestionare a tensiunilor. Litigiile internaționale, arbitrajele și mecanismele de monitorizare ar continua să joace un rol important în limitarea riscurilor de escaladare.

Pentru România, acest scenariu ar genera simultan oportunități și provocări. Poziția sa strategică ar deveni și mai importantă pentru NATO și Uniunea Europeană, însă costurile asociate securității și rezilienței ar continua să crească.

Scenariul III: Escaladarea competiției regionale și transformarea Mării Negre într-un spațiu de confruntare strategică extinsă

Al treilea scenariu presupune deteriorarea mediului de securitate și amplificarea competiției strategice regionale.

În această ipoteză, Marea Neagră ar deveni una dintre principalele zone de confruntare dintre Federația Rusă și comunitatea euroatlantică. Militarizarea s-ar intensifica, iar infrastructurile critice maritime ar deveni obiective centrale ale competiției strategice.

Caracteristica principală a acestui scenariu nu ar fi neapărat apariția unor confruntări navale clasice, ci proliferarea incidentelor hibride. Atacurile asupra infrastructurilor energetice, operațiunile cibernetice, interferențele asupra sistemelor de navigație și activitățile desfășurate prin intermediul sistemelor autonome ar deveni tot mai frecvente.

Într-un asemenea context, libertatea navigației ar fi afectată indirect de multiplicarea măsurilor de securitate și de creșterea percepției de risc. Costurile comerciale ar crește, investițiile ar deveni mai prudente, iar dezvoltarea economică regională ar încetini.

Pentru dreptul internațional, acest scenariu ar reprezenta un test major. Normele juridice ar continua să existe, însă eficiența lor practică ar depinde din ce în ce mai mult de capacitatea actorilor internaționali de a susține respectarea lor prin mecanisme politice și strategice.

Pentru România, implicațiile ar fi semnificative. Importanța sa în cadrul NATO ar crește considerabil, însă această creștere ar fi însoțită de o amplificare a vulnerabilităților asociate poziției sale geografice.

Scenariul IV: Integrarea euroatlantică accelerată a Ucrainei și reconfigurarea ordinii maritime regionale

Cel de-al patrulea scenariu presupune o integrare progresivă și accelerată a Ucrainei în structurile europene și euroatlantice.

În această ipoteză, procesul de reconstrucție postbelică este însoțit de o apropiere instituțională profundă de Uniunea Europeană și de mecanismele de securitate occidentale. Chiar dacă detaliile politice ale unei asemenea evoluții sunt dificil de anticipat, efectele sale asupra ordinii maritime ar fi considerabile.

Marea Neagră ar deveni progresiv un spațiu caracterizat de o convergență normativă și instituțională mai accentuată. Standardele europene privind protecția mediului, securitatea infrastructurilor și guvernanta maritimă ar dobândi o influență mai mare asupra întregii regiuni.

În același timp, conectivitatea economică și energetică dintre statele riverane și Uniunea Europeană s-ar intensifica. Coridoarele logistice, proiectele energetice și infrastructurile critice ar fi integrate într-o arhitectură regională mai coerentă.

Acest scenariu ar produce probabil cea mai profundă transformare a ordinii maritime din regiune de la sfârșitul Războiului Rece.

Pentru România, implicațiile ar fi în mod predominant pozitive. Poziția sa de stat membru NATO și UE, combinată cu proximitatea față de Ucraina și cu infrastructura sa logistică și energetică, ar transforma-o într-unul dintre principalii beneficiari ai noii configurații regionale.

O regiune aflată între incertitudine și transformare

Niciunul dintre aceste scenarii nu se va materializa în formă pură. Evoluția reală a regiunii va include probabil elemente provenite din mai multe scenarii simultan. Totuși, analiza lor evidențiază un aspect esențial: indiferent de direcția exactă a dezvoltării, Marea Neagră nu va reveni la configurația strategică existentă înainte de 2014 și cu atât mai puțin la cea anterioară anului 2022.

Hotărârea arbitrală analizată trebuie înțeleasă în acest context. Ea nu determină singură viitorul regiunii, însă contribuie la configurarea cadrului juridic și normativ în care aceste scenarii se vor desfășura. În acest sens, importanța sa nu constă doar în soluționarea unui litigiu, ci și în influența pe care o exercită asupra procesului mai amplu de transformare a ordinii maritime din Marea Neagră.

În perioada 2026–2035, regiunea va continua să fie unul dintre cele mai dinamice și mai sensibile spații strategice ale Europei. Capacitatea actorilor regionali și internaționali de a gestiona această transformare va determina dacă Marea Neagră va deveni în principal un spațiu al cooperării și conectivității sau unul al competiției și fragmentării. Hotărârea arbitrală reprezintă unul dintre reperele juridice care vor influența această alegere.

7.8. Concluzii generale: între continuitate și transformare în noua ordine maritimă a Mării Negre

Hotărârea arbitrală pronunțată în litigiul privind drepturile statului de coastă în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerchi reprezintă una dintre cele mai importante decizii juridice referitoare la spațiul pontic adoptate după încheierea Războiului Rece. Importanța sa nu rezidă exclusiv în soluțiile oferite pentru disputele concrete dintre Ucraina și Federația Rusă, ci mai ales în capacitatea sa de a reflecta și influența transformările profunde prin care trece ordinea maritimă contemporană.

La o primă analiză, efectele hotărârii pot părea limitate. Tribunalul nu a modificat realitățile geopolitice ale regiunii, nu a schimbat raporturile de putere existente și nu a soluționat problemele fundamentale care stau la baza conflictului dintre cele două state. Crimeea rămâne în centrul unei controverse juridice și politice majore, Marea Azov continuă să fie afectată de consecințele conflictului, iar securitatea regională este în continuare influențată de factori care depășesc domeniul dreptului internațional.

O asemenea evaluare surprinde însă doar dimensiunea imediată a deciziei.

Semnificația reală a hotărârii devine vizibilă atunci când aceasta este analizată într-o perspectivă mai amplă, care depășește circumstanțele concrete ale litigiului și privește evoluția ordinii maritime internaționale în ansamblul său. Din această perspectivă, decizia tribunalului apare ca o expresie a transformărilor care afectează simultan dreptul mării, securitatea maritimă, protecția mediului și guvernarea infrastructurilor critice.

Un prim element care rezultă din analiza întregii cauze este faptul că dreptul mării traversează un proces de adaptare la o realitate strategică și tehnologică profund diferită de cea existentă în momentul adoptării Convenției Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării. Litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă nu a fost doar o dispută privind exercitarea unor drepturi maritime. El a reflectat impactul pe care infrastructurile critice, securitatea energetică, protecția mediului și competiția strategică îl exercită asupra utilizării spațiului maritim.

În consecință, hotărârea contribuie la consolidarea unei tendințe evidente în jurisprudența internațională recentă: deplasarea centrului de greutate al dreptului mării de la problemele clasice ale delimitării și jurisdicției către probleme asociate gestionării riscurilor, protecției ecosistemelor și administrării infrastructurilor cu efecte transfrontaliere.

Această evoluție este vizibilă și în modul în care tribunalul a abordat obligațiile procedurale. Dacă în trecut atenția era concentrată în principal asupra prejudiciilor deja produse, hotărârea evidențiază importanța obligațiilor de evaluare, monitorizare, cooperare și prevenție. Statul este analizat nu doar prin raportare la ceea ce face, ci și prin raportare la ceea ce anticipează, gestionează și comunică.

În acest sens, cauza analizată ilustrează trecerea de la un drept al reacției la un drept al anticipării.

Această transformare este una dintre cele mai importante caracteristici ale dreptului internațional contemporan și se regăsește în numeroase alte domenii, de la dreptul mediului la jurisprudența climatică și protecția drepturilor omului. În cazul Mării Negre, ea capătă o relevanță particulară deoarece regiunea concentrează unele dintre cele mai complexe interdependențe dintre securitate, economie și mediu.

Hotărârea evidențiază, de asemenea, o altă realitate fundamentală: limitele dreptului internațional nu trebuie confundate cu lipsa sa de relevanță.

Tribunalul nu a rezolvat disputa teritorială privind Crimeea și nici nu a încercat să o facă. Dimpotrivă, una dintre cele mai importante contribuții ale sale constă în reafirmarea limitelor jurisdicției UNCLOS și în protejarea specializării funcționale a sistemului dreptului mării. Această reținere jurisdicțională nu reprezintă un semn de slăbiciune, ci o expresie a maturității instituționale.

Într-o perioadă caracterizată de tendințe de fragmentare și de contestare a normelor internaționale, menținerea unei delimitări clare între diferitele regimuri juridice contribuie la stabilitatea întregii ordini internaționale. Hotărârea demonstrează că eficiența dreptului internațional nu depinde de capacitatea sa de a răspunde tuturor problemelor, ci și de capacitatea sa de a opera coerent în interiorul propriilor limite.

Această concluzie este deosebit de relevantă pentru viitorul regiunii Mării Negre.

Analiza prospectivă realizată în capitolul anterior sugerează că următorul deceniu va fi marcat de o combinație complexă de competiție strategică, reconstrucție economică, integrare regională și transformare tehnologică. În acest context, nici dreptul și nici puterea nu vor putea modela singure viitorul regiunii. Stabilitatea va depinde de interacțiunea dintre acestea.

Poate cea mai importantă lecție a cauzei este aceea că ordinea maritimă contemporană nu mai poate fi înțeleasă exclusiv prin conceptele tradiționale ale dreptului mării.

Pentru mare parte a secolului XX, preocupările dominante au fost delimitarea spațiilor maritime, libertatea navigației și accesul la resurse. Aceste teme rămân importante, însă nu mai sunt suficiente pentru a explica realitățile actuale. Astăzi, spațiul maritim este simultan sursă de energie, suport pentru infrastructuri digitale, coridor logistic global, ecosistem vulnerabil și teatru al competiției strategice.

În consecință, noua ordine maritimă se construiește în jurul unor concepte diferite.

Dacă trecutul a fost dominat de problema delimitării, viitorul este dominat de problema conectivității.

Dacă trecutul a fost dominat de problema controlului, viitorul este dominat de problema rezilienței.

Dacă trecutul a fost dominat de exploatarea resurselor, viitorul este dominat de gestionarea riscurilor.

Dacă trecutul a fost dominat de reacția la incidente, viitorul este dominat de prevenție și anticipare.

Din această perspectivă, hotărârea arbitrală privind Marea Neagră poate fi privită ca un document de tranziție între două epoci ale dreptului mării.

Ea închide simbolic o perioadă în care preocupările principale erau asociate delimitărilor și exercitării jurisdicției și deschide o etapă în care infrastructurile critice, obligațiile de cooperare, protecția mediului și securitatea maritimă integrată devin elemente centrale ale guvernancei maritime.

Pentru România, această transformare este deosebit de relevantă. Poziția sa geografică, apartenența la NATO și Uniunea Europeană, dezvoltarea proiectelor energetice offshore și rolul crescând al Portului Constanța îi acordă oportunitatea de a participa activ la definirea noii arhitecturi regionale. Într-un context în care influența este determinată tot mai mult de capacitatea de a genera conectivitate, stabilitate și cooperare, România dispune de premisele necesare pentru a deveni unul dintre actorii centrali ai viitoarei ordini maritime din Marea Neagră.

În cele din urmă, adevărata semnificație a hotărârii nu constă în faptul că a rezolvat un litigiu. Importanța sa rezidă în faptul că acordă o imagine asupra direcției în care evoluează dreptul internațional și ordinea maritimă globală. Ea demonstrează că, într-o lume caracterizată de rivalități geopolitice, transformări tehnologice și vulnerabilități comune, dreptul mării continuă să reprezinte unul dintre instrumentele esențiale prin care comunitatea internațională încearcă să mențină echilibrul dintre suveranitate, cooperare și responsabilitate.

În acest sens, cauza privind drepturile statului de coastă în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerci depășește statutul unui simplu litigiu regional. Ea devine o reflecție asupra viitorului ordinii maritime internaționale și asupra modului în care dreptul încearcă să răspundă provocărilor unei lumi în care marea nu mai este doar un spațiu geografic, ci unul dintre principalele centre de gravitație ale securității, economiei și guvernancei globale.

CAPITOLUL 8

IMPLICAȚII SISTEMICE ALE HOTĂRĂRII PENTRU ORDINEA MARITIMĂ A MĂRII NEGRE

8.1. Impactul asupra ordinii maritime a Mării Negre

Hotărârea Tribunalului arbitral din 22 aprilie 2026 produce efecte care depășesc cu mult raportul juridic dintre Ucraina și Federația Rusă și influențează însăși structura normativă a ordinii maritime din regiunea Mării Negre. Deși tribunalul nu a modificat delimitări maritime, nu a redistribuit jurisdicții și nu a schimbat configurația strategică existentă, acesta a clarificat standarde juridice care vor influența modul în care statele riverane își vor exercita drepturile și obligațiile în deceniile următoare.

Prima consecință majoră constă în consolidarea caracterului juridic al guvernantei maritime regionale. Hotărârea confirmă că exercitarea drepturilor maritime nu poate fi analizată exclusiv prin prisma controlului efectiv sau a capacităților militare. Activitățile desfășurate în spațiile maritime trebuie să respecte obligațiile prevăzute de Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării, inclusiv cele referitoare la protecția mediului, cooperarea regională și evaluarea impactului activităților cu efecte transfrontaliere. În acest sens, tribunalul reafirmă rolul dreptului internațional ca element de structurare a comportamentului statelor chiar și într-o regiune caracterizată de rivalități strategice intense.

O a doua consecință privește consolidarea dimensiunii de mediu a ordinii maritime regionale. Prin interpretarea articolelor 192, 194, 205 și 206 UNCLOS, tribunalul transformă protecția mediului marin într-un element central al legalității activităților desfășurate în Marea Neagră. În viitor, dezvoltarea infrastructurilor offshore, exploatarea resurselor energetice, construcția unor noi instalații maritime sau desfășurarea unor proiecte de conectivitate regională vor fi evaluate nu doar prin prisma rentabilității economice și a utilității strategice, ci și în funcție de impactul asupra ecosistemelor marine și de respectarea obligațiilor de monitorizare și transparență.

Hotărârea contribuie, de asemenea, la consolidarea conceptului de interdependență maritimă regională. Marea Neagră este o mare semiînchisă în care activitățile desfășurate de un stat pot produce efecte directe asupra intereselor celorlalte state riverane. Tribunalul reafirmă importanța cooperării și a schimbului de informații în gestionarea unor astfel de efecte. În consecință, ordinea maritimă regională tinde să evolueze de la o logică exclusiv bazată pe jurisdicții naționale către una caracterizată printr-un nivel mai ridicat de coordonare și responsabilitate reciprocă.

O altă transformare importantă privește statutul infrastructurilor maritime și submarine. Hotărârea demonstrează că acestea nu mai pot fi privite exclusiv ca active economice sau strategice. Conducele submarine, cablurile electrice, sistemele de comunicații și instalațiile offshore devin elemente ale unei infrastructuri regionale a cărei funcționare influențează securitatea energetică, conectivitatea economică și stabilitatea generală a regiunii. În acest context, protecția și administrarea acestor infrastructuri dobândesc o dimensiune juridică și strategică mult mai pronunțată.

Decizia contribuie și la consolidarea rolului informației și expertizei științifice în administrarea spațiului maritim. Tribunalul acordă o importanță considerabilă evaluărilor de impact asupra mediului, monitorizării efectelor activităților maritime și utilizării datelor științifice în procesul decizional. Această abordare indică faptul că viitoarea ordine maritimă a Mării Negre va

depinde nu doar de capacitățile militare și economice ale statelor, ci și de capacitatea acestora de a produce, interpreta și utiliza cunoaștere specializată privind mediul marin și infrastructurile critice.

În același timp, hotărârea confirmă că ordinea maritimă regională continuă să fie influențată de separația dintre controlul de facto și legitimitatea juridică. Tribunalul nu a recunoscut statutul teritorial al Crimeei și nu a validat juridic realitățile geopolitice existente. Această poziție contribuie la menținerea distincției dintre exercitarea efectivă a puterii și recunoașterea juridică internațională, una dintre caracteristicile fundamentale ale ordinii internaționale contemporane.

Pentru statele riverane, inclusiv România, hotărârea transmite un mesaj clar: securitatea maritimă nu mai poate fi abordată exclusiv prin prisma prezenței navale și a controlului spațiului maritim. Energia offshore, infrastructurile submarine, protecția mediului, schimbul de informații, reziliența logistică și cooperarea regională devin componente ale aceleiași ecuații strategice. Ordinea maritimă a Mării Negre evoluează astfel către un model mai complex, în care dreptul, securitatea, economia și mediul sunt profund interconectate.

Privită în ansamblu, hotărârea nu produce o transformare imediată a raporturilor de putere din regiune. Ea influențează însă cadrul normativ în care aceste raporturi se manifestă și contribuie la definirea principiilor care vor governa dezvoltarea viitoare a Mării Negre. Din această perspectivă, decizia reprezintă nu doar încheierea unui litigiu început în 2016, ci și un reper important în evoluția ordinii maritime regionale, oferind indicii valoroase asupra direcției în care se îndreaptă guvernarea maritimă în secolul XXI.

8.2. Semnificația istorică a hotărârii

Privită în perspectivă istorică, decizia din 22 aprilie 2026 se înscrie în categoria hotărârilor care nu schimbă imediat realitatea geopolitică, dar contribuie la transformarea treptată a cadrului normativ internațional. Importanța sa nu rezidă în modificarea raporturilor de putere existente, ci în clarificarea principiilor care vor governa comportamentul statelor în viitor.

La fel cum anumite hotărâri maritime anterioare au influențat evoluția dreptului delimitării maritime sau a regimului zonelor economice exclusive, această decizie poate deveni un reper pentru dezvoltarea normelor privind protecția mediului marin, infrastructurile critice și obligațiile procedurale ale statelor.

În consecință, impactul său real va putea fi evaluat pe deplin doar în următorii ani, pe măsură ce alte instanțe internaționale, state și organizații vor începe să utilizeze și să dezvolte interpretările formulate de tribunal.

Astfel, hotărârea nu reprezintă doar finalul unui litigiu început în 2016, ci și unul dintre primele repere juridice majore ale noii ordini maritime care se conturează în regiunea Mării Negre, o ordine în care dreptul, securitatea, energia, mediul și tehnologia devin din ce în ce mai interdependente.

8.3. Posibile efecte asupra viitoarelor litigii maritime internaționale

Un alt aspect care merită evidențiat în analiza impactului asupra ordinii maritime a Mării Negre privește influența pe care această hotărâre o poate exercita asupra viitoarelor litigii maritime internaționale. Deși fiecare dispută prezintă particularități proprii, instanțele și tribunalele internaționale acordă adesea o atenție considerabilă soluțiilor și interpretărilor formulate în cauze anterioare, în special atunci când acestea privesc dispoziții esențiale ale Convenției ONU asupra Dreptului Mării.

În acest context, hotărârea din cauza Ucraina versus Federația Rusă are potențialul de a deveni un reper important pentru interpretarea obligațiilor privind evaluarea impactului asupra mediului, monitorizarea efectelor activităților maritime și cooperarea între statele riverane ale mărilor semiînchise. Numeroase litigii viitoare referitoare la infrastructuri offshore, exploatarea resurselor

energetice, dezvoltarea coridoarelor submarine de transport și comunicații sau protecția patrimoniului cultural subacvatic vor putea invoca argumentele formulate de tribunal.

De asemenea, decizia poate influența modul în care vor fi abordate viitoarele dispute privind raportul dintre dreptul mării și conflictele teritoriale. Tribunalul a reafirmat cu fermitate că UNCLOS nu poate fi utilizată pentru soluționarea indirectă a disputelor privind suveranitatea. Această concluzie va continua probabil să influențeze jurisprudența internațională în numeroase regiuni caracterizate de revendicări teritoriale concurente, inclusiv în Marea Chinei de Sud, Mediterana de Est, Arctica sau alte spații maritime disputate.

În același timp, hotărârea contribuie la dezvoltarea unei jurisprudențe orientate către gestionarea riscurilor și nu doar către repararea prejudiciilor. Accentul pus asupra obligațiilor de prevenție, monitorizare și evaluare anticipează o posibilă evoluție a dreptului internațional către modele de reglementare mai apropiate de logica gestionării riscurilor complexe. În acest sens, decizia poate fi privită ca parte a unei transformări mai ample care afectează întregul sistem al dreptului internațional contemporan.

8.4. Impactul asupra conceptului de putere maritimă în Marea Neagră

Hotărârea contribuie indirect și la redefinirea conceptului de putere maritimă în regiunea Mării Negre. În abordările clasice, puterea maritimă era asociată în principal cu capacitățile navale, controlul liniilor de comunicație maritime și accesul la resurse. Evoluțiile contemporane demonstrează însă că această perspectivă este insuficientă.

În prezent, capacitatea unui stat de a influența mediul maritim depinde și de controlul infrastructurilor energetice, de accesul la informații, de capacitatea de monitorizare a mediului marin, de nivelul de dezvoltare tehnologică și de abilitatea de a opera în cadrul normelor juridice internaționale. Hotărârea tribunalului reflectă această transformare și sugerează că puterea maritimă a secolului XXI nu mai poate fi măsurată exclusiv prin indicatori militari.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această concluzie are implicații directe. Investițiile în cercetare marină, monitorizare, infrastructuri digitale submarine, securitate energetică și expertiză juridică internațională devin componente ale aceleiași ecuații strategice. În consecință, competitivitatea și influența regională vor depinde din ce în ce mai mult de capacitatea statelor de a integra aceste dimensiuni într-o strategie coerentă.

8.5. Evaluare prospectivă

Privind spre viitor, hotărârea permite formularea câtorva observații privind direcția probabilă de evoluție a regiunii. În primul rând, este de așteptat ca protecția mediului marin să ocupe un loc tot mai important în cadrul politicilor maritime și energetice. În al doilea rând, infrastructurile submarine și offshore vor deveni obiective strategice prioritare, necesitând investiții sporite în securitate și reziliență. În al treilea rând, cooperarea regională va deveni din ce în ce mai necesară pentru gestionarea unor riscuri care depășesc capacitatea individuală a statelor.

În fine, este probabil ca viitoarele dispute maritime să fie mai complexe decât cele tradiționale. Ele vor implica simultan probleme de drept internațional, securitate, tehnologie, energie și protecția mediului. Hotărârea din 22 aprilie 2026 poate fi privită ca unul dintre primele exemple majore ale acestei noi generații de litigii maritime.

Din această perspectivă, impactul său asupra ordinii maritime a Mării Negre nu trebuie evaluat exclusiv prin raportare la efectele juridice imediate. Importanța reală a deciziei constă în faptul că oferă un model de interpretare și gestionare a provocărilor complexe care vor defini viitorul regiunii. Ea marchează tranziția de la o ordine maritimă centrată predominant pe controlul spațiului și exploatarea resurselor către una în care securitatea, mediul, tehnologia, energia și dreptul internațional funcționează ca elemente interdependente ale aceleiași arhitecturi regionale.

Dimensiunea geoeconomică a noii ordini maritime a Mării Negre

O dimensiune suplimentară a impactului produs de hotărâre privește relația dintre dreptul internațional al mării și transformările geoeconomice care afectează regiunea. În ultimul deceniu, Marea Neagră a evoluat dintr-un spațiu perceput predominant prin prisma securității militare într-un nod strategic al transportului, energiei, conectivității digitale și infrastructurilor critice europene. Această transformare amplifică relevanța normelor juridice care guvernează utilizarea spațiului maritim și crește importanța predictibilității juridice pentru actorii economici.

Hotărârea tribunalului contribuie indirect la consolidarea unui cadru de stabilitate necesar investițiilor pe termen lung. Exploatarea resurselor offshore, dezvoltarea infrastructurilor energetice submarine, extinderea coridoarelor logistice și realizarea unor noi conexiuni digitale depind de existența unor reguli clare și previzibile. Prin clarificarea obligațiilor privind evaluarea impactului asupra mediului, monitorizarea efectelor și schimbul de informații, tribunalul contribuie la definirea unor standarde care vor influența viitoarele proiecte economice din regiune.

Această evoluție este relevantă în special pentru statele membre ale Uniunii Europene, care urmăresc diversificarea rutelor energetice și reducerea vulnerabilităților asociate dependențelor externe. În acest context, Marea Neagră devine nu doar un spațiu de securitate, ci și unul de competitivitate economică și reziliență strategică.

Impactul asupra securității energetice regionale

Din perspectiva securității energetice, hotărârea are o semnificație care depășește aspectele analizate explicit de tribunal. Deși decizia nu se pronunță asupra drepturilor de exploatare a unor resurse specifice și nu modifică regimul juridic al zonelor maritime relevante, aceasta influențează indirect condițiile în care astfel de activități vor fi desfășurate în viitor.

În primul rând, hotărârea consolidează ideea că dezvoltarea proiectelor energetice offshore trebuie să fie compatibilă cu obligațiile internaționale privind protecția mediului. În al doilea rând, ea confirmă că infrastructurile asociate exploatarea resurselor naturale sunt supuse unor obligații de transparență și evaluare care nu pot fi ignorate în numele considerentelor economice sau strategice.

Pentru România, această concluzie este deosebit de importantă. Dezvoltarea exploatarea offshore și integrarea lor în sistemul energetic european vor depinde nu doar de viabilitatea economică a proiectelor, ci și de capacitatea autorităților și operatorilor de a demonstra conformitatea acestora cu standardele juridice internaționale aflate într-un proces continuu de consolidare.

Consolidarea conceptului de responsabilitate maritimă

O altă consecință importantă a hotărârii este consolidarea conceptului de responsabilitate maritimă. În mod tradițional, dreptul mării a fost construit în jurul ideii de drepturi suverane și jurisdicții maritime. Evoluțiile recente, reflectate și în această hotărâre, indică însă o deplasare graduală către o abordare în care exercitarea drepturilor este însoțită de obligații tot mai complexe privind protecția mediului, cooperarea și gestionarea riscurilor.

Această transformare este compatibilă cu evoluțiile generale ale dreptului internațional contemporan, unde accentul se deplasează progresiv de la simpla afirmare a drepturilor către administrarea responsabilă a consecințelor asociate exercitării acestora. În regiunea Mării Negre, această tendință poate contribui la dezvoltarea unei culturi juridice și instituționale bazate pe responsabilitate, prevenție și anticipare.

Marea Neagră ca spațiu de convergență între drept, securitate și tehnologie

Hotărârea evidențiază și o transformare mai profundă a naturii spațiului maritim contemporan. Marea Neagră nu mai poate fi înțeleasă exclusiv ca o zonă de navigație, exploatare economică sau competiție militară. Ea devine un spațiu în care converg simultan dimensiuni juridice, energetice, tehnologice și strategice.

Cablurile submarine transportă date esențiale pentru funcționarea economiilor moderne. Conductele și infrastructurile offshore influențează securitatea energetică a continentului. Sistemele de monitorizare și supraveghere generează volume considerabile de informații cu valoare strategică. În paralel, normele juridice internaționale încearcă să ofere un cadru de reglementare pentru aceste activități tot mai complexe.

Prin urmare, hotărârea trebuie analizată și ca un indicator al modului în care dreptul internațional încearcă să se adapteze unei realități maritime aflate într-un proces accelerat de transformare tehnologică.

Concluzie prospectivă privind ordinea maritimă a Mării Negre

Dacă perioada de după încheierea Războiului Rece a fost caracterizată de încercarea de integrare a Mării Negre în circuitul economic și politic european, perioada actuală pare să fie marcată de construirea unei noi ordini maritime regionale. Această ordine nu va fi definită exclusiv de delimitări maritime, de prezența navală sau de controlul resurselor naturale. Ea va depinde în egală măsură de reziliența infrastructurilor critice, de capacitatea statelor de a coopera, de protecția mediului marin și de adaptarea normelor juridice la provocările tehnologice și strategice ale secolului XXI.

Hotărârea Tribunalului arbitral din 22 aprilie 2026 reprezintă unul dintre primele repere juridice majore ale acestei transformări. Deși nu modifică imediat realitățile geopolitice ale regiunii, ea contribuie la definirea regulilor care vor governa competiția, cooperarea și dezvoltarea în Marea Neagră în anii și deceniile următoare. Din această perspectivă, semnificația sa depășește cadrul unui litigiu dintre două state și se înscrie în procesul mai amplu de reconfigurare a ordinii maritime regionale și internaționale.

8.6. Principalele articole UNCLOS interpretate de Tribunal și relevanța lor pentru Marea Neagră

Hotărârea Tribunalului arbitral din 22 aprilie 2026 reprezintă una dintre cele mai importante interpretări contemporane ale Convenției Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării. Deși litigiul a privit în mod direct relațiile dintre Ucraina și Federația Rusă, analiza efectuată de tribunal depășește cadrul bilateral și contribuie la clarificarea unor dispoziții esențiale ale Convenției.

Articolul 123 UNCLOS – Cooperarea în mările semiînchise

Articolul 123 reglementează obligația statelor riverane ale mărilor semiînchise de a coopera în gestionarea resurselor, protecția mediului și coordonarea activităților desfășurate în aceste spații maritime. Tribunalul a reafirmat relevanța acestui articol pentru Marea Neagră și pentru Strâmtoarea Kerci, subliniind că activitățile unui stat pot produce efecte care depășesc limitele jurisdicției sale naționale.

Interpretarea oferită de tribunal nu transformă articolul 123 într-o obligație absolută de cooperare, însă confirmă că lipsa totală a coordonării poate constitui un element relevant în evaluarea respectării obligațiilor internaționale privind mediul marin.

Articolul 192 UNCLOS – Obligația generală de protecție și conservare a mediului marin

Tribunalul confirmă că articolul 192 constituie una dintre normele fundamentale ale dreptului internațional al mării. Obligația de protecție și conservare a mediului marin nu este una pur declarativă, ci produce efecte juridice concrete și poate servi drept bază pentru evaluarea conduitei statelor.

Hotărârea contribuie la consolidarea tendinței contemporane de integrare a protecției mediului în toate activitățile maritime cu impact semnificativ.

Articolul 194 UNCLOS – Măsuri pentru prevenirea, reducerea și controlul poluării

Articolul 194 ocupă un loc central în argumentația tribunalului. Acesta impune statelor obligația de a adopta măsuri adecvate pentru prevenirea și limitarea efectelor negative asupra mediului marin.

Interpretarea tribunalului confirmă că această obligație trebuie analizată împreună cu standardele moderne de due diligence, evaluare a riscurilor și monitorizare continuă.

Articolul 204 UNCLOS – Monitorizarea riscurilor și efectelor asupra mediului marin

Tribunalul acordă o importanță deosebită obligației de monitorizare prevăzute de articolul 204. Statele nu trebuie doar să identifice impactul potențial al activităților lor, ci și să urmărească în mod continuu efectele produse asupra mediului marin.

Această interpretare conferă monitorizării un rol central în cadrul guvernății maritime contemporane.

Articolul 205 UNCLOS – Publicarea și comunicarea informațiilor privind mediul marin

Hotărârea reprezintă una dintre cele mai importante interpretări ale articolului 205 din jurisprudența UNCLOS. Tribunalul subliniază că obligația de comunicare și publicare a informațiilor privind mediul marin este o obligație juridică autonomă și nu o simplă recomandare administrativă.

În consecință, transparența devine un element esențial al legalității activităților maritime.

Articolul 206 UNCLOS – Evaluarea impactului asupra mediului

Articolul 206 se află în centrul constatărilor formulate de tribunal. Hotărârea stabilește că evaluarea impactului asupra mediului constituie o obligație juridică efectivă și verificabilă.

Tribunalul a concluzionat că evaluările efectuate pentru Podul Kerci și infrastructurile asociate nu au respectat cerințele Convenției, transformând astfel articolul 206 într-unul dintre cele mai importante instrumente juridice pentru controlul proiectelor maritime majore.

Articolul 303 UNCLOS – Patrimoniul cultural și arheologic subacvatic

Hotărârea oferă una dintre cele mai dezvoltate interpretări arbitrale ale articolului 303. Tribunalul confirmă că patrimoniul cultural subacvatic beneficiază de protecție juridică internațională și că statele au obligații specifice privind conservarea și administrarea acestuia.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această interpretare este deosebit de relevantă în contextul bogăției patrimoniului arheologic aflat pe fundul mării.

CAPITOLUL 9

CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE PENTRU SECURITATEA MARITIMĂ A MĂRII NEGRE

9.1. Ce schimbă efectiv hotărârea

La prima vedere, hotărârea arbitrală pronunțată în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)* pare să producă efecte limitate asupra realităților strategice ale regiunii. Ea nu modifică frontiere, nu transferă controlul asupra unor teritorii, nu redistribuie resurse și nu schimbă raportul militar de forțe existent în Marea Neagră. Tocmai din acest motiv există riscul unei subestimări a semnificației sale reale. În realitate, importanța hotărârii nu trebuie evaluată prin prisma efectelor sale imediate asupra geografiei politice a regiunii, ci prin capacitatea sa de a influența cadrul juridic și normativ în care se vor desfășura viitoarele dispute maritime.

Prima schimbare fundamentală produsă de tribunal privește delimitarea precisă a relației dintre conflictele teritoriale și aplicarea dreptului mării. Până la această hotărâre exista o anumită

incertitudine doctrinară privind posibilitatea funcționării mecanismelor UNCLOS în situații în care spațiile maritime sunt afectate de dispute teritoriale complexe. Tribunalul a stabilit că existența unei dispute privind suveranitatea asupra unui teritoriu nu suspendă automat aplicarea Convenției și nici nu transformă întregul spațiu maritim într-o zonă lipsită de reguli juridice. Chiar dacă anumite revendicări nu pot fi examinate atunci când presupun stabilirea prealabilă a suveranității teritoriale, obligațiile prevăzute de Convenție continuă să existe și să producă efecte.

Această concluzie este deosebit de importantă deoarece depășește cadrul litigiului dintre Ucraina și Federația Rusă. În numeroase regiuni maritime ale lumii există dispute teritoriale care se suprapun peste interese economice, energetice și de securitate. Marea Chinei de Sud, Mediterana Orientală, Golful Persic sau anumite regiuni arctice acordă exemple similare. Prin hotărârea sa, tribunalul transmite un mesaj clar: existența unui diferend teritorial nu suspendă automat obligațiile maritime ale statelor și nu elimină aplicabilitatea normelor dreptului internațional.

O a doua schimbare importantă privește consolidarea obligațiilor procedurale ale statelor. În mod tradițional, atenția doctrinară s-a concentrat asupra drepturilor maritime și asupra delimitării jurisdicțiilor. Hotărârea analizată mută însă centrul de greutate către modul în care statele își exercită aceste drepturi. Tribunalul acordă o importanță deosebită obligațiilor privind evaluarea impactului asupra mediului, notificarea statelor interesate, schimbul de informații și cooperarea regională.

Această evoluție reflectă una dintre cele mai importante transformări ale dreptului internațional contemporan. În trecut, legalitatea era evaluată în principal prin raportare la rezultatul final al unei acțiuni. În prezent, accentul se deplasează progresiv către procesul decizional și către obligația statelor de a demonstra că au analizat riscurile, au consultat actorii relevanți și au adoptat măsuri rezonabile pentru prevenirea prejudiciilor. Tribunalul contribuie la consolidarea acestei tendințe și confirmă că obligațiile procedurale au devenit un element central al legalității internaționale.

Hotărârea produce astfel o schimbare subtilă, dar profundă, în filosofia dreptului mării. Dacă în trecut accentul era pus pe întrebarea „cine are dreptul să acționeze?”, astăzi devine la fel de importantă întrebarea „cum trebuie exercitat acel drept?”. Această deplasare conceptuală va influența inevitabil viitoarele litigii maritime și modul în care statele își vor proiecta și implementa politicile maritime.

O a treia schimbare privește consolidarea obligațiilor de *due diligence*. Tribunalul se înscrie într-o evoluție jurisprudențială mai amplă observabilă în activitatea Curții Internaționale de Justiție, a Tribunalului Internațional pentru Dreptul Mării și a altor jurisdicții internaționale. În această nouă paradigmă, statele nu mai sunt evaluate exclusiv prin raportare la prejudiciile efectiv produse, ci și prin raportare la capacitatea lor de a anticipa riscurile și de a adopta măsuri preventive adecvate.

Această transformare este extrem de relevantă pentru regiunea Mării Negre. Într-un spațiu caracterizat de activități energetice offshore, trafic maritim intens, infrastructuri submarine și vulnerabilități de securitate, obligațiile de prevenție devin la fel de importante precum drepturile suverane tradiționale. Hotărârea contribuie la consolidarea ideii că responsabilitatea statelor începe înainte de producerea prejudiciului și nu doar după apariția acestuia.

O altă schimbare majoră privește statutul juridic al protecției mediului marin. Deși UNCLOS a conținut încă de la adoptarea sa dispoziții privind protecția mediului, practica internațională a fost adesea dominată de preocupări legate de delimitări maritime, pescuit sau exploatarea resurselor. În cauza analizată, protecția mediului marin devine unul dintre elementele centrale ale litigiului și singurul domeniu în care Ucraina obține o victorie juridică clară.

Această evoluție nu este întâmplătoare. Ea reflectă tendința generală de ecologizare a dreptului internațional și integrarea progresivă a considerentelor de mediu în toate domeniile guvernantei globale. Tribunalul confirmă că ecosistemele marine nu mai reprezintă doar obiecte ale protecției juridice, ci devin elemente esențiale ale securității și stabilității regionale. În consecință, orice proiect major desfășurat în spațiul maritim va trebui să țină seama într-o măsură mult mai mare de implicațiile sale asupra mediului.

Sub aspect strategic, una dintre cele mai importante schimbări produse de hotărâre constă în consolidarea conceptului de securitate maritimă extinsă. În mod tradițional, securitatea maritimă era

asociată aproape exclusiv cu protecția navigației și cu dimensiunea militară a utilizării spațiului maritim. Tribunalul contribuie indirect la o redefinire a acestei noțiuni. Protecția mediului, infrastructurile critice, cooperarea regională și gestionarea riscurilor devin componente ale aceluiași concept de securitate.

Această evoluție este deosebit de relevantă pentru statele riverane Mării Negre și pentru organizațiile internaționale active în regiune. Viitoarele politici maritime vor trebui să integreze simultan dimensiuni juridice, economice, ecologice și de securitate, depășind abordările tradiționale centrate exclusiv pe controlul militar al spațiului.

Hotărârea produce schimbări și în planul legitimității internaționale. Ea demonstrează că mecanismele jurisdicționale internaționale continuă să funcționeze chiar și în condițiile unor conflicte geopolitice majore. Într-o perioadă caracterizată de contestarea multor instituții internaționale și de revenirea logicii competiției dintre marile puteri, simplul fapt că un tribunal internațional a putut examina timp de aproape un deceniu un litigiu atât de sensibil reprezintă o reafirmare importantă a rolului dreptului internațional.

În fine, poate cea mai importantă schimbare produsă de hotărâre este una de natură conceptuală. Tribunalul contribuie la tranziția de la o ordine maritimă centrată predominant pe controlul spațiului către una în care responsabilitatea privind administrarea spațiului devine la fel de importantă. Drepturile maritime nu mai apar ca prerogative absolute ale statelor, ci ca drepturi însoțite de obligații complexe privind protecția mediului, cooperarea și prevenirea riscurilor.

Din această perspectivă, adevărata semnificație a hotărârii nu constă în modificarea prezentului strategic al Mării Negre, ci în influențarea modului în care va fi construit viitorul regiunii. Ea nu schimbă geografia politică a spațiului pontic, însă contribuie la redefinirea regulilor juridice care vor governa utilizarea acestuia în următoarele decenii. Într-o regiune unde competiția pentru resurse, securitate și influență va continua să fie intensă, această redefinire normativă reprezintă poate cea mai importantă consecință a întregii proceduri arbitrale.

9.2. Ce nu schimbă hotărârea

Dacă în secțiunea precedentă au fost analizate transformările juridice și normative generate de hotărârea arbitrală, o evaluare strategică riguroasă impune și identificarea limitelor sale reale. În numeroase situații, importanța unei decizii internaționale este supraestimată prin raportare la așteptările politice sau la simbolismul său mediatic. În cazul de față, tocmai înțelegerea clară a ceea ce hotărârea nu schimbă este esențială pentru aprecierea corectă a semnificației sale.

Prima și cea mai importantă limitare constă în faptul că tribunalul nu a modificat și nu putea modifica statutul teritorial al Crimeei. Această concluzie reprezintă punctul central al întregii cauze și explică de ce, în pofida amplitudinii procedurii, efectele sale practice asupra raporturilor strategice dintre Federația Rusă și Ucraina rămân relativ limitate. Tribunalul a reafirmat constant că nu dispune de competența necesară pentru a soluționa dispute privind suveranitatea teritorială și că UNCLOS nu poate fi utilizată ca instrument indirect pentru adjudecarea unor asemenea probleme.

Prin urmare, indiferent de concluziile formulate în materie de protecție a mediului marin sau obligații procedurale, realitatea fundamentală care a generat litigiul rămâne neschimbată. Crimeea continuă să reprezinte principalul punct de divergență dintre cele două state, iar statutul său juridic continuă să fie contestat în plan internațional. Hotărârea nu aduce clarificări asupra acestei probleme și nu acordă mecanisme pentru soluționarea sa.

Această limitare produce efecte directe asupra întregii arhitecturi juridice a cauzei. Numeroase revendicări formulate de Ucraina nu au fost respinse pentru că ar fi fost nefondate, ci pentru că presupuneau soluționarea prealabilă a unei probleme asupra căreia tribunalul nu avea competență. În consecință, o parte importantă a întrebărilor juridice asociate exploatarea resurselor, exercitării jurisdicției maritime și administrării anumitor spații marine rămân fără un răspuns definitiv.

În al doilea rând, hotărârea nu modifică distribuția puterii în regiunea Mării Negre.

Această concluzie este deosebit de importantă pentru mediul de apărare și securitate. Din punct de vedere militar, Federația Rusă continuă să dețină avantajele strategice pe care le-a dobândit prin controlul Crimeei. Poziționarea geografică a peninsulei, infrastructurile navale dezvoltate în ultimele decenii și capacitatea de proiecție a puterii în spațiul pontic nu sunt afectate de concluziile tribunalului.

În mod similar, Ucraina nu obține prin această hotărâre niciun avantaj militar direct. Decizia nu modifică accesul la anumite spații maritime, nu schimbă controlul asupra infrastructurilor strategice și nu influențează capacitățile operaționale ale forțelor armate ale celor două state. Din perspectiva planificării militare, situația strategică de bază a regiunii rămâne aceeași.

Acest aspect evidențiază una dintre caracteristicile fundamentale ale dreptului internațional contemporan. Hotărârile jurisdicționale pot influența legitimitatea și pot clarifica normele aplicabile, însă rareori produc efecte imediate asupra echilibrului militar al unei regiuni. În cazul Mării Negre, raportul de putere continuă să fie determinat în principal de factori geopolitici, economici și militari, nu de rezultatul procedurii arbitrale.

În al treilea rând, hotărârea nu soluționează problema securității regionale.

Marea Neagră rămâne unul dintre cele mai militarizate spații maritime ale Europei. Prezența forțelor navale, vulnerabilitatea infrastructurilor critice, competiția pentru resurse și implicațiile războiului ruso-ucrainean continuă să genereze un mediu strategic caracterizat prin instabilitate și incertitudine.

Tribunalul nu a fost conceput pentru a aborda asemenea probleme și nici nu dispune de instrumentele necesare pentru a influența direct procesele de securitate regională. El poate clarifica norme juridice și poate identifica încălcări ale acestora, însă nu poate reduce riscurile de escaladare militară și nici nu poate înlocui mecanismele diplomatice și de securitate necesare pentru gestionarea tensiunilor regionale.

Din această perspectivă, hotărârea trebuie privită ca un element al arhitecturii de stabilitate regională, nu ca o soluție pentru problemele de securitate ale regiunii.

O altă limitare importantă privește regimul juridic al Mării Azov și al Strâmătorii Kerci.

Aceste spații au reprezentat unele dintre cele mai sensibile componente ale litigiului. Ele au o importanță strategică majoră pentru accesul maritim, pentru comerț și pentru securitatea economică a regiunii. Cu toate acestea, tribunalul nu a oferit răspunsuri definitive pentru toate problemele asociate statutului și utilizării acestor spații.

În practică, numeroase întrebări privind regimul viitor al Mării Azov și al Strâmătorii Kerci rămân deschise. Evoluția lor va depinde într-o măsură mult mai mare de dezvoltările politice și strategice decât de efectele directe ale hotărârii arbitrale.

Hotărârea nu modifică nici realitățile economice fundamentale ale regiunii.

Coridoarele comerciale, rutele de export, infrastructurile energetice și conexiunile logistice continuă să fie influențate în principal de condițiile de securitate și de evoluțiile geopolitice. Deși clarificările juridice oferite de tribunal sunt importante pentru predictibilitatea normativă, ele nu pot substitui stabilitatea politică și securitatea necesare dezvoltării economice.

Această observație este relevantă inclusiv pentru România. Decizia acordă un cadru juridic mai clar pentru activitățile maritime și offshore, însă nu elimină riscurile asociate proximității unui conflict major și nici vulnerabilitățile structurale ale regiunii.

Poate cea mai importantă limitare a hotărârii privește însă capacitatea dreptului internațional de a influența comportamentul statelor în contexte de competiție strategică intensă.

Cauza demonstrează atât forța, cât și limitele dreptului internațional. Pe de o parte, normele juridice continuă să ofere un cadru de referință pentru evaluarea comportamentului statelor și pentru gestionarea unor dispute complexe. Pe de altă parte, eficiența acestora depinde în mare măsură de contextul politic și strategic în care operează.

Hotărârea nu poate obliga statele să își modifice interesele fundamentale de securitate și nu poate elimina logica competiției geopolitice. Ea poate însă influența modul în care această competiție

este desfășurată și poate contribui la limitarea anumitor forme de comportament incompatibile cu normele internaționale.

În ultimă instanță, ceea ce nu schimbă această hotărâre este la fel de important precum ceea ce schimbă. Ea nu modifică geografia strategică a Mării Negre, nu rezolvă disputa privind Crimeea, nu schimbă raporturile militare de putere și nu elimină cauzele profunde ale instabilității regionale. Marea Neagră rămâne un spațiu de competiție strategică intensă, de interes major pentru Federația Rusă, Ucraina, NATO și Uniunea Europeană.

Hotărârea schimbă regulile juridice ale jocului, însă nu schimbă jocul însuși. Această distincție este esențială pentru înțelegerea corectă a semnificației sale și explică de ce valoarea deciziei trebuie căutată mai ales în impactul său pe termen lung asupra ordinii maritime regionale și mai puțin în efectele sale imediate asupra realităților geopolitice existente.

9.3. Viitorul ordinii maritime în Marea Neagră

Dacă secțiunile precedente au analizat ceea ce schimbă și ceea ce nu schimbă hotărârea arbitrală, următoarea întrebare firească privește modul în care această decizie poate influența evoluția viitoare a regiunii. În realitate, cea mai importantă semnificație a cauzei *Ukraine v. Russian Federation* nu rezidă în efectele sale imediate, ci în capacitatea sa de a anticipa caracteristicile unei noi ordini maritime aflate în curs de formare în Marea Neagră.

Ordinea maritimă care a caracterizat regiunea după încheierea Războiului Rece se baza pe o serie de premise care astăzi sunt profund contestate. Se presupunea că libertatea navigației este relativ stabilă, că infrastructurile maritime nu constituie obiective strategice majore și că dreptul internațional poate funcționa într-un mediu caracterizat de o relativă predictibilitate politică. Evenimentele ultimului deceniu au demonstrat însă fragilitatea acestor presupuneri. Conflictul dintre Federația Rusă și Ucraina a transformat Marea Neagră într-un spațiu în care interesele militare, economice, energetice și juridice se intersectează într-o manieră fără precedent în perioada post-Război Rece.

În acest context, hotărârea arbitrală poate fi privită ca unul dintre primele documente juridice care reflectă transformarea profundă a ordinii maritime regionale. Ea nu descrie doar un litigiu privind drepturile statului de coastă, ci surprinde tranziția către o nouă etapă a guvernantei maritime, în care securitatea, energia, tehnologia și protecția mediului devin elemente inseparabile.

Una dintre principalele caracteristici ale viitoarei ordini maritime a Mării Negre va fi creșterea importanței infrastructurilor critice. Dacă în trecut controlul spațiului maritim era asociat în principal cu prezența navală și cu libertatea navigației, astăzi valoarea strategică se deplasează progresiv către infrastructurile care susțin funcționarea economiilor moderne. Conducele submarine, cablurile de comunicații, terminalele energetice offshore, instalațiile de producție a energiei și coridoarele logistice devin elemente esențiale ale securității regionale.

Această transformare este deja vizibilă. În ultimii ani, infrastructurile submarine au devenit obiective de interes strategic pentru state și organizații internaționale. Vulnerabilitatea lor a fost demonstrată în mai multe regiuni ale lumii, iar Marea Neagră nu face excepție. În consecință, viitoarea ordine maritimă va fi caracterizată nu doar prin competiția pentru controlul apelor, ci și prin competiția pentru protejarea și gestionarea infrastructurilor critice care traversează aceste ape.

O a doua caracteristică a noii ordini maritime va fi integrarea tot mai profundă a dimensiunii energetice în arhitectura securității regionale.

Descoperirile de hidrocarburi offshore, dezvoltarea infrastructurilor de transport energetic și eforturile europene de diversificare a surselor de aprovizionare au transformat Marea Neagră într-un spațiu cu o importanță energetică semnificativ mai mare decât în trecut. În acest context, resursele marine nu mai reprezintă doar o oportunitate economică, ci și un factor determinant al securității strategice.

Pentru România, această evoluție este deosebit de relevantă. Exploatarea resurselor din platoul continental românesc și integrarea acestora în sistemele energetice europene sporesc

importanța regiunii și accentuează necesitatea protejării infrastructurilor asociate. În același timp, această dezvoltare amplifică rolul dreptului internațional ca instrument de gestionare a riscurilor și de asigurare a predictibilității juridice.

Viitoarea ordine maritimă va fi influențată și de o transformare tehnologică accelerată.

Utilizarea dronelor maritime, a sistemelor autonome, a senzorilor submarini și a tehnologiilor bazate pe inteligență artificială modifică profund modul în care statele își exercită controlul asupra spațiului maritim. Conflictul ruso-ucrainean a demonstrat că puterea navală nu mai este determinată exclusiv de dimensiunea flotelor și de numărul platformelor militare clasice. Capacitatea de a colecta informații, de a monitoriza activități și de a integra date provenite din surse multiple devine la fel de importantă precum capacitatea de a proiecta forță militară.

În consecință, viitoarea ordine maritimă a Mării Negre va fi caracterizată de o interdependență tot mai mare între securitatea fizică și securitatea informațională. Spațiul maritim va deveni simultan un domeniu de operare militară, un mediu economic și o infrastructură digitală.

O altă tendință majoră este creșterea importanței protecției mediului marin.

Hotărârea arbitrală reflectă această evoluție și contribuie la consolidarea sa. În trecut, protecția mediului era adesea percepută ca un obiectiv complementar al politicilor maritime. Astăzi, ea devine un element central al securității regionale. Schimbările climatice, degradarea ecosistemelor marine și presiunile exercitate asupra resurselor naturale transformă mediul într-un factor strategic.

În regiunea Mării Negre, această dimensiune este amplificată de caracteristicile geografice și ecologice specifice ale bazinului. Vulnerabilitatea ecosistemelor, intensificarea activităților economice și creșterea presiunilor antropice fac ca protecția mediului să devină inseparabilă de conceptul de securitate maritimă. Hotărârea arbitrală contribuie la această transformare prin reafirmarea caracterului juridic obligatoriu al obligațiilor de protecție și cooperare.

Viitoarea ordine maritimă va fi marcată și de o extindere a rolului actorilor internaționali.

În perioada următoare, NATO și Uniunea Europeană vor continua să joace un rol din ce în ce mai important în regiune. Pentru NATO, Marea Neagră reprezintă o componentă esențială a flancului estic și un spațiu de interes strategic direct. Pentru Uniunea Europeană, regiunea devine un coridor energetic și comercial de importanță majoră. Această convergență a intereselor va conduce probabil la o implicare mai consistentă a ambelor organizații în domeniul securității maritime, al protecției infrastructurilor critice și al rezilienței regionale.

Totodată, este probabil ca viitoarea ordine maritimă să fie caracterizată de o combinație între competiție și cooperare.

Pe de o parte, rivalitățile geopolitice vor continua să influențeze comportamentul actorilor regionali. Pe de altă parte, numeroase provocări – de la protecția mediului și gestionarea riscurilor până la securitatea infrastructurilor submarine – nu pot fi abordate eficient în absența unor forme minime de cooperare. Această coexistență între competiție și cooperare va constitui una dintre trăsăturile definitorii ale regiunii în deceniile următoare.

În plan juridic, hotărârea sugerează că viitoarea ordine maritimă va fi caracterizată de o importanță crescândă a obligațiilor de prevenție. Statele vor fi evaluate nu doar prin raportare la respectarea formală a normelor, ci și prin capacitatea lor de a anticipa riscurile și de a adopta măsuri adecvate pentru protejarea intereselor comune. Această tendință este deja vizibilă în jurisprudența internațională și va continua să se consolideze.

În ultimă instanță, viitorul ordinii maritime în Marea Neagră nu va fi determinat exclusiv de raporturile de putere dintre state. El va depinde de interacțiunea dintre drept, tehnologie, energie, mediu și securitate. Hotărârea arbitrală analizată nu stabilește în mod direct configurația acestei ordini emergente, însă acordă indicii importante privind direcția în care aceasta evoluează.

Din această perspectivă, cea mai importantă moștenire a deciziei nu constă în soluționarea unor dispute punctuale, ci în contribuția sa la definirea principiilor care vor governa regiunea în viitor. Marea Neagră se îndreaptă către o ordine maritimă mai complexă, mai interdependentă și mai vulnerabilă, în care controlul spațiului va continua să fie important, dar în care capacitatea de a proteja infrastructuri, de a gestiona riscuri și de a respecta obligațiile internaționale va deveni la fel de relevantă pentru stabilitatea și securitatea regională.

9.4. Lecții pentru statele riverane

Hotărârea arbitrală pronunțată în cauza *Ukraine v. Russian Federation* produce efecte care depășesc cu mult raporturile juridice dintre cele două părți și acordă o serie de lecții relevante pentru toate statele riverane ale Mării Negre. Într-o regiune caracterizată de competiție strategică, vulnerabilități energetice, transformări tehnologice și presiuni asupra mediului marin, concluziile tribunalului constituie mai mult decât simple clarificări juridice. Ele reprezintă indicii importante privind modul în care statele trebuie să își adapteze politicile maritime la realitățile secolului XXI.

Prima lecție este aceea că securitatea maritimă nu mai poate fi abordată exclusiv prin prisma dimensiunii militare. Timp de decenii, analiza strategică a Mării Negre s-a concentrat în principal asupra flotelor navale, bazelor militare și capacităților de proiecție a forței. Hotărârea demonstrează însă că securitatea regională este influențată într-o măsură tot mai mare de factori care depășesc sfera militară tradițională. Protecția mediului marin, reziliența infrastructurilor critice, siguranța rutelor comerciale, securitatea energetică și gestionarea riscurilor tehnologice devin componente esențiale ale aceleiași ecuații strategice.

Pentru statele riverane, aceasta presupune o schimbare de paradigmă. Investițiile în capacități navale rămân necesare, însă ele nu mai sunt suficiente. Securitatea spațiului maritim depinde de capacitatea statelor de a integra instrumente juridice, tehnologice, economice și instituționale într-o strategie coerentă. În viitor, avantajul strategic nu va aparține exclusiv actorilor care controlează spațiul maritim, ci și celor care pot administra eficient infrastructurile, informațiile și resursele asociate acestuia.

O alta lecție privește importanța crescândă a infrastructurilor maritime critice. Hotărârea arbitrală apare într-un context internațional în care conductele submarine, cablurile de comunicații, terminalele energetice și instalațiile offshore au devenit elemente esențiale ale securității naționale. În multe privințe, vulnerabilitatea acestor infrastructuri poate genera consecințe comparabile cu cele produse de atacurile asupra unor obiective militare clasice.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această realitate impune dezvoltarea unor politici dedicate de protecție și monitorizare. Securitatea infrastructurilor maritime nu mai poate fi tratată ca o problemă tehnică sau economică. Ea trebuie integrată în planificarea strategică națională și în mecanismele de cooperare regională. În acest sens, lecția fundamentală a ultimilor ani este că infrastructurile maritime reprezintă simultan active economice, obiective strategice și potențiale vulnerabilități de securitate.

O a treia lecție privește rolul central al informației și al cunoașterii situației maritime. Conflictul din regiunea Mării Negre a demonstrat că superioritatea strategică nu mai este determinată exclusiv de numărul platformelor navale sau de dimensiunea flotelor. Capacitatea de a colecta, integra și analiza informații în timp real devine un factor determinant al securității maritime.

Statele riverane trebuie să investească în sisteme moderne de supraveghere și monitorizare, capabile să integreze informații provenite din surse navale, aeriene, satelitare și cibernetice. Într-un mediu operațional caracterizat prin utilizarea dronelor, a sistemelor autonome și a tehnologiilor digitale, cunoașterea situației maritime devine una dintre principalele resurse strategice. Hotărârea arbitrală nu abordează direct această dimensiune tehnologică, însă implicațiile sale privind transparența, cooperarea și schimbul de informații se înscriu în aceeași logică a unei guvernante maritime bazate pe cunoaștere și prevenție.

O altă lecție importantă privește relația dintre drept și securitate. În mod tradițional, dreptul internațional și strategiile de securitate au fost tratate ca domenii distincte. Hotărârea demonstrează însă că această separare devine din ce în ce mai artificială. În lumea contemporană, legitimitatea juridică reprezintă o resursă strategică. Capacitatea unui stat de a demonstra conformitatea propriilor acțiuni cu normele internaționale influențează cooperarea internațională, accesul la sprijin politic și credibilitatea sa în cadrul organizațiilor multilaterale.

Pentru statele riverane, această evoluție implică necesitatea integrării expertizei juridice în procesele de planificare strategică și de securitate. Dreptul internațional nu mai reprezintă doar un cadru normativ exterior politicilor de securitate, ci devine o componentă a acestora. Hotărârea arbitrală ilustrează în mod clar această tendință.

Poate cea mai importantă lecție oferită de decizie privește însă protecția mediului marin. Timp de multe decenii, mediul a fost perceput ca o dimensiune secundară a politicilor maritime. Astăzi, această abordare nu mai este sustenabilă. Tribunalul confirmă că protecția ecosistemelor marine constituie o obligație juridică și că ignorarea acesteia poate genera consecințe internaționale semnificative.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această concluzie este deosebit de relevantă. Bazinul pontic este caracterizat printr-o sensibilitate ecologică ridicată și printr-o acumulare de presiuni generate de activități economice, energetice și industriale. În aceste condiții, protecția mediului nu mai poate fi separată de conceptul de securitate regională. Degradarea ecosistemelor marine afectează pescuitul, transporturile, turismul, sănătatea publică și stabilitatea economică. În consecință, protecția mediului devine o componentă a rezilienței strategice a statelor riverane.

Hotărârea acordă și o lecție privind limitele acțiunii unilaterale. Chiar și statele care dispun de resurse importante și de capacități considerabile întâmpină dificultăți în gestionarea unor probleme care depășesc frontierele naționale. Poluarea marină, siguranța navigației, protecția infrastructurilor submarine și gestionarea riscurilor de mediu sunt provocări care necesită inevitabil forme de cooperare.

Acest aspect este esențial pentru regiunea Mării Negre, unde tensiunile politice au redus în mod semnificativ spațiul cooperării regionale. Hotărârea arbitrală sugerează că, în pofida divergențelor existente, anumite domenii vor continua să impună forme minime de coordonare și schimb de informații. În lipsa acestora, vulnerabilitățile comune riscă să se amplifice.

În sfârșit, statele riverane trebuie să înțeleagă că viitorul regiunii va fi definit de interdependență. Niciun actor nu mai poate controla singur toate dimensiunile securității maritime. Energia, mediul, comerțul, infrastructurile digitale și securitatea militară sunt conectate într-o manieră care face imposibilă abordarea lor separată. Hotărârea arbitrală reflectă această realitate și acordă un exemplu al modului în care dreptul internațional încearcă să răspundă unei lumi caracterizate de complexitate și interdependență.

Din această perspectivă, cea mai importantă lecție pentru statele riverane ale Mării Negre este că securitatea viitorului nu va depinde exclusiv de capacitatea de a controla spațiul maritim, ci de capacitatea de a administra responsabil și cooperativ toate resursele, infrastructurile și ecosistemele asociate acestuia. În această nouă ordine maritimă emergentă, reziliența, cooperarea și respectarea normelor internaționale vor deveni la fel de importante precum puterea militară și controlul geografic.

9.5. Lecții pentru NATO și Uniunea Europeană

Hotărârea arbitrală pronunțată în cauza *Ukraine v. Russian Federation* nu produce efecte juridice directe asupra NATO sau asupra Uniunii Europene. Cu toate acestea, implicațiile sale strategice depășesc cadrul relațiilor bilaterale dintre Ucraina și Federația Rusă și acordă o serie de lecții importante pentru cele două organizații care, în ultimii ani, au devenit actori din ce în ce mai relevanți în regiunea Mării Negre. În realitate, una dintre concluziile fundamentale ale acestei cauze este că securitatea maritimă europeană și euroatlantică nu mai poate fi concepută separat de evoluțiile din spațiul pontic.

Pentru NATO, prima lecție derivă din transformarea naturii amenințărilor maritime. Timp de decenii, planificarea navală a fost dominată de preocupări legate de controlul maritim, libertatea navigației și confruntarea dintre forțe navale convenționale. Evoluțiile recente demonstrează însă că securitatea maritimă a intrat într-o nouă etapă, caracterizată prin convergența amenințărilor convenționale, hibride, cibernetice și economice.

Conflictul din regiunea Mării Negre a demonstrat că infrastructurile submarine pot deveni ținte strategice de prim rang. Conductele energetice, cablurile de comunicații și sistemele offshore au o importanță comparabilă cu cea a unor obiective militare tradiționale. Vulnerabilitatea acestora afectează nu doar securitatea energetică, ci și funcționarea economiilor moderne, reziliența societăților și capacitatea statelor de a răspunde eficient la crize.

În acest context, NATO este confruntată cu necesitatea extinderii conceptului de apărare colectivă dincolo de dimensiunea militară clasică. Protecția infrastructurilor critice submarine devine o componentă esențială a securității euroatlantice. Hotărârea arbitrală contribuie indirect la această evoluție prin evidențierea importanței juridice și strategice a activităților desfășurate în spațiul maritim și prin consolidarea ideii că securitatea infrastructurilor și protecția mediului sunt elemente inseparabile ale securității maritime contemporane.

O alta lecție pentru NATO privește importanța domeniului informațional și a conștientizării situației maritime (*Maritime Domain Awareness*). Evenimentele din Marea Neagră au demonstrat că succesul operațional depinde din ce în ce mai mult de capacitatea de a integra informații provenite din surse navale, aeriene, spațiale, cibernetice și comerciale. În viitor, superioritatea strategică nu va mai fi determinată exclusiv de numărul navelor sau de capacitatea de foc, ci și de capacitatea de a înțelege și anticipa evoluțiile din mediul maritim.

Pentru Alianță, aceasta înseamnă dezvoltarea unor sisteme integrate de monitorizare și analiză care să permită identificarea rapidă a amenințărilor la adresa infrastructurilor critice, a libertății navigației și a stabilității regionale. Marea Neagră devine astfel un laborator al noilor concepte de securitate maritimă care vor influența viitoarea doctrină navală euroatlantică.

Hotărârea acordă NATO și o lecție privind limitele instrumentului militar. Deși securitatea regiunii depinde în mod evident de capacitățile de descurajare și apărare, litigiul demonstrează că numeroase provocări contemporane nu pot fi gestionate exclusiv prin mijloace militare. Protecția mediului marin, gestionarea riscurilor asociate proiectelor offshore și reglementarea activităților maritime necesită instrumente juridice și instituționale complementare. În consecință, securitatea maritimă a viitorului va presupune o integrare mai profundă între dimensiunea militară și cea juridică.

Pentru Uniunea Europeană, lecțiile sunt la fel de importante, dar se manifestă într-un registru diferit.

Prima dintre acestea privește securitatea energetică. În contextul transformărilor produse pe piața europeană a energiei după 2022, Marea Neagră a dobândit o relevanță strategică fără precedent. Dezvoltarea resurselor offshore, diversificarea surselor de aprovizionare și construirea unor noi coridoare energetice sporesc importanța regiunii pentru securitatea economică a Europei.

Hotărârea arbitrală evidențiază însă faptul că dezvoltarea acestor proiecte nu poate fi separată de obligațiile juridice privind protecția mediului și cooperarea regională. Uniunea Europeană, care și-a construit o parte semnificativă a identității sale externe pe promovarea guvernantei bazate pe reguli, găsește în această decizie o confirmare a relevanței abordării sale normative. În același timp, hotărârea sugerează că succesul proiectelor energetice europene va depinde nu doar de viabilitatea lor economică, ci și de capacitatea de a respecta standardele internaționale de protecție a mediului și de gestionare a riscurilor.

O a doua lecție pentru Uniunea Europeană privește necesitatea dezvoltării unei politici maritime mai coerente pentru regiunea Mării Negre. În ultimele două decenii, atenția strategică a Uniunii s-a concentrat în principal asupra Mediteranei, Atlanticului și, mai recent, asupra Indo-Pacificului. Evoluțiile recente demonstrează însă că Marea Neagră trebuie să ocupe un loc central în reflecția strategică europeană.

Importanța energetică, proximitatea conflictului ruso-ucrainean, vulnerabilitatea infrastructurilor și rolul regiunii în lanțurile logistice europene transformă spațiul pontic într-un domeniu de interes direct pentru securitatea și prosperitatea Uniunii. Hotărârea arbitrală contribuie la consolidarea acestei percepții și evidențiază necesitatea unei implicări europene mai consistente în domeniul guvernantei maritime regionale.

De asemenea, Uniunea Europeană poate extrage din această cauză lecții importante privind reziliența infrastructurilor critice. În ultimii ani, protecția cablurilor submarine, a rețelelor energetice

și a infrastructurilor digitale a devenit o prioritate strategică europeană. Hotărârea demonstrează că aceste infrastructuri nu trebuie analizate exclusiv din perspectivă economică, ci și din perspectivă juridică și de securitate. Capacitatea de a le proteja va deveni una dintre condițiile fundamentale ale autonomiei strategice europene.

Poate cea mai importantă lecție comună pentru NATO și Uniunea Europeană privește însă rolul dreptului internațional în gestionarea competiției strategice.

În ultimii ani, numeroase analize au sugerat că dreptul internațional își pierde relevanța în fața revenirii politicii de putere. Cauza analizată acordă o perspectivă mai nuanțată. Hotărârea demonstrează că dreptul internațional nu poate elimina conflictele și nici nu poate modifica singur realitățile geopolitice. Cu toate acestea, el continuă să influențeze comportamentul statelor, să ofere standarde de evaluare și să contribuie la menținerea unui minim de predictibilitate într-un mediu strategic volatil.

Pentru NATO și Uniunea Europeană, această concluzie are o importanță deosebită. Ambele organizații își fundamentează legitimitatea și acțiunea externă pe respectarea normelor internaționale și pe promovarea unei ordini bazate pe reguli. Hotărârea arbitrală confirmă că aceste norme continuă să joace un rol relevant chiar și în cele mai sensibile dispute ale momentului.

În perspectivă, lecția esențială a cauzei pentru NATO și Uniunea Europeană este că viitorul securității maritime nu va fi determinat exclusiv de raporturile de putere dintre state. El va depinde de capacitatea de a integra dimensiunile militară, juridică, tehnologică, energetică și ecologică într-o strategie coerentă. Marea Neagră acordă astăzi una dintre cele mai clare ilustrații ale acestei transformări, iar hotărârea arbitrală reprezintă una dintre primele încercări juridice de a răspunde unei realități strategice aflate într-o schimbare profundă.

Din această perspectivă, decizia nu trebuie privită doar ca un document juridic privind un litigiu particular, ci ca un indicator al direcției în care evoluează securitatea europeană și euroatlantică în secolul XXI.

CONCLUZII FINALE

Hotărârea arbitrală pronunțată în cauza *Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)* reprezintă una dintre cele mai importante decizii juridice privind spațiul pontic adoptate în perioada post-Război Rece. Deși formal litigiul a avut ca obiect drepturile statului de coastă și interpretarea unor dispoziții ale Convenției Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării, analiza realizată în cadrul prezentului studiu demonstrează că implicațiile sale depășesc cu mult limitele unui diferend juridic bilateral. Hotărârea se situează la intersecția dintre dreptul internațional, securitatea maritimă, geopolitica regională, protecția mediului și transformările profunde care afectează ordinea internațională contemporană.

Problema executării hotărârii arbitrale și perspectivele conformării Federației Ruse

Una dintre întrebările centrale generate de hotărârea arbitrală pronunțată la 15 iunie 2026 în cauza PCA Case No. 2017-06 privește eficacitatea practică a deciziei și posibilitatea implementării sale în raport cu Federația Rusă. Deși tribunalul arbitral a stabilit o serie de încălcări ale obligațiilor asumate de Federația Rusă în temeiul Convenției Organizației Națiunilor Unite privind Dreptul Mării (UNCLOS), punerea în aplicare a concluziilor sale depinde în mod esențial de comportamentul ulterior al statelor implicate.

Din punct de vedere juridic, obligația de executare a hotărârii nu poate fi pusă la îndoială. Potrivit articolului 296 din UNCLOS, deciziile pronunțate de instanțele și tribunalele competente în temeiul Convenției sunt definitive și obligatorii pentru părțile la litigiu. Prin urmare, indiferent de

pozițiile politice adoptate ulterior de părți, hotărârea produce efecte juridice obligatorii între Ucraina și Federația Rusă.

Cu toate acestea, caracterul obligatoriu al unei hotărâri internaționale nu trebuie confundat cu existența unui mecanism efectiv de executare. Sistemul jurisdicțional instituit de UNCLOS nu dispune de instrumente coercitive similare celor existente în ordinea juridică internă. Tribunalul arbitral nu poate impune sancțiuni directe, nu poate ordona măsuri de constrângere și nu dispune de mijloace instituționale prin care să oblige un stat să își modifice conduita. În consecință, eficacitatea practică a hotărârii depinde în mare măsură de disponibilitatea statului vizat de a se conforma concluziilor tribunalului.

În cazul Federației Ruse, această problemă dobândește o importanță deosebită din cauza contextului geopolitic în care se înscrie litigiul. Disputa arbitrală este strâns legată de statutul Crimeei, de controlul asupra spațiului maritim adiacent și de conflictul ruso-ucrainean aflat încă în desfășurare. În aceste condiții, nu poate fi exclusă posibilitatea unei conformări limitate, selective sau chiar a unei neconformări explicite față de anumite aspecte ale hotărârii. O asemenea situație nu ar constitui o noutate în practica relațiilor internaționale, unde există numeroase exemple de state care au întârziat, au limitat sau au refuzat executarea unor decizii jurisdicționale internaționale.

Totuși, neexecutarea unei hotărâri nu îi afectează validitatea juridică. Decizia arbitrală continuă să producă efecte normative și interpretative indiferent de nivelul de conformare al părților. Constatările tribunalului rămân parte a jurisprudenței internaționale privind interpretarea UNCLOS și pot fi invocate în alte litigii, negocieri diplomatice sau procese de elaborare a politicilor maritime. Din această perspectivă, autoritatea juridică a hotărârii este distinctă de gradul său de implementare practică.

Mai mult, o eventuală neconformare poate genera consecințe juridice și politice suplimentare. În plan juridic, aceasta poate consolida constatarea existenței unei încălcări continue a obligațiilor internaționale asumate de statul respectiv. În plan diplomatic, Ucraina și statele terțe pot utiliza concluziile tribunalului în cadrul organizațiilor internaționale, al negocierilor multilaterale sau al altor proceduri jurisdicționale. În plan strategic, hotărârea contribuie la consolidarea poziției juridice a Ucrainei și la clarificarea statutului drepturilor maritime aflate în dispută.

Dincolo de raporturile bilaterale dintre părți, semnificația deciziei depășește cadrul strict al litigiului. Hotărârea reprezintă o reafirmare a principiului conform căruia disputele privind exercitarea drepturilor maritime trebuie soluționate prin instrumentele dreptului internațional și nu prin controlul efectiv exercitat asupra unui teritoriu sau spațiu maritim. În acest sens, chiar și în ipoteza unei implementări incomplete, valoarea normativă și jurisprudențială a deciziei rămâne intactă.

În concluzie, principala vulnerabilitate a hotărârii nu privește forța sa juridică, ci capacitatea sistemului internațional de a transforma autoritatea normativă a unei decizii arbitrale în efecte concrete asupra conduitei statelor. În cazul de față, eficacitatea practică a hotărârii este total dependentă de interacțiunea dintre drept, diplomatie, presiune internațională și evoluțiile viitoare ale mediului de securitate din regiunea Mării Negre. Astfel, deși conformarea deplină a Federației Ruse nu poate fi considerată certă, hotărârea își păstrează relevanța ca reper juridic pentru interpretarea și aplicarea UNCLOS în spațiile maritime contestate.

Una dintre concluziile fundamentale ale studiului este că hotărârea nu poate fi interpretată prin prisma unei logici simplificate de tip câștigător–învins. Tribunalul nu a oferit o victorie totală nici Ucrainei și nici Federației Ruse. În schimb, a pronunțat o soluție complexă, caracterizată printr-un echilibru între limitele jurisdicționale impuse de UNCLOS și necesitatea menținerii aplicabilității dreptului internațional într-un spațiu afectat de conflict și contestare teritorială.

Federația Rusă a obținut un succes important în plan jurisdicțional. Tribunalul a refuzat să examineze aspectele care presupuneau stabilirea prealabilă a statutului Crimeei și a confirmat că UNCLOS nu poate fi utilizată ca instrument indirect pentru soluționarea unor dispute teritoriale. Din această perspectivă, Moscova a reușit să limiteze considerabil domeniul de analiză al procedurii și să evite o evaluare juridică internațională a celor mai sensibile elemente asociate Crimeei.

Totodată însă, Federația Rusă nu a obținut legitimarea juridică a poziției sale asupra peninsulei. Tribunalul nu s-a pronunțat asupra suveranității și nu a validat situația existentă. În plus, constatarea unor încălcări ale obligațiilor prevăzute de Convenție în domeniul protecției mediului marin și al obligațiilor procedurale generează costuri juridice și reputaționale care nu pot fi ignorate.

Pentru Ucraina, hotărârea reprezintă o victorie juridică relevantă, dar incompletă. Kievul nu a obținut ceea ce reprezenta obiectivul său strategic major – o pronunțare care să afecteze indirect statutul Crimeei – și nu a reușit să transforme arbitrajul într-un forum de contestare a realităților teritoriale existente. Cu toate acestea, Ucraina a obținut confirmarea aplicabilității dreptului internațional al mării în regiune, a înregistrat succese importante în domeniul protecției mediului și și-a consolidat poziția juridică și diplomatică în cadrul comunității internaționale.

Din perspectiva evoluției dreptului internațional, poate cea mai importantă contribuție a hotărârii constă în reafirmarea faptului că existența unor conflicte majore nu suspendă automat funcționarea normelor juridice internaționale. Tribunalul transmite un mesaj important pentru întregul sistem internațional: chiar și în condițiile unor dispute teritoriale complexe și ale unor confruntări geopolitice de mare intensitate, dreptul internațional continuă să ofere un cadru relevant pentru evaluarea comportamentului statelor.

În același timp, cauza confirmă una dintre tendințele majore ale dreptului internațional contemporan: extinderea progresivă a obligațiilor de *due diligence*. Statele nu mai sunt evaluate exclusiv prin raportare la prejudiciile efectiv produse, ci și prin raportare la capacitatea lor de a anticipa riscuri, de a adopta măsuri preventive și de a administra responsabil activitățile desfășurate în spațiile aflate sub jurisdicția sau controlul lor. Această evoluție este deosebit de importantă pentru domeniul maritim, unde interdependența dintre securitate, mediu și economie devine din ce în ce mai evidentă.

Studiul evidențiază, de asemenea, faptul că hotărârea reflectă transformarea profundă a conceptului de securitate maritimă. În secolul XXI, securitatea spațiului maritim nu mai poate fi redusă la protecția navigației sau la raporturile dintre flotele militare. Conducele submarine, cablurile de comunicații, terminalele energetice offshore, infrastructurile digitale și ecosistemele marine au devenit componente ale aceluiași sistem strategic. Vulnerabilitatea oricăruia dintre aceste elemente poate produce consecințe semnificative asupra stabilității regionale.

Pentru regiunea Mării Negre, această concluzie este deosebit de relevantă. Spațiul pontic traversează una dintre cele mai profunde transformări din istoria sa contemporană. Conflictul ruso-ucrainean, dezvoltarea proiectelor energetice offshore, creșterea importanței infrastructurilor submarine și intensificarea competiției geopolitice transformă regiunea într-unul dintre cele mai sensibile spații maritime ale lumii. În acest context, hotărârea arbitrală acordă nu doar răspunsuri la întrebări juridice punctuale, ci și indicii privind direcția în care evoluează ordinea regională.

Pentru România, semnificația deciziei este considerabilă. Deși nu este parte în litigiu, România se află în centrul multor transformări evidențiate de această cauză. Stat riveran al Mării Negre, membru al NATO și al Uniunii Europene și actor energetic emergent prin dezvoltarea resurselor offshore, România este direct interesată de stabilitatea juridică și strategică a regiunii.

Analiza efectuată demonstrează că interesele României sunt favorizate de consolidarea unei ordini maritime bazate pe reguli, cooperare și predictibilitate juridică. Hotărârea reafirmă importanța protecției mediului marin, a securității infrastructurilor critice și a cooperării regionale, toate acestea fiind compatibile cu obiectivele strategice promovate de București în ultimii ani. În același timp, ea evidențiază necesitatea dezvoltării unor capacități naționale sporite de monitorizare, protecție și gestionare a domeniului maritim.

Pentru NATO și Uniunea Europeană, cauza acordă lecții importante privind natura amenințărilor viitoare. Ea demonstrează că securitatea maritimă va fi definită din ce în ce mai mult de interacțiunea dintre dimensiunile militară, juridică, energetică, tehnologică și ecologică. Protecția infrastructurilor submarine, reziliența energetică și capacitatea de a răspunde amenințărilor hibride devin componente esențiale ale securității euroatlantice.

Privind către viitor, concluzia centrală a prezentului studiu este că hotărârea nu modifică geografia strategică a Mării Negre, însă contribuie la redefinirea regulilor care o guvernează. Ea nu

schimbă raporturile de putere dintre state și nu soluționează cauzele profunde ale conflictelor regionale. Schimbă însă modul în care sunt înțelese și aplicate obligațiile juridice asociate utilizării spațiului maritim și consolidează tendința către o ordine maritimă în care responsabilitatea, cooperarea și prevenția devin la fel de importante precum controlul și jurisdicția.

În ultimă instanță, semnificația reală a hotărârii nu rezidă în ceea ce spune despre trecut, ci în ceea ce sugerează despre viitor. Ea indică faptul că ordinea maritimă emergentă a Mării Negre va fi caracterizată de o complexitate fără precedent, în care dreptul, tehnologia, energia, mediul și securitatea vor fi din ce în ce mai interdependente. Într-o asemenea ordine, succesul statelor nu va depinde exclusiv de capacitatea lor de a controla spațiul maritim, ci și de capacitatea de a administra responsabil resursele, infrastructurile și riscurile asociate acestuia.

Din această perspectivă, cauza *Ukraine v. Russian Federation* trebuie privită nu doar ca un litigiu privind drepturile statului de coastă, ci ca un moment de referință în evoluția guvernărilor maritime contemporane și ca unul dintre primele reperi juridice ale noii ordini maritime care începe să se contureze în regiunea Mării Negre.

BIBLIOGRAFIE

I. Tratatе și documente internaționale

1. United Nations Convention on the Law of the Sea, adopted 10 December 1982, entered into force 16 November 1994, 1833 UNTS 397.
2. Vienna Convention on the Law of Treaties, adopted 23 May 1969, entered into force 27 January 1980, 1155 UNTS 331.
3. Convention on Biological Diversity, adopted 5 June 1992, entered into force 29 December 1993, 1760 UNTS 79.
4. Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo Convention), adopted 25 February 1991, entered into force 10 September 1997, 1989 UNTS 309.

II. Jurisprudență internațională

A. Curtea Permanentă de Arbitraj

1. Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v Russian Federation), PCA Case No 2017-06, Final Award, 15 June 2026.

B. Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării

2. Responsibilities and Obligations of States Sponsoring Persons and Entities with Respect to Activities in the Area, Advisory Opinion, ITLOS Reports 2011.
3. Request for an Advisory Opinion Submitted by the Commission of Small Island States on Climate Change and International Law, Advisory Opinion, ITLOS Reports 2024.

C. Curtea Internațională de Justiție

4. Corfu Channel Case (United Kingdom v Albania) [1949] ICJ Rep 4.
5. Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v Uruguay) [2010] ICJ Rep 14.
6. Certain Activities Carried Out by Nicaragua in the Border Area (Costa Rica v Nicaragua) [2015] ICJ Rep 665.
7. Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, Advisory Opinion, ICJ Reports 2024.

D. Curtea Europeană a Drepturilor Omului

8. Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v Switzerland App no 53600/20 (ECtHR, 9 April 2024).

E. Curtea Interamericană a Drepturilor Omului

9. La Oroya Population v Peru, Judgment of 27 November 2023, Inter-American Court of Human Rights.

III. Documente ONU și organizații internaționale

1. United Nations General Assembly, Oceans and the Law of the Sea, annual resolutions.

2. United Nations Environment Programme (UNEP), State of the Marine Environment Reports (various years).
3. Food and Agriculture Organization, The State of World Fisheries and Aquaculture 2024 (FAO 2024).

IV. Documente NATO și Uniunea Europeană

1. North Atlantic Treaty Organization, NATO Strategic Concept 2022 (Madrid Summit, 2022).
2. North Atlantic Treaty Organization, Allied Maritime Strategy (Brussels, 2024).
3. European Union, European Union Maritime Security Strategy (Council of the European Union, 2023).
4. European External Action Service, Strategic Compass for Security and Defence (2022).
5. European Parliament Research Service, Black Sea Security and Geopolitical Developments (EPRS Briefing, 2025).

V. Literatură de specialitate

1. Churchill RR, Lowe AV and Sander T, The Law of the Sea (5th edn, Manchester University Press 2022).
2. Rothwell DR, Stephens T, Elferink AGO, Kaye S and Young M, The Oxford Handbook of the Law of the Sea (Oxford University Press 2015).
3. Tanaka Y, The International Law of the Sea (4th edn, Cambridge University Press 2023).
4. Kraska J and Pedrozo RA, International Maritime Security Law (Brill Nijhoff 2022).
5. Guilfoyle D, Shipping Interdiction and the Law of the Sea (Cambridge University Press 2009).
6. Klein N, Maritime Security and the Law of the Sea (2nd edn, Oxford University Press 2023).
7. McDorman TL, International Ocean Law: Materials and Commentary (Carolina Academic Press 2020).
8. Rayfuse R (ed), Research Handbook on International Marine Environmental Law (Edward Elgar 2023).
9. Freestone D, Barnes R and Ong D (eds), The Law of the Sea: Progress and Prospects (Oxford University Press 2006).
10. Rothwell DR and Stephens T, The International Law of the Sea (2nd edn, Hart Publishing 2016).

VI. Literatură privind Marea Neagră și securitatea regională

1. Popa Tache CE, 'Frontierele de reglementare ale Mării Negre prin cartografia dreptului Uniunii Europene și a dreptului internațional. Un studiu de caz – Strategia de securitate maritimă a României: unde, când și cum?' Revista Universul Juridic, 4 decembrie 2024.
2. Kuzio T, Russia's War Against Ukraine (Routledge 2023).
3. Connolly R and Boulègue M, Russia's New Military Posture in the Black Sea Region (Chatham House Research Paper 2024).
4. International Institute for Strategic Studies, The Military Balance 2025 (Routledge 2025).
5. Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI Yearbook 2025: Armaments, Disarmament and International Security (Oxford University Press 2025).

VII. Literatură privind protecția mediului marin și due diligence

1. Boyle A and Redgwell C, Birnie, Boyle and Redgwell's International Law and the Environment (5th edn, Oxford University Press 2021).
2. Voigt C (ed), International Judicial Practice on the Environment (Cambridge University Press 2019).
3. Sands P, Peel J, Fabra A and MacKenzie R, Principles of International Environmental Law (4th edn, Cambridge University Press 2018).
4. Stephens T, International Courts and Environmental Protection (Cambridge University Press 2009).

ANEXE

ANEXA 1

Istoricul arbitrajului „Dispute Concerning Coastal State Rights in the Black Sea, Sea of Azov and Kerch Strait (Ukraine v. Russian Federation)”

1. Contextul apariției litigiului

Litigiul dintre Ucraina și Federația Rusă își are originea în evenimentele din anul 2014, când Federația Rusă a preluat controlul efectiv asupra Peninsulei Crimeea și asupra spațiilor maritime adiacente acesteia. Ca urmare a acestor evoluții, Rusia a început să exercite drepturi de stat de coastă în Marea Neagră, Marea Azov și Strâmtoarea Kerchi, administrând resursele naturale, activitățile de pescuit, cercetarea științifică marină și proiectele de infrastructură din regiune.

Ucraina a considerat că aceste activități încalcă drepturile sale prevăzute de Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării (UNCLOS) și a decis să utilizeze mecanismul de soluționare obligatorie a diferendelor prevăzut de Anexa VII a Convenției.

2. Inițierea arbitrajului

La **16 septembrie 2016**, Ucraina a notificat oficial Federația Rusă cu privire la declanșarea arbitrajului și a depus **Notification and Statement of Claim**, solicitând constituirea unui tribunal arbitral conform Anexei VII UNCLOS.

Cererea cuprindea mai multe categorii de pretenții privind:

- exercitarea drepturilor statului de coastă;
- exploatarea resurselor naturale;
- pescuitul;
- cercetarea științifică marină;
- patrimoniul cultural subacvatic;
- protecția mediului marin;
- navigația prin Strâmtoarea Kerchi;
- dezvoltarea infrastructurilor maritime.

Curtea Permanentă de Arbitraj (Permanent Court of Arbitration – PCA) de la Haga a fost desemnată să asigure serviciile de registratură ale procedurii.

3. Constituirea tribunalului arbitral

Tribunalul arbitral a fost constituit în conformitate cu prevederile Anexei VII UNCLOS și a fost alcătuit din cinci arbitri independenți, specializați în dreptul internațional și dreptul mării.

Pe parcursul procedurii au fost organizate mai multe faze procesuale privind:

- depunerea memoriilor scrise;
- formularea obiecțiilor preliminare;
- administrarea probelor;
- audierile orale;
- prezentarea observațiilor suplimentare.

4. Obiecțiile preliminare privind jurisdicția

Federația Rusă a contestat competența tribunalului, susținând că majoritatea pretențiilor formulate de Ucraina presupun stabilirea prealabilă a suveranității asupra Crimeei.

Potrivit argumentației ruse, UNCLOS nu conferă tribunalelor arbitrale competența de a soluționa litigii teritoriale, iar Ucraina urmărea indirect obținerea unei decizii privind statutul Crimeei.

Această problemă a devenit elementul central al întregii proceduri.

6. Hotărârea privind jurisdicția (2020)

În anul **2020**, tribunalul a pronunțat hotărârea privind obiecțiile preliminare.

Tribunalul a confirmat că:

- nu poate soluționa litigii privind suveranitatea asupra teritoriilor;
- nu poate analiza pretenții care depind în mod necesar de stabilirea apartenenței Crimeei;
- poate însă examina acele aspecte care pot fi analizate exclusiv prin interpretarea și aplicarea UNCLOS.

Această decizie a redus în mod semnificativ obiectul litigiului și a limitat competența tribunalului.

7. Procedura pe fond (2021–2025)

După soluționarea obiecțiilor preliminare, procedura a continuat cu analiza fondului cauzei.

În această etapă au fost examinate:

- exploatarea resurselor naturale;
- activitățile de pescuit;
- cercetarea științifică marină;
- patrimoniul cultural subacvatic;
- construcția și exploatarea Podului Kerçi;
- impactul asupra mediului marin;
- obligațiile privind monitorizarea și comunicarea informațiilor;
- cooperarea în mările semiînchise.

Procedura a inclus memorii suplimentare, rapoarte tehnice și numeroase expertize privind mediul marin și infrastructurile maritime.

8. Hotărârea finală din 22 aprilie 2026

La **22 aprilie 2026**, tribunalul arbitral a pronunțat hotărârea finală.

Principalele concluzii au fost următoarele:

- tribunalul și-a menținut poziția potrivit căreia nu poate soluționa disputa privind suveranitatea asupra Crimeei;
- majoritatea pretențiilor referitoare la resurse naturale și drepturi exclusive au fost respinse din lipsă de jurisdicție;
- au fost respinse și cererile privind pescuitul, cercetarea științifică și patrimoniul cultural subacvatic;
- tribunalul a constatat încălcarea de către Federația Rusă a obligațiilor privind protecția mediului marin și evaluarea impactului asupra mediului prevăzute de articolele 123, 192, 194, 205 și 206 UNCLOS;
- nu au fost acordate despăgubiri și nu au fost dispuse măsuri reparatorii concrete, tribunalul apreciind că simpla constatare a încălcării constituie o formă suficientă de satisfacție juridică.

9. Semnificația arbitrajului

Arbitrajul Ucraina versus Federația Rusă reprezintă unul dintre cele mai complexe litigii soluționate în baza Anexei VII UNCLOS și unul dintre cele mai importante exemple privind relația dintre dreptul internațional al mării și disputele teritoriale.

Hotărârea reafirmă că mecanismele UNCLOS nu pot fi utilizate pentru soluționarea indirectă a problemelor de suveranitate, dar demonstrează totodată că obligațiile privind protecția mediului marin, evaluarea impactului asupra mediului și cooperarea regională rămân pe deplin aplicabile chiar și în contexte caracterizate de conflicte armate și competiție strategică.

Din această perspectivă, cauza constituie un reper jurisprudențial pentru evoluția dreptului internațional al mării și pentru viitoarele litigii privind administrarea spațiilor maritime, infrastructurile critice și protecția mediului în regiuni aflate sub presiune geopolitică.

ANEXA 2

Implicațiile juridice, strategice și operaționale ale Hotărârii Tribunalului Arbitral din 22 aprilie 2026

Efectele juridice obligatorii ale hotărârii se aplică exclusiv Ucrainei și Federației Ruse. Totuși, interpretările formulate de tribunal privind articolele 123, 192, 194, 204, 205, 206 și 303 UNCLOS au o relevanță care depășește cadrul bilateral și sunt susceptibile să influențeze practica statelor în viitor.

Implicația nr. 1. Consolidarea limitelor jurisdicției UNCLOS în prezența disputelor teritoriale

Temei juridic UNCLOS: Articolul 288 UNCLOS; Anexa VII UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: Capitolul privind jurisdicția și admisibilitatea; concluziile referitoare la imposibilitatea examinării pretențiilor care presupun soluționarea prealabilă a disputei privind suveranitatea asupra Crimeei.

Una dintre cele mai importante concluzii ale hotărârii constă în reafirmarea limitelor jurisdicției mecanismelor obligatorii de soluționare a litigiilor prevăzute de Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării. Tribunalul a stabilit că nu poate analiza acele revendicări

formulate de Ucraina care presupun, în mod necesar, stabilirea prealabilă a suveranității asupra Crimeei. În consecință, UNCLOS nu poate fi utilizată ca instrument indirect pentru soluționarea disputelor teritoriale.

Implicația acestei concluzii depășește cadrul Mării Negre și afectează toate regiunile maritime în care revendicările teritoriale și maritime sunt interdependente. Hotărârea consolidează tendința jurisprudențială potrivit căreia tribunalele maritime nu pot substitui mecanismele destinate soluționării disputelor privind suveranitatea teritorială.

Implicația nr. 2. Distincția dintre controlul de facto și legitimitatea juridică

Temei juridic UNCLOS: Derivă din interpretarea competenței tribunalului și din aplicarea articolului 288 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: Secțiunile privind jurisdicția și delimitarea obiectului litigiului.

Hotărârea confirmă una dintre caracteristicile fundamentale ale ordinii juridice internaționale contemporane: exercitarea controlului efectiv asupra unui teritoriu nu produce automat validare juridică internațională. Tribunalul a analizat situația existentă în regiunea Crimeei fără a se pronunța asupra suveranității și fără a transforma realitățile de fapt într-o consacrare juridică a acestora.

Această concluzie este deosebit de importantă deoarece demonstrează că dreptul internațional continuă să distingă între exercitarea puterii și legitimitatea juridică. În termeni strategici, hotărârea confirmă că avantajele obținute prin control efectiv nu generează în mod automat recunoaștere internațională.

Implicația nr. 3. Consolidarea obligației generale de protecție și conservare a mediului marin

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192 și 194 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 942–969; dispozitivul hotărârii, paragraful 975(e).

Tribunalul reafirmă că obligația de protecție și conservare a mediului marin constituie una dintre obligațiile fundamentale prevăzute de Convenție. Analiza efectuată demonstrează că această obligație nu are caracter declarativ sau programatic, ci generează obligații concrete pentru statele care desfășoară activități susceptibile să afecteze mediul marin.

Hotărârea contribuie astfel la consolidarea unei tendințe observabile în dreptul internațional contemporan, potrivit căreia protecția mediului devine un element central al legalității activităților economice și strategice desfășurate în spațiile maritime.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această concluzie implică necesitatea integrării considerentelor de mediu în toate proiectele majore privind energia, infrastructurile offshore și dezvoltarea maritimă.

Implicația nr. 4. Evaluarea impactului asupra mediului devine o obligație juridică operațională

Temei juridic UNCLOS: Articolul 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–907; dispozitivul hotărârii, paragraful 975(b).

Tribunalul a concluzionat că evaluările de impact asupra mediului realizate pentru Podul Kerci, cablurile electrice și conductele de gaz nu au respectat cerințele impuse de articolul 206 UNCLOS.

Această concluzie are o semnificație care depășește litigiul concret. Evaluarea impactului asupra mediului nu mai apare ca o formalitate administrativă sau tehnică, ci ca o obligație juridică autonomă, susceptibilă să fie analizată și verificată de jurisdicțiile internaționale.

Pentru toate statele care dezvoltă proiecte offshore, inclusiv România, această interpretare indică faptul că viitoarele investiții maritime vor trebui să fie însoțite de evaluări riguroase, transparente și bazate pe date științifice credibile.

Implicația nr. 5. Consolidarea obligației de monitorizare și comunicare a informațiilor privind mediul marin

Temei juridic UNCLOS: Articolele 204 și 205 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 908–941; dispozitivul hotărârii, paragraful 975(c).

Tribunalul a stabilit că obligațiile privind monitorizarea efectelor activităților desfășurate asupra mediului marin și comunicarea rezultatelor evaluărilor reprezintă componente esențiale ale regimului juridic instituit de UNCLOS.

Prin această interpretare, informația de mediu dobândește o valoare juridică proprie. Statele nu sunt obligate doar să colecteze date și să monitorizeze efectele activităților desfășurate, ci și să comunice aceste informații într-o manieră transparentă și accesibilă.

Această concluzie este deosebit de importantă pentru regiunea Mării Negre, unde dezvoltarea exploatărilor offshore și a infrastructurilor submarine va necesita sisteme avansate de monitorizare și schimb de informații.

Implicația nr. 6. Consolidarea obligației de cooperare în mărilor semiînchise

Temei juridic UNCLOS: Articolul 123 UNCLOS, coroborat cu articolele 192 și 194 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 944–955; dispozitivul hotărârii, paragraful 975(e).

Tribunalul reafirmă importanța obligației de cooperare între statele riverane ale mărilor semiînchise în domeniul protecției mediului marin și al gestionării activităților susceptibile să producă efecte transfrontaliere.

Chiar dacă articolul 123 nu este interpretat ca instituind o obligație absolută și autonomă de cooperare, hotărârea confirmă că statele nu pot ignora dimensiunea regională a activităților desfășurate în asemenea spații maritime.

Pentru Marea Neagră, această concluzie este deosebit de importantă deoarece oferă un fundament juridic suplimentar pentru dezvoltarea unor mecanisme regionale privind protecția mediului, schimbul de informații și gestionarea infrastructurilor maritime critice.

arele litigii maritime și evoluția ordinii maritime a Mării Negre.

Implicația nr. 7. Consolidarea conceptului de due diligence în dreptul internațional al mării

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–969; în special analiza obligațiilor de evaluare, monitorizare și cooperare.

Una dintre cele mai importante consecințe juridice ale hotărârii este consolidarea conceptului de *due diligence* ca standard de conduită aplicabil activităților maritime. Deși Convenția nu oferă o definiție explicită a conceptului, interpretarea coroborată a obligațiilor privind protecția mediului, evaluarea impactului și cooperarea demonstrează că statele trebuie să acționeze într-o manieră prudentă, informată și anticipativă.

Hotărârea confirmă faptul că legalitatea unei activități maritime nu este evaluată exclusiv prin raportare la existența sau inexistența unui prejudiciu efectiv. Tribunalul examinează și măsurile adoptate anterior producerii riscului, inclusiv calitatea evaluărilor de impact, existența sistemelor de monitorizare și disponibilitatea informațiilor relevante.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această concluzie înseamnă că obligațiile juridice nu mai sunt exclusiv reactive. În mod progresiv, ele devin obligații de anticipare și gestionare a riscurilor.

Implicația nr. 8. Relevanța juridică a Podului Kerci pentru viitoarele infrastructuri maritime

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975; analiza privind construcția Podului Kerci și infrastructurile asociate.

Deși tribunalul nu a declarat ilegală existența Podului Kerci și nici nu a dispus modificarea statutului acestuia, analiza efectuată creează un precedent important pentru toate proiectele maritime de mare amploare.

Pentru prima dată într-un litigiu de asemenea dimensiune, o infrastructură strategică este evaluată nu doar prin prisma funcțiilor sale economice și de transport, ci și prin efectele sale asupra mediului marin, asupra circulației apei, sedimentelor și ecosistemelor asociate.

Implicația este semnificativă pentru viitoarele poduri maritime, terminale offshore, insule artificiale, conducte submarine și alte infrastructuri similare. Hotărârea sugerează că dezvoltarea unor astfel de proiecte va fi din ce în ce mai mult condiționată de demonstrarea compatibilității lor cu obligațiile de mediu prevăzute de UNCLOS.

Implicația nr. 9. Creșterea importanței juridice a infrastructurilor submarine

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–907; analiza privind cablurile electrice și conductele submarine.

Hotărârea demonstrează că infrastructurile submarine devin un element central al guvernancei maritime contemporane. Deși litigiul nu privește direct securitatea acestora, analiza tribunalului confirmă că instalarea și exploatarea cablurilor și conductelor submarine generează obligații juridice complexe.

În contextul actual, caracterizat prin dependență energetică, digitalizare și conectivitate regională, această concluzie este deosebit de importantă. Conductele submarine, cablurile de comunicații și infrastructurile energetice offshore devin obiective cu relevanță juridică, economică și strategică.

Pentru România, implicația este directă, având în vedere dezvoltarea proiectelor energetice offshore și rolul crescând al infrastructurilor submarine în securitatea energetică regională.

Implicația nr. 10. Consolidarea protecției patrimoniului cultural subacvatic

Temei juridic UNCLOS: Articolul 303 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: Capitolul dedicat patrimoniului cultural subacvatic; §§ 1033–1087.

Hotărârea oferă una dintre cele mai detaliate interpretări arbitrale ale articolului 303 UNCLOS privind patrimoniul cultural și arheologic aflat sub apă.

Tribunalul confirmă că vestigiile istorice și arheologice existente pe fundul mării nu constituie exclusiv obiecte de interes științific sau cultural, ci beneficiază de un regim juridic de protecție internațională.

Această concluzie este relevantă pentru toate statele riverane ale Mării Negre, inclusiv pentru România, care deține un patrimoniu subacvatic semnificativ asociat navigației antice, bizantine, otomane și moderne.

Implicația nr. 11. Consolidarea relevanței juridice a informațiilor și datelor de mediu

Temei juridic UNCLOS: Articolele 204 și 205 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 908–941.

Hotărârea transformă informația privind mediul marin într-un element cu relevanță juridică autonomă. Datele privind biodiversitatea, poluarea, modificările hidrologice, sedimentarea sau efectele infrastructurilor maritime nu mai reprezintă exclusiv instrumente tehnice utilizate de experți.

Ele devin elemente susceptibile să influențeze evaluarea legalității conduitei unui stat și pot constitui probe decisive în litigiile internaționale.

Această evoluție va amplifica importanța sistemelor de monitorizare marină și a schimbului regional de informații în Marea Neagră.

Implicația nr. 12. Transformarea protecției mediului într-un element al securității maritime

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 942–969; dispozitivul hotărârii.

Dincolo de dimensiunea strict juridică, hotărârea confirmă tendința de integrare a protecției mediului în conceptul modern de securitate maritimă.

Mediul marin nu mai este analizat exclusiv ca obiect al conservării ecologice. El devine o componentă a stabilității economice, energetice și strategice a regiunii. În consecință, afectarea ecosistemelor marine poate genera consecințe care depășesc sfera protecției mediului și influențează direct securitatea statelor riverane.

Această concluzie este deosebit de relevantă pentru Marea Neagră, unde energia offshore, transportul maritim și infrastructurile submarine joacă un rol din ce în ce mai important.

Implicația nr. 13. Relevanța pentru dezvoltarea exploatărilor offshore din România

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975; dispozitivul hotărârii.

Hotărârea are o relevanță directă pentru proiectele offshore dezvoltate în sectorul românesc al Mării Negre.

Tribunalul transmite un semnal clar că exploatarea resurselor marine și dezvoltarea infrastructurilor energetice trebuie însoțite de evaluări riguroase ale impactului asupra mediului, de sisteme eficiente de monitorizare și de mecanisme adecvate de cooperare și transparență.

În acest context, standardele juridice aplicabile proiectelor energetice offshore devin mai exigente și mai apropiate de cerințele dezvoltării durabile.

Implicația nr. 14. Relevanța pentru NATO și securitatea infrastructurilor critice

Temei juridic UNCLOS: Articolele 123, 192 și 194 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 944–955 și §§ 956–969.

Deși hotărârea nu privește direct NATO, concluziile sale au implicații importante pentru securitatea infrastructurilor critice din regiunea Mării Negre.

Conductele submarine, cablurile de comunicații, instalațiile offshore și infrastructurile energetice devin elemente ale securității regionale și necesită mecanisme de protecție și cooperare tot mai sofisticate.

În consecință, securitatea maritimă contemporană nu mai poate fi definită exclusiv prin prezența navală sau prin controlul militar al spațiului maritim.

Implicația nr. 15. Apariția unei noi paradigme a ordinii maritime regionale

Temei juridic UNCLOS: Articolele 123, 192, 194, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: ansamblul concluziilor formulate în §§ 861–975 și dispozitivul final.

Poate cea mai importantă concluzie care rezultă din întreaga hotărâre este apariția unei noi concepții asupra ordinii maritime regionale.

Tribunalul nu modifică delimitări maritime, nu redistribuie resurse și nu schimbă raporturile de putere existente. În schimb, redefinește standardele juridice aplicabile exercitării acestor drepturi și activități.

În această nouă paradigmă, securitatea maritimă, protecția mediului, infrastructurile critice, energia offshore, cooperarea regională și obligațiile de due diligence nu mai reprezintă domenii separate. Ele devin componente ale aceluiași sistem de guvernare maritimă.

Pentru România, această evoluție este deosebit de relevantă deoarece viitorul Mării Negre va depinde într-o măsură tot mai mare de capacitatea statelor de a integra dimensiunile juridică, energetică, tehnologică, ecologică și strategică într-o abordare coerentă și sustenabilă.

Implicația nr. 16. Consolidarea caracterului obligatoriu al obligațiilor procedurale în dreptul internațional al mării

Temei juridic UNCLOS: Articolele 204, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–941; dispozitivul hotărârii, paragraful 975(b)–(d).

Una dintre cele mai importante evoluții rezultate din hotărâre constă în transformarea obligațiilor procedurale din obligații auxiliare în componente esențiale ale legalității activităților maritime. În mod tradițional, atenția dreptului mării era concentrată asupra drepturilor substanțiale

privind exploatarea resurselor, navigația sau exercitarea jurisdicției maritime. Hotărârea demonstrează însă că respectarea procedurilor de evaluare, monitorizare și comunicare poate deveni ea însăși obiectul unei constatări de încălcare a Convenției.

Tribunalul transmite astfel un mesaj important: legalitatea unei activități maritime nu este determinată exclusiv de rezultatul acesteia, ci și de modul în care statul a evaluat, monitorizat și gestionat riscurile asociate. Această concluzie va influența inevitabil viitoarele litigii maritime și dezvoltarea practicii statelor.

Implicația nr. 17. Consolidarea dimensiunii preventive a dreptului internațional al mării

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–969.

Hotărârea confirmă tendința observabilă în jurisprudența internațională contemporană de deplasare a accentului de la repararea prejudiciilor către prevenirea acestora. Tribunalul acordă o importanță deosebită obligațiilor de anticipare a riscurilor și de identificare a efectelor potențiale înainte de producerea unui prejudiciu efectiv.

Această abordare este compatibilă cu evoluțiile recente din jurisprudența Tribunalului Internațional pentru Dreptul Mării, a Curții Internaționale de Justiție și a altor jurisdicții internaționale. În consecință, hotărârea contribuie la dezvoltarea unei culturi juridice bazate pe prevenție și gestionare anticipativă a riscurilor maritime.

Implicația nr. 18. Creșterea relevanței juridice a expertizei științifice

Temei juridic UNCLOS: Articolele 204, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–941.

Analiza efectuată de tribunal demonstrează că expertiza științifică devine un element central al evaluării legalității activităților maritime. Evaluările de impact asupra mediului, studiile privind biodiversitatea, modelele hidrologice și datele referitoare la efectele cumulative ale infrastructurilor maritime capătă o importanță juridică fără precedent.

În viitor, capacitatea statelor de a fundamenta deciziile maritime pe baze științifice solide va influența în mod direct aprecierea conformității acestora cu obligațiile internaționale. Hotărârea confirmă astfel apropierea progresivă dintre dreptul internațional și cunoașterea științifică.

Implicația nr. 19. Consolidarea rolului organizațiilor internaționale în guvernarea maritimă

Temei juridic UNCLOS: Articolul 205 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 908–941.

Prin accentul acordat obligației de comunicare a informațiilor către organizațiile internaționale competente, tribunalul evidențiază rolul tot mai important al structurilor internaționale specializate în monitorizarea și coordonarea activităților maritime.

Această concluzie sugerează că guvernarea maritimă contemporană nu mai poate fi concepută exclusiv în termeni de jurisdicție națională. Organizațiile internaționale devin actori relevanți în asigurarea transparenței, schimbului de informații și coordonării regionale.

Pentru Marea Neagră, această evoluție poate favoriza consolidarea cooperării dintre statele riverane și instituțiile internaționale cu competențe în domeniul mediului marin și al securității maritime.

Implicația nr. 20. Limitarea posibilității de a invoca interesul strategic pentru evitarea obligațiilor de mediu

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975; dispozitivul final.

Raționamentul tribunalului sugerează că existența unor obiective strategice, economice sau de securitate nu elimină obligațiile procedurale și de mediu prevăzute de Convenție. Chiar și

proiectele considerate esențiale din punct de vedere strategic trebuie să respecte exigențele privind evaluarea impactului asupra mediului și cooperarea regională.

Această concluzie este deosebit de relevantă într-o perioadă în care infrastructurile energetice, portuare și submarine sunt adesea justificate prin argumente de securitate națională. Hotărârea confirmă că asemenea argumente nu suspendă automat obligațiile prevăzute de UNCLOS.

Implicația nr. 21. Apariția unui cadru juridic mai complex pentru infrastructurile critice submarine

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975.

Deși tribunalul nu a fost chemat să analizeze direct securitatea infrastructurilor critice submarine, concluziile sale contribuie la dezvoltarea unui regim juridic aplicabil acestora. Conductele de gaz, cablurile electrice și alte infrastructuri submarine sunt analizate nu doar ca elemente tehnice, ci și ca activități susceptibile să producă efecte asupra mediului marin.

Această evoluție este importantă deoarece infrastructurile submarine au devenit componente esențiale ale economiei digitale și ale securității energetice europene. Hotărârea contribuie indirect la dezvoltarea standardelor care vor governa protecția și exploatarea acestora în viitor.

Implicația nr. 22. Consolidarea importanței Mării Negre în arhitectura strategică europeană

Temei juridic UNCLOS: Articolul 123 UNCLOS; articolele 192 și 194 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 944–969.

Hotărârea demonstrează că Marea Neagră nu mai poate fi percepută exclusiv ca un spațiu regional. Litigiul evidențiază intersecția dintre interese energetice, comerciale, de securitate și de mediu care caracterizează regiunea.

Pentru Uniunea Europeană și NATO, această concluzie confirmă importanța strategică a Mării Negre ca spațiu de conectivitate energetică, logistică și digitală. În consecință, evoluțiile juridice și politice din regiune vor continua să aibă implicații care depășesc cu mult statele riverane.

Implicația nr. 23. Precedent pentru viitoarele proiecte offshore și maritime de mare amploare

Temei juridic UNCLOS: Articolele 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975.

Analiza realizată de tribunal în legătură cu Podul Kerçi și infrastructurile asociate oferă un model de evaluare care va fi probabil utilizat și în viitoare litigii maritime. Hotărârea stabilește criteriile privind evaluarea efectelor cumulative, analiza riscurilor și obligațiile de cooperare care pot fi aplicate unor proiecte similare în alte regiuni maritime.

Această concluzie este relevantă pentru dezvoltările offshore din Marea Neagră, Mediterana de Est, Arctica și alte spații maritime caracterizate prin sensibilitate ecologică și importanță strategică.

Implicația nr. 24. Confirmarea caracterului evolutiv al Convenției ONU asupra Dreptului Mării

Temei juridic UNCLOS: Articolele 123, 192, 194, 204, 205, 206 și 303 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: ansamblul secțiunilor analizate și dispozitivul final.

Poate cea mai profundă concluzie desprinsă din întreaga hotărâre este aceea că UNCLOS continuă să demonstreze o capacitate remarcabilă de adaptare la provocările contemporane. Deși Convenția a fost negociată într-un context geopolitic diferit, tribunalul demonstrează că normele sale pot fi aplicate unor probleme actuale precum infrastructurile critice, proiectele offshore, protecția mediului marin, patrimoniul cultural subacvatic și cooperarea regională.

În acest sens, hotărârea nu reprezintă doar soluționarea unui litigiu dintre Ucraina și Federația Rusă. Ea contribuie la dezvoltarea progresivă a dreptului internațional al mării și la configurarea unei

noi concepții asupra guvernăței maritime, în care securitatea, mediul, energia și cooperarea regională sunt tratate ca elemente interdependente ale aceleiași ordini juridice maritime.

Implicația nr. 25. Confirmarea tendinței de „ecologizare” a dreptului internațional al mării

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 204, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–969; dispozitivul final, paragraful 975.

Analiza tribunalului confirmă una dintre cele mai importante tendințe ale dreptului internațional contemporan: integrarea progresivă a protecției mediului în toate domeniile guvernăței maritime. În trecut, dreptul mării era dominat de probleme precum delimitarea spațiilor maritime, pescuitul, navigația și exploatarea resurselor naturale. Hotărârea demonstrează că protecția mediului a devenit un element transversal care influențează toate aceste domenii.

Această evoluție este importantă deoarece sugerează că viitoarele litigii maritime vor fi evaluate într-o măsură tot mai mare prin prisma impactului asupra ecosistemelor marine și a obligațiilor de prevenție. În acest sens, hotărârea contribuie la apropierea dintre dreptul mării și dreptul internațional al mediului.

Implicația nr. 26. Consolidarea relației dintre securitatea energetică și obligațiile de mediu

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975.

Hotărârea evidențiază faptul că dezvoltarea infrastructurilor energetice maritime nu poate fi separată de obligațiile privind protecția mediului marin. Conductele submarine, cablurile electrice și alte infrastructuri asociate exploatării resurselor naturale sunt analizate prin prisma impactului lor asupra ecosistemelor și a obligațiilor procedurale asociate.

Pentru statele riverane ale Mării Negre, această concluzie este deosebit de relevantă în contextul creșterii importanței proiectelor offshore și al rolului regiunii în securitatea energetică europeană.

Implicația nr. 27. Confirmarea rolului cooperării regionale ca element al stabilității maritime

Temei juridic UNCLOS: Articolul 123 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 944–955.

Tribunalul reafirmă faptul că mările semiînchise necesită forme sporite de cooperare între statele riverane. Chiar dacă obligația de cooperare nu este interpretată ca un mecanism de integrare regională obligatorie, hotărârea confirmă că gestionarea eficientă a riscurilor maritime devine dificilă în absența unor mecanisme de coordonare și schimb de informații.

Pentru regiunea Mării Negre, în plan normativ deoarece oferă un fundament juridic suplimentar pentru inițiativele regionale privind protecția mediului, siguranța navigației, securitatea infrastructurilor și schimbul de date maritime.

Implicația nr. 28. Consolidarea importanței juridice a rezilienței maritime

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 204 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–969.

Deși termenul „reziliență” nu ocupă un loc central în textul Convenției, raționamentul tribunalului conduce către această idee. Evaluarea riscurilor, monitorizarea permanentă a efectelor și obligația de cooperare urmăresc în esență creșterea capacității ecosistemelor și infrastructurilor maritime de a face față șocurilor și perturbărilor.

Hotărârea indică faptul că reziliența devine treptat un obiectiv implicit al dreptului internațional al mării și al politicilor maritime contemporane.

Implicația nr. 29. Relevanța pentru viitoarele litigii privind schimbările climatice și mediul marin

Temei juridic UNCLOS: Articolele 192, 194, 204, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–969; interpretarea obligațiilor de mediu.

Hotărârea se înscrie într-un context mai larg caracterizat de extinderea obligațiilor internaționale privind protecția mediului. Interpretările formulate de tribunal sunt compatibile cu evoluțiile recente din jurisprudența internațională privind schimbările climatice și obligațiile de due diligence.

În consecință, decizia poate fi privită și ca un reper pentru viitoarele litigii privind impactul activităților umane asupra mediului marin și asupra ecosistemelor vulnerabile.

Implicația nr. 30. Transformarea ordinii maritime a Mării Negre într-un spațiu de interdependență juridică și strategică

Temei juridic UNCLOS: Ansamblul articolelor analizate de tribunal – art. 123, 192, 194, 204, 205, 206 și 303 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: ansamblul hotărârii și dispozitivul final.

Cea mai amplă concluzie care se desprinde din întreaga hotărâre este aceea că Marea Neagră evoluează către un spațiu caracterizat de interdependență juridică, strategică, energetică și ecologică. Activitățile desfășurate de un stat produc efecte care depășesc frecvent limitele jurisdicției sale și influențează securitatea, mediul și economia celorlalte state riverane.

Hotărârea confirmă că viitorul regiunii nu va mai fi determinat exclusiv de controlul militar sau de accesul la resurse, ci și de capacitatea actorilor implicați de a gestiona această interdependență prin intermediul normelor juridice, al cooperării și al mecanismelor de guvernare regională.

Implicația nr. 31. Confirmarea faptului că avantajul strategic nu garantează victoria juridică

Temei juridic UNCLOS: ansamblul procedurii.

Referințe din Hotărâre: dispozitivul final și secțiunile privind jurisdicția.

Hotărârea demonstrează că superioritatea strategică și controlul efectiv asupra unui teritoriu sau spațiu maritim nu elimină posibilitatea contestării juridice internaționale. Federația Rusă își păstrează avantajele operaționale și controlul asupra Crimeei, însă tribunalul nu transformă această realitate într-o validare juridică internațională. Decizia confirmă astfel existența unei autonomii relative a dreptului internațional față de raporturile de putere.

Implicația nr. 32. Confirmarea faptului că dreptul internațional poate influența conflictele chiar și atunci când nu le poate soluționa

Temei juridic UNCLOS: ansamblul hotărârii.

Referințe din Hotărâre: dispozitivul și capitolele privind jurisdicția și fondul.

Tribunalul nu a soluționat disputa privind Crimeea și nu a modificat configurația strategică a regiunii. Cu toate acestea, a influențat cadrul normativ în care actorii regionali își exercită drepturile și obligațiile. Hotărârea ilustrează faptul că dreptul internațional poate modela comportamentul statelor chiar și atunci când nu poate elimina cauzele politice ale conflictului.

Implicația nr. 33. Creșterea relevanței conceptului de securitate maritimă integrată

Temei juridic UNCLOS: art. 123, 192, 194, 205 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–975.

Hotărârea confirmă că securitatea maritimă contemporană nu mai poate fi redusă la dimensiunea militară. Mediul marin, infrastructurile critice, energia offshore, comunicațiile submarine, libertatea navigației și cooperarea regională fac parte din aceeași ecuație strategică. Această concluzie este deosebit de importantă pentru NATO, Uniunea Europeană și statele riverane ale Mării Negre.

Implicația nr. 34. Relevanța pentru dezvoltarea conceptului de reziliență strategică a Mării Negre

Temei juridic UNCLOS: art. 123, 192, 194, 204 și 206 UNCLOS.

Referințe din Hotărâre: §§ 861–969.

Analiza tribunalului sugerează că stabilitatea regiunii nu depinde exclusiv de echilibrul militar, ci și de capacitatea infrastructurilor, ecosistemelor și instituțiilor de a absorbi șocuri și perturbări. În această perspectivă, reziliența devine un obiectiv implicit al guvernantei maritime regionale.

Implicația nr. 35. Marea Neagră ca laborator al viitoarei ordini maritime internaționale

Temei juridic UNCLOS: ansamblul articolelor analizate.

Referințe din Hotărâre: întreaga hotărâre.

Poate cea mai amplă concluzie care rezultă din litigiu este că Marea Neagră funcționează astăzi ca un spațiu în care se intersectează aproape toate provocările contemporane ale dreptului mării: dispute teritoriale, securitate energetică, infrastructuri critice, protecția mediului, patrimoniu cultural subacvatic, cooperare regională și competiție strategică. Din această perspectivă, hotărârea depășește semnificația unui litigiu regional și oferă indicii valoroase privind direcția în care evoluează ordinea maritimă internațională în secolul XXI.

ANEXA 3

MATRICEA IMPLICAȚIILOR JURIDICE, STRATEGICE ȘI OPERAȚIONALE ALE HOTĂRĂRII TRIBUNALULUI ARBITRAL DIN 22 APRILIE 2026.

Nr.	Problema analizată	Articole UNCLOS	Referințe în Hotărâre	Concluzia Tribunalului	Implicații juridice	Implicații strategice/operaționale	Relevanță pentru România
1	Jurisdicția tribunalului	Art. 288; Anexa VII	Capitolul privind jurisdicția	UNCLOS nu poate soluționa indirect litigiile teritoriale	Consolidarea limitelor jurisdicției UNCLOS	Separarea disputelor teritoriale de cele maritime	Confirmă stabilitatea cadrului juridic regional
2	Crimeea și controlul efectiv	Art. 288 (implicit)	Capitolul III	Controlul de facto nu echivalează cu legitimitatea juridică	Distincție între fapt și drept	Avantaj strategic fără recunoaștere juridică	Relevant pentru ordinea juridică regională
3	Protecția mediului marin	Art. 192	§§ 942–969	Obligația este efectivă și opozabilă	Consolidarea obligațiilor de mediu	Mediul devine componentă a securității maritime	Aplicabil proiectelor offshore
4	Prevenirea poluării	Art. 194	§§ 942–969	Obligații pozitive de prevenire	Consolidarea due diligence	Impact asupra infrastructurilor maritime	Relevant pentru Marea Neagră
5	Evaluarea impactului asupra mediului	Art. 206	§§ 861–907; §975(b)	Evaluările efectuate au fost insuficiente	EIA devine obligație juridică autonomă	Standarde mai ridicate pentru proiecte maritime	Neptun Deep și alte proiecte offshore
6	Monitorizarea mediului marin	Art. 204	§§ 908–941	Monitorizarea este obligație continuă	Creșterea obligațiilor procedurale	Necesitatea supravegherii permanente	Dezvoltarea capacităților naționale
7	Comunicarea informațiilor de mediu	Art. 205	§§ 908–941; §975(c)	Lipsa comunicării poate constitui încălcare	Transparența devine obligație juridică	Datele de mediu capătă valoare strategică	Necesitatea schimbului regional de informații

8	Cooperarea în mărilor semiînchise	Art. 123	§§ 944–955	Cooperarea este element esențial al guvernantei maritime	Consolidarea interpretării art. 123	Necesitatea mecanismelor regionale	Favorizează inițiative regionale românești
9	Due diligence	Art. 192, 194, 205, 206	§§ 861–969	Statele trebuie să prevină și gestioneze riscurile	Consolidarea obligațiilor de diligență	Accent pe anticipare și prevenție	Relevant pentru infrastructuri critice
10	Podul Kerçi	Art. 192, 194, 205, 206	§§ 861–975	Proiectele majore trebuie evaluate și monitorizate	Standarde sporite pentru infrastructuri	Impact asupra proiectelor maritime viitoare	Lecții pentru infrastructurile românești
11	Conductele submarine	Art. 192, 194, 206	§§ 861–907	Necesitatea evaluării efectelor asupra mediului	Extinderea obligațiilor de mediu	Relevanță pentru securitatea energetică	Important pentru coridoarele energetice
12	Cablurile submarine	Art. 192, 194, 206	§§ 861–907	Necesitatea evaluării și monitorizării	Consolidarea obligațiilor procedurale	Protecția conectivității digitale	Relevant pentru infrastructura digitală
13	Infrastructurile critice maritime	Art. 192–206	§§ 861–975	Infrastructurile sunt supuse controlului juridic internațional	Integrarea normelor de mediu și securitate	Obiective strategice regionale	Relevanță directă pentru România
14	Patrimoniul cultural subacvatic	Art. 303	§§ 1033–1087	Patrimoniul subacvatic beneficiază de protecție juridică	Dezvoltarea interpretării art. 303	Valoare strategică și identitară	Relevant pentru siturile din Marea Neagră
15	Expertiza științifică	Art. 204–206	§§ 861–941	Datele și studiile au relevanță juridică	Știința devine element probator central	Creșterea rolului cercetării	Necesitatea investițiilor în cercetare marină
16	Organizațiile internaționale	Art. 205	§§ 908–941	Comunicarea către organismele competente este relevantă juridic	Consolidarea guvernantei multilaterale	Creșterea rolului instituțiilor specializate	Cooperare cu UE și organizații internaționale
17	Protecția mediului și securitatea	Art. 192, 194	§§ 942–969	Mediul este integrat în analiza securității maritime	Apropierea dintre dreptul mării și dreptul mediului	Securitate maritimă extinsă	Relevant pentru strategiile naționale
18	Rusia	Multiple	Dispozitiv și concluzii	Succes jurisdicțional parțial	Fără validare juridică a Crimeei	Mentținerea avantajului strategic	Impact indirect asupra regiunii

19	Ucraina	Multiple	Dispozitiv și concluzii	Victorie juridică limitată	Confirmarea aplicabilității UNCLOS	Menținerea dimensiunii juridice a disputei	Impact asupra stabilității regionale
20	România	Art. 123, 192–206	Derivat din concluzii	Standarde juridice mai exigente	Adaptarea proiectelor maritime	Consolidarea rolului regional	Relevanță directă
21	NATO	Art. 123, 192, 194	Derivat din concluzii	Securitatea maritimă devine multidimensională	Integrarea mediului și infrastructurilor	Protecția infrastructurilor critice	Flancul estic
22	Uniunea Europeană	Art. 123, 192–206	Derivat din concluzii	Compatibilitate cu politicile UE	Consolidarea standardelor de mediu	Sprijin pentru securitatea energetică	Relevanță majoră
23	Securitatea energetică	Art. 192, 194, 206	§§ 861–975	Energia offshore trebuie compatibilizată cu obligațiile de mediu	Integrarea dreptului și energiei	Impact asupra coridoarelor energetice	Neptun Deep
24	Reziliența regională	Art. 123, 192–206	Ansamblul hotărârii	Gestionarea riscurilor devine esențială	Consolidarea obligațiilor preventive	Creșterea rezilienței maritime	Relevanță strategică
25	Viitoarele litigii maritime	Art. 123, 192–206, 303	Ansamblul hotărârii	Hotărârea devine precedent persuasiv	Influențează jurisprudența viitoare	Impact global	Relevanță doctrinară
26	Evoluția UNCLOS	Multiple	Ansamblul hotărârii	Convenția rămâne adaptabilă noilor provocări	Dezvoltare progresivă a dreptului mării	Integrarea mediului, energiei și tehnologiei	Interes major pentru statele riverane
27	Ordinea maritimă a Mării Negre	Art. 123, 192–206	Ansamblul hotărârii	Ordinea regională devine mai complexă și interdependentă	Consolidarea guvernantei maritime	Integrarea securității, energiei și mediului	Implicații directe pentru România
28	Puterea maritimă în secolul XXI	Derivat din interpretare	Ansamblul hotărârii	Puterea maritimă depășește dimensiunea militară	Extinderea conceptului juridic de guvernanță	Include energie, date, infrastructuri și mediu	Relevanță strategică majoră
29	Guvernanța regională	Art. 123	§§ 944–955	Necesitatea cooperării funcționale	Consolidarea mecanismelor regionale	Stabilitate și predictibilitate	Interes strategic românesc

30	Noua ordine maritimă regională	Art. 123, 192–206, 303	Întreaga hotărâre	Dreptul, securitatea și mediul devin interdependente	Reconfigurarea normativă a regiunii	Transformarea arhitecturii maritime a Mării Negre	Relevanță strategică maximă

ANEXA 4

PRINCIPALELE IMPLICAȚII PENTRU ROMÂNIA (MATRICE DE INTERES NAȚIONAL)

Domeniu	Implicația principală	Nivel de relevanță
Energie offshore	Standarde mai exigente privind evaluarea impactului și monitorizarea	Foarte ridicat
Neptun Deep	Necesitatea unei documentații de mediu robuste și transparente	Foarte ridicat
Portul Constanța	Beneficiază de creșterea importanței predictibilității juridice maritime	Ridicat
Infrastructuri submarine	Necesitatea protecției conductelor și cablurilor	Foarte ridicat
Monitorizarea mediului	Dezvoltarea capacităților naționale de observare marină	Ridicat
Cooperare regională	Oportunitate pentru inițiative românești în Marea Neagră	Ridicat
NATO	Integrarea infrastructurilor și energiei în planificarea de securitate	Foarte ridicat
UE	Compatibilitate cu politicile energetice și de mediu europene	Foarte ridicat
Patrimoniu cultural subacvatic	Consolidarea protecției juridice a siturilor istorice	Mediu
Cercetare marină	Creșterea valorii strategice a expertizei și datelor	Ridicat
Reziliență maritimă	Necesitatea unei abordări integrate a securității maritime	Foarte ridicat
Politici maritime	Fundament pentru actualizarea Strategiei Maritime Naționale	Foarte ridicat